

Duurzaam beleggen jaarverslag 2024

Ahold Delhaize
Pensioen

Inhoudsopgave

1.	Inleiding duurzaam beleggen	06
2.	Screening	09
3.	Uitsluitingsbeleid	10
4.	ESG-integratie	12
5.	Impactbeleggen	15
6.	Engagement	17
6.1.	ADP en de dialoog	17
6.2.	Managementsamenvatting	20
6.3.	Thematisch: Klimaat en Transport	26
6.4.	Thematisch: Reductie CO ₂ -uitstoot	33
6.5.	Thematisch: Goede Voeding	39
6.6.	Thematisch: Afbouw plastic in verpakking van consumentengoederen	45
6.7.	Thematisch: Nature Action	52
6.8.	Thematisch: Arbeidsomstandigheden	61
6.9.	Normatief: Mensenrechten	70
6.10.	Normatief: Arbeidsnormen	75
6.11.	Normatief: Milieu	79
6.12.	Normatief: Anti-corruptie	83
6.13.	Escalatieoverzicht	84
7.	Stembeleid & Corporate Governance	86
8.	Bijlagen	94
8.1.	Uitsluitingslijsten	95

8.2.	Achtergrond thematische dialogen	106
8.3.	Achtergrond normatieve dialogen	110
8.4.	Lijst van ondernemingen	122
8.5.	Categorieën voorstellen aandeelhoudersvergaderingen	129
8.6.	Relevante bepalingen Nederlandse Corporate Governance Code (2022 versie)	129
8.7.	Afkortingenlijst	131

Kerncijfers duurzaam beleggen Ahold Delhaize Pensioen

49% CO₂-REDUCTIE

Klimaatdoelstellingen

Lange termijn doelstelling 2050

Ahold Delhaize Pensioen wil in 2050 een emissieneutrale (net zero) belegger zijn.

Middellange termijn doelstellingen 2030

Ahold Delhaize Pensioen kiest voor een CO₂-reductie aanpak van de portefeuille ten opzichte van een vast referentiepunt, namelijk de CO₂-uitstoot van de benchmark per ultimo 2021. De eerste stap was een CO₂-reductie van de liquide portefeuille van 30% ten opzichte van de benchmark per ultimo 2021. We streven ernaar om jaarlijks de CO₂-uitstoot van de portefeuille zodanig te reduceren, dat in 2030 een reductie van 50% is gerealiseerd. Eind 2024 is een reductie bereikt van 49% (scope 1 en 2).

Kortetermijn doelstellingen

Jaarlijks worden acties vastgesteld die uitgevoerd worden in het kader van het duurzaam beleggen beleid, waaronder acties voor het thema klimaat.

Ambitiethema's

Ahold Delhaize Pensioen wil een positieve bijdrage leveren aan 2 thema's:

- 1) Klimaat:** klimaatverandering (SDG13) en
- 2) Voeding:** Gezonde voeding in een gezonde leefomgeving (SDG3 en 12)

2.283
vergaderingen
gestemd

Stemcijfers

2283 aandeelhoudersvergaderingen gestemd (98% van totaal stembare vergaderingen)

26.456 agendapunten gestemd
Aantal stemmen tegen het management in: **4676**

1.402 ONDERNEMINGEN EN
56 LANDEN WAARIN
WIJ NIET INVESTEREN

Uitsluitingen

- 149** Controversiële wapens
- 493** Steenkool, teerzanden, schalieolie- en gas en Arctisch olie- en gas
- 102** Normschenders van internationale normen, zoals UN Global Compact
- 59** Goed bestuur (SFDR)
- 45** Tabaksproducenten
- 56** Landen die mensenrechten, arbeidsnormen of anti-corruptie ernstig schenden
- 498** Bedrijven in landen die uitgesloten zijn waar de staat meer dan 50% eigendom heeft

Een aantal ondernemingen vallen onder meerdere uitsluitingsgronden.

58
DIALOGEN

Thematische engagement

Arbeidsomstandigheden in de voedingsmiddelenketen	7
Reductie CO ₂ -uitstoot	8
Klimaat en Transport	7
Afbouw plastic in verpakking van consumentengoederen	8
Goede Voeding	9
Nature Action 100	9
Water in de toeleveringsketen	5
Afval en Circulaire Economie	5

Aangesloten bij collectieve engagement initiatieven: Longterm Investors for People's Health (LIPH) en Nature Action 100 gericht op biodiversiteit.

Afgesloten thema's:

- Klimaat en transport (2)
- Klimaatadaptatie en water
- Arbeidsomstandigheden

142 DIALOGEN MET **92**
ONDERNEMINGEN

Normatieve engagement

Mensenrechten	47
Milieu	40
Arbeidsnormen	49
Corruptie	6

Er zijn **21** succesvol afgesloten dialogen van 20 bedrijven in 2024

Recente ontwikkelingen

In 2024 heeft Ahold Delhaize Pensioen (hierna: ADP) het duurzaam beleggen beleid verder doorontwikkeld en verschillende stappen gezet voor de implementatie daarvan. Hieronder vindt u een overzicht van de belangrijkste recente ontwikkelingen.

ADP 1^e op VBDO ranglijst middelgrote pensioenfondsen

ADP is 1^e geworden onder de middelgrote pensioenfondsen (5-10 mrd AuM). ADP neemt de 9^e plek in op de totale VBDO ranglijst. Een mooie reflectie van de gemaakte stappen op duurzaam beleggen! Door de herziene methodologie dit jaar kan de positie niet vergeleken worden met eerdere posities. Het rapport van 2024 onthult belangrijke trends binnen de Nederlandse pensioenfondssector. Een van die bevindingen is de toename van pensioenfondsen die biodiversiteit aanpakken via engagement en stemmen. Dat doet ADP ook.

ADP past eigen duurzaam beleggen beleid toe voor aandelen en obligaties opkomende markten

ADP heeft in 2024 twee fondsbeleggingen omgezet naar mandaatbeleggingen. Namelijk die voor aandelen opkomende markten en obligaties opkomende markten. Hierdoor kan ADP het eigen duurzaam beleggen beleid op deze beleggingen toepassen, zoals de gewenste uitsluitingen en het CO₂-reductiebeleid. Voor obligaties opkomende markten is een maatwerkbenchmark toegepast, waarin het uitsluitingsbeleid van ADP is verwerkt. Door deze omzetting is de CO₂-uitstoot van de totale portefeuille gedaald, zodat de CO₂-reductiedoelstelling van ADP behaald is dit jaar.

ADP zet concrete stap naar meer impactbeleggingen

In 2024 heeft ADP de uitgangspunten neergezet voor het impactbeleggen mandaat wat 5% van de beleggingsportefeuille omvat. Met deze beleggingen wil ADP positieve impact maken en investeren in oplossingen op de thema's voeding en klimaat. In 2025 worden de eerste impactinvesteringen gedaan.

Update duurzaam beleggen beleidsdocument

In 2024 heeft ADP zijn duurzaam beleggen beleidsdocument herzien. De duurzaam beleggen overtuigingen op klimaat en voeding, uitgangspunten en concrete inzet van instrumenten staan nu in een document omschreven. Het document is te vinden op de website.

1. Inleiding duurzaam beleggen

ADP past instrumenten voor duurzaam beleggen toe bij het beheer van zijn vermogen. In dit jaarverslag leest u over de laatste stand van zaken met betrekking tot deze instrumenten en vindt u terug welke activiteiten door het pensioenfonds zijn ondernomen. Op de website van ADP vindt u beleidsdocumenten en rapportages waarnaar in dit rapport wordt verwezen. Deze inleiding geeft een kort overzicht van de achtergrond van duurzaam beleggen.

1.1. ADP vindt duurzaam beleggen belangrijk

Onze beleggingsovertuiging is dat ADP een maatschappelijke verantwoordelijkheid heeft en de overtuiging heeft dat duurzaam beleggen bijdraagt aan duurzame langetermijn waardecreatie.

Het pensioenfonds streeft ernaar de normen en waarden van de deelnemers en de werkgever te integreren in de beleggingsportefeuille en gelooft dat het van toegevoegde waarde is om duurzaam te beleggen. Op de lange termijn zal dit zorgen voor een duurzaam pensioen: een gezond rendement in een leefbare en gezonde wereld. Het pensioenfonds streeft naar een evenwicht tussen risico, rendement en duurzaamheid en het verwacht van zijn dienstverleners dat zij bijdragen aan de uitvoering van het beleid ten aanzien van duurzaam beleggen.

1.2. Voeding en klimaat zijn de focusthema's van ADP

ADP richt zich vanaf 2021 op een tweetal thema's die dicht bij zijn deelnemers en Ahold Delhaize staan: voeding en klimaat. Met als doel bij te dragen aan oplossingen voor specifieke maatschappelijke vraagstukken. Deze thematische aandachtsgebieden zijn na gesprekken met deelnemers en het bestuur geprioriteerd en geselecteerd als kernthema's voor ADP.

Deze thema's zijn gekoppeld aan onderliggende Sustainable Development Goals (SDGs). Voor klimaat zijn dat SDG13 (Klimaatactie). Voor voeding zijn dat SDG3 (Goede gezondheid en welzijn) en SDG12 (Verantwoorde consumptie en productie).

1.3. ADP hanteert internationale normen als uitgangspunt

Voor het duurzaam beleggen beleid hanteert ADP de volgende internationale normen als uitgangspunt:

- de principes van het Global Compact van de Verenigde Naties (UN Global Compact);
- de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen (OESO-richtlijnen);
- de UN Guiding Principles on Business and Human Rights (Guiding Principles);
- Sustainable Development Goals (SDGs).

1.4. ADP zet zes instrumenten in voor het duurzaam beleggen beleid

ADP maakt gebruik van een combinatie van zes instrumenten bij het in praktijk brengen van het duurzaam beleggen beleid:

1. Screening;
2. Uitsluiting;
3. ESG-integratie;
4. Engagement, het aangaan van de dialoog met ondernemingen;
5. Corporate governance en stemmen op aandeelhoudersvergaderingen;
6. Impactbeleggen.

De instrumenten en de gemaakte keuzes worden ieder in afzonderlijke hoofdstukken besproken.

De mogelijkheden voor de verdere inzet van ESG-integratie en impactbeleggingen worden de komende tijd verder onderzocht.

1.5. Het beleid van ADP is van toepassing op mandaten

Daar waar mogelijk past ADP zijn duurzaam beleggen beleid toe op de beleggingen. In onderstaande tabel is weergegeven voor welke categorieën welke instrumenten worden toegepast.

Het duurzaam beleggen beleid van ADP is van toepassing op beleggingen in discretionaire mandaten. ADP belegt in mandaten voor de volgende beleggingscategorieën:

- aandelen wereld
- aandelen opkomende markten
- aandelen vastgoed wereldwijd
- bedrijfsobligaties

- obligaties opkomende markten
- staatsobligaties

ADP maakt voor het beheer van zijn vermogen gebruik van externe vermogensbeheerders. Wanneer het pensioenfonds gebruik maakt van beleggingsfondsen van externe vermogensbeheerders, is het niet mogelijk om het eigen beleid toe te passen. ADP kiest er daarom voor om in beleggingsfondsen te beleggen die zo veel mogelijk aansluiten bij de uitgangspunten van het pensioenfonds. Deze beleggingsfondsen worden vervolgens ook aan ESG-criteria (Ecologische, Sociale en Governance criteria) getoetst. ADP overweegt om de fondsen naar mandaten te brengen, om zo verdere implementatie van het duurzaam beleggen beleid te bewerkstelligen.

OVERZICHT DUURZAAM BELEGGEN INSTRUMENTEN EN TOEPASSING IN DE BELEGGINGSPORTEFEUILLE

	Staats- obligaties	Aandelen wereld	Aandelen opkomende markten	Aandelen vastgoed wereldwijd	Bedrijfs- obligaties (incl. high yield)	Obligaties opkomende markten	Hypotheken (fondsen)
Screening		x	x	x	x	x	
Uitsluitingen	x	x	x	x	x	x	
Normatief engagement		x	x	x	x	x	
Thematisch engagement		x	x		x	x	
Stemmen		x	x	x			
ESG-integratie		x	x		x	x	
Impact bonds	x				x		

1.6. ADP geeft transparantie en legt verantwoording af

Transparantie is onafscheidelijk verbonden aan een goed duurzaam beleggen beleid. ADP rapporteert daarom een keer per jaar over hoe het fonds de afgelopen periode invulling gaf aan het beleid via dit verslag. Daarnaast geeft ADP inzicht in het stemgedrag via een vote disclosure systeem. De rapportages en het systeem zijn toegankelijk via de website van ADP. Ook staan onder meer de volgende documenten op de website, met toelichting:

1. Beleidsdocument Duurzaam Beleggen;
2. Klimaatovertuigingen;
3. Wettelijke duurzaamheidsgerelateerde informatie (SFDR en Taxonomie);
4. Een lijst waar ADP in belegt;
5. Uitsluitingslijst landen en ondernemingen;
6. ADP Stembeleid;
7. ADP Stewardshipbeleid.

2. Screening

Door onze beleggingen te screenen identificeren wij (potentiële) negatieve impact op de samenleving en het milieu. Dit zijn de belangrijkste (potentiële) ongunstige effecten van onze beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren. Ter beoordeling wordt vervolgens gekeken naar de impact van het gedrag van de onderneming op de samenleving en/of het milieu en de ernst, schaal en onomkeerbaarheid van de schending.

De uitkomsten van de due diligence screening worden gecategoriseerd naar thematische aandachtgebieden en beoordeeld op de mate van betrokkenheid van de onderneming en het effect op de samenleving en/of het milieu. De thematische aandachtgebieden van ADP zijn mensenrechten, arbeidsnormen, milieu, waaronder klimaatverandering, en anti-corruptie.

Het pensioenfonds heeft Achmea IM aangesteld als ESG dienstverlener en heeft Achmea IM de opdracht gegeven om uitvoering te geven aan het duurzaam beleggen beleid van het pensioenfonds. Uit hoofde daarvan voert Achmea IM onder andere het due diligence beleid uit en geeft zij uitvoering aan de stem- en engagement activiteiten. Periodiek legt Achmea IM verantwoording af aan het pensioenfonds.

Wanneer er een (potentiële) negatieve impact wordt geïdentificeerd, gaan wij de dialoog aan met de onderneming. Als na verloop van tijd blijkt dat een onderneming geen progressie maakt in het voorkomen/verhelpen van de negatieve impact, gaan wij over tot het uitsluiten van de onderneming. Daarnaast is een aantal ondernemingen al op voorhand uitgesloten in verband met structurele schendingen en het niet openstaan voor dialoog om de schending op te heffen. De resultaten van de screening resulteert in de normatieve uitsluitingslijst als opgenomen in de bijlage. De resultaten van de actie die is ondernomen staan vermeld in onderstaande tabel:

TABEL 2.1

Per 31-12-2024	Nieuwe normatieve dialogen in 2024
Mensenrechten	25
Arbeidsnormen	19
Milieu	14
Anti-corruptie	2

In dit verslag is terug te vinden welke ondernemingen zijn uitgesloten en is tevens aangegeven op basis van welke norm en schending dit plaatsvond. Ook staat in dit jaarverslag de voortgang van het normatieve engagement programma vermeld. Daarbij staan per thematisch aandachtsgedebied de namen vermeld van de ondernemingen waarmee de dialoog is gestart.

3. Uitsluitingsbeleid

Er kunnen uiteenlopende redenen zijn voor een institutionele belegger om op voorhand niet te willen beleggen in bepaalde ondernemingen of landen. Zo kan men ervoor kiezen om niet te beleggen in ondernemingen die ongewenst gedrag vertonen of ondernemingen die controversiële producten produceren. Wanneer een onderneming betrokken is bij een controversieel product, veelal een kernactiviteit van de onderneming, is het toepassen van een engagementbeleid niet reëel. Het is immers lastig de onderneming over te halen een ander product te produceren. Daarnaast kunnen ondernemingen die op structurele wijze met hun gedrag internationale normen over mensenrechten, milieu, arbeidsnormen of corruptie schenden en bij achterblijvende engagementresultaten worden uitgesloten van het beleggingsuniversum. Hierbij vormen de principes van het UN Global Compact en de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen het uitgangspunt.

3.1. Uitsluitingsgronden

In onderstaand overzicht zijn de uitsluitingsgronden die relevant zijn voor ADP uiteengezet. In de bijlagen kunt u de uitgesloten bedrijven per 1 januari 2024 vinden.

Ondernemingen die zijn aangemerkt als betrokken bij de verschillende uitsluitingscriteria worden op de geactualiseerde uitsluitingslijst geplaatst. Eventueel aanwezige posities worden verkocht. Portefeuillemanagers mogen geen nieuwe posities aankopen van uitgesloten ondernemingen zolang de onderneming op de uitsluitingslijst staat.

Uitsluitingscriterium	Definitie	Data	Update	Bijlagen
Controversiële wapens	Nucleaire wapens	ISS ESG	Halfjaarlijks	Uitsluitingslijst
	Biologische wapens			
	Chemische wapens			
	Antipersoonsmijnen			
	Clustermunitie			
	De definitie van controversiële wapens sluit aan bij internationale verdragen die door Nederland zijn ondertekend en bij het beleid van de Nederlandse overheid. Jaarlijks stuurt de AFM een nieuwe definitieve indicatieve uitsluitingslijst (risicoradar) rond.			
Tabak	Betrokkenheid van individuele bedrijven wordt vastgesteld aan de hand van omzet gegenereerd uit de productie en distributie van tabaksgoederen. Een onderneming wordt uitgesloten indien de omzet hieruit meer dan 50% is.	ISS ESG	Halfjaarlijks	Uitsluitingslijst
Steenkool	Ondernemingen worden uitgesloten van belegging als: De omzet van een onderneming is voor meer dan 5% afkomstig uit aan steenkool-gerelateerde activiteiten. De winning van thermische steenkool (inclusief bruinkool, bitumineuze, antraciet en stoomkolen) en de verkoop ervan aan externe partijen zijn relevant bij het bepalen van de aan steenkool gerelateerde omzet. Inkomsten uit kolenhandel worden vanwege	MSCI	Halfjaarlijks	Uitsluitingslijst

	databeperkingen vooralsnog niet meegenomen in deze berekening. De omzet van een onderneming voor meer dan 5% afkomstig is van elektriciteitsopwekking uit thermische steenkool (inclusief bruinkool, bitumineuze, antraciet en stoomkolen). Inkomsten uit kolenhandel en transport worden vanwege databeperkingen vooralsnog niet meegenomen.			
Teerzanden	Ondernemingen worden uitgesloten van belegging indien de omzet van een onderneming voor meer dan 5% afkomstig is uit de extractie en verwerking van teerzanden voor de winning van olie.	MSCI	Halfjaarlijks	Uitsluitingslijst
Schalie- olie en gas	Ondernemingen worden uitgesloten van belegging indien de omzet van een onderneming voor meer dan 5% afkomstig is uit de extractie en productie van schaliegas en -olie.	MSCI	Halfjaarlijks	Uitsluitingslijst
Arctisch olie- en gas	Ondernemingen worden uitgesloten van belegging indien de omzet van een onderneming voor meer dan 5% afkomstig is uit de extractie en productie van Arctisch gas en -olie.	MSCI	Halfjaarlijks	Uitsluitingslijst
Normschenders	Ondernemingen worden uitgesloten die op grove en structurele wijze internationaal breed gedragen normen op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie schenden. Er is sprake van een structurele schending wanneer de onderneming geen maatregelen heeft genomen bij een schending of bij een vermeende schending de dialoog niet wil aangaan. Als er wel maatregelen zijn genomen, moet de schending binnen twee jaar zijn opgeheven, anders sluiten we alsnog uit.	ISS ESG	Jaarlijks	Uitsluitingslijst
Goed bestuur	ADP belegt in ondernemingen die voldoen aan de praktijken van goed bestuur (good governance). Ondernemingen die zeer slecht presteren op goed bestuur worden uitgesloten. Daarbij wordt minimaal gekeken naar de wettelijke vereisten uit de SFDR op het gebied van: Goede managementstructuren; Betrekkingen met werknemers; Beloning van het betrokken personeel; Naleving van de belastingwetgeving.	MSCI	Jaarlijks	Uitsluitingslijst
Landen	ADP sluit overheden uit als de Verenigde Naties en/of Europese Unie majeure/substantiële sancties tegen de centrale overheid van één bepaald land hebben ingesteld. Over het algemeen schenden de overheden van dergelijke landen systematisch de fundamentele mensenrechten van hun burgers. Naast de EU-sanctielijst en de VN-sanctielijst worden de prestaties van de landen in de Freedom in the World index (mensenrechten), de ITUC Global Rights index (arbeidsnormen) en de Corruption Perception Index (corruptie) als vertrekpunt gebruikt bij het opstellen van de uitsluitingslijst. Uitsluiting van overheden past het pensioenfonds toe op alle aan deze overheid direct gerelateerde beleggingsinstrumenten, zoals staatsobligaties. Ook obligaties van aan de staat gerelateerde instanties en lagere overheden van het desbetreffende land vallen onder de uitsluiting.	EU- en VN-sanctielijst en ITUC Global Rights index, Freedom in the World index, Corruption Perception index	Jaarlijks	Uitsluitingslijst
Staatsbedrijven van uitgesloten landen	Staatsbedrijven van uitgesloten landen (bedrijven die voor meer dan 50% van de staat zijn) worden uitgesloten.	MSCI	Halfjaarlijks	Uitsluitingslijst

4. ESG-integratie

ADP neemt duurzaamheidsinformatie structureel mee in het beleggingsproces. Dit wordt ESG-integratie genoemd: Environmental, Social & Governance zaken (gezamenlijk: ESG). ADP bepaalt per beleggingscategorie hoe en in welke mate ESG-integratie strategieën het meest effectief in praktijk toegepast kunnen worden.

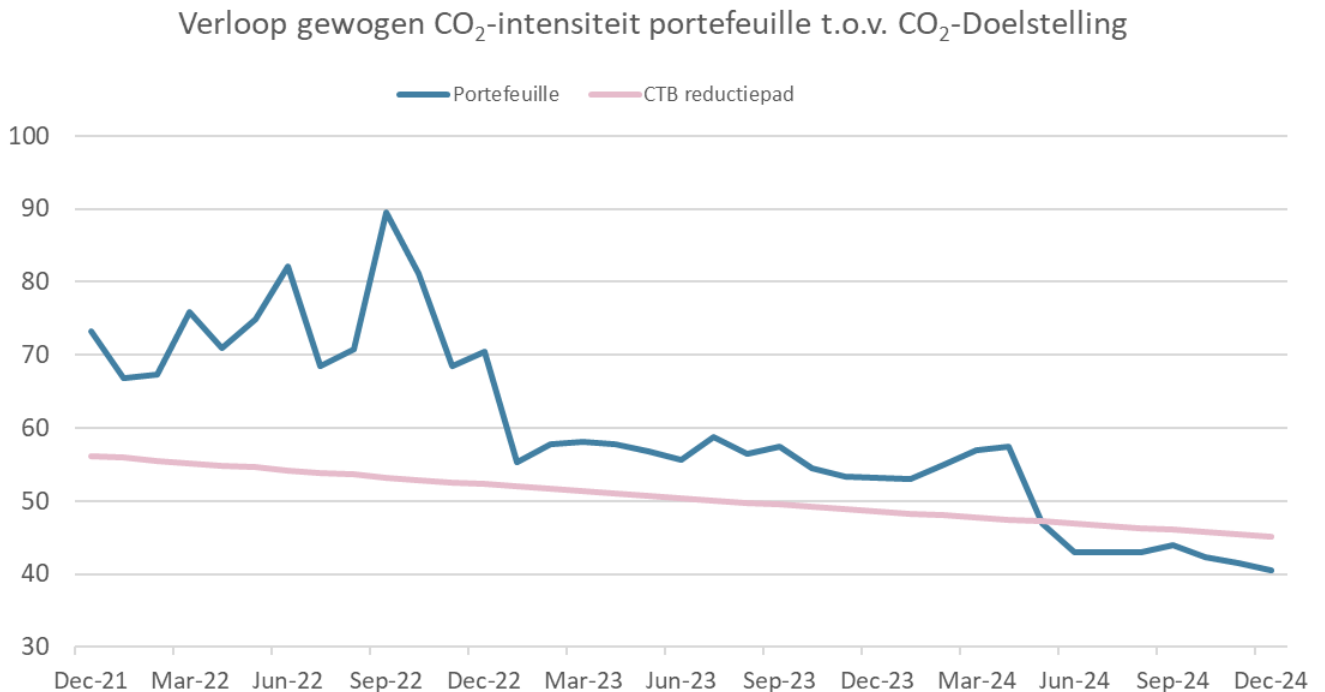
4.1. Verloop CO₂-prestaties portefeuille

De grafiek hieronder toont de CO₂-prestaties van de portefeuille:

- De blauwe lijn geeft inzicht in het verloop van de gefinancierde broeikasgasemissies (CO₂/EVIC) voor de gehele portefeuille. EVIC is de Enterprise Value Including Cash. De CO₂/EVIC lijn geeft geaggregeerd weer hoeveel scope 1+2 broeikasgasemissies een onderneming per jaar uitstoot voor elke euro aan financiering. Dit wordt gewogen naar het gewicht van de onderneming in de portefeuille.
- De oranje lijn geeft inzicht in de doelstelling voor de portefeuille.

ADP volgt het reductiepad van 30% CO₂-reductie (CO₂/EVIC) in het eerste jaar (2021) en 7% absolute reductie in de daarop volgende jaren t/m 2030. In 2030 moet hiermee de uitstoot van de portefeuille gehalveerd zijn, in 2050 moet de portefeuille klimaatneutraal zijn.

De huidige CO₂/EVIC van de portefeuille ligt vanaf juni 2024 ruim onder de gestelde doelstelling, zoals te zien is in de grafiek. De komende jaren worden de CO₂-doelstellingen gemonitord en geevalueerd om de ambitie te behalen en eventueel aan te passen.

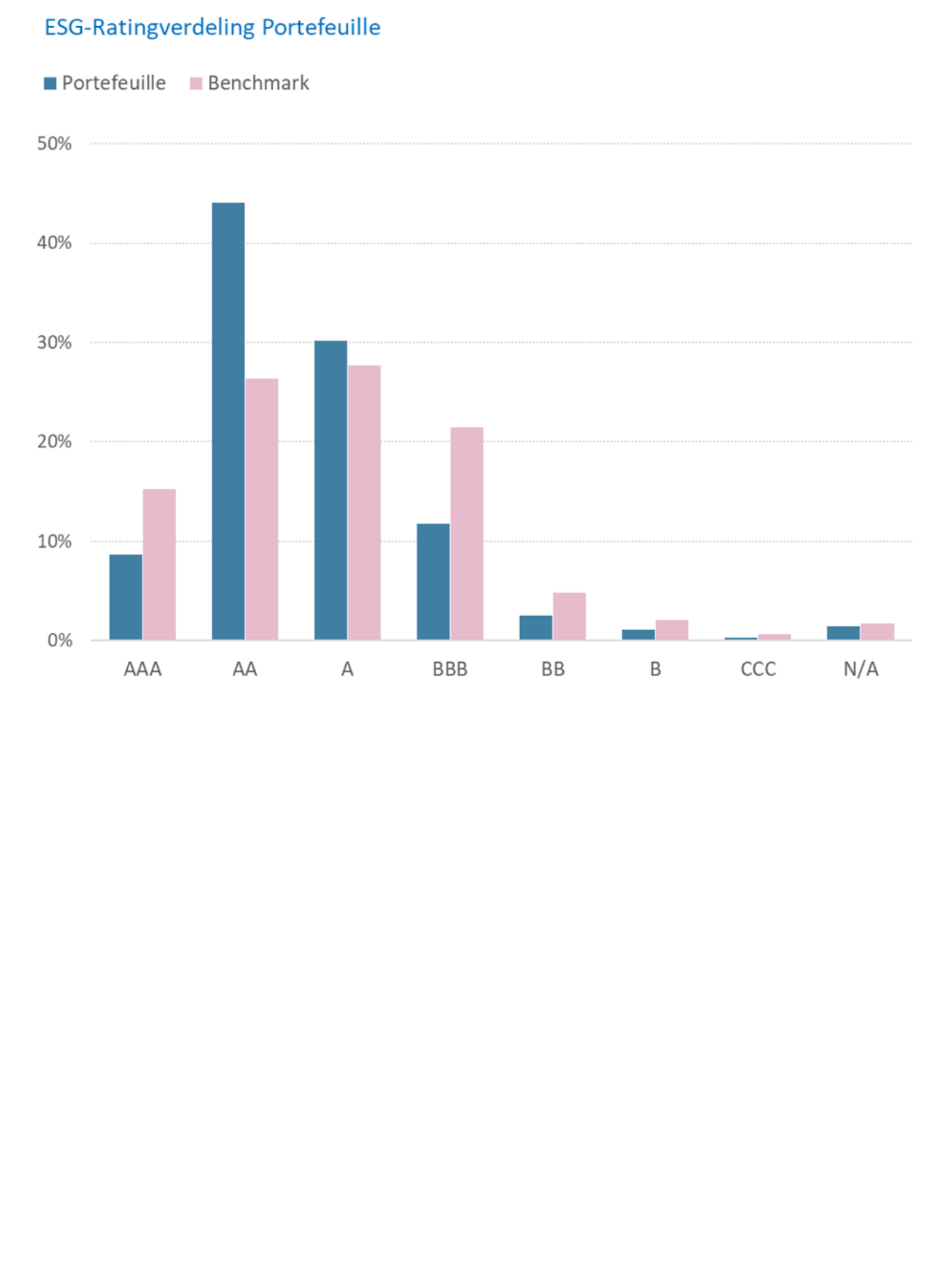
4.2. Overzicht ESG-ratings portefeuille

De ESG-risico's van de portefeuille worden inzichtelijk gemaakt aan de hand MSCI ESG-ratings. De MSCI ESG-rating beogen de veerkracht te meten van een bedrijf tegen financieel relevante ESG-risico's. Bij het opstellen van de ESG-ratings, probeert MSCI op hoofdlijnen antwoord te geven op 2 vragen:

- Welke negatieve externe ESG-effecten die bedrijven in een sector genereren, kunnen leiden tot onverwachte kosten voor bedrijven?
- Welke sector specifieke ESG-kwesties kunnen kansen voor bedrijven worden?

De ESG-ratings lopen van AAA-CCC, waarbij geldt dat een onderneming een hogere rating krijgt naarmate deze beter de financieel relevante ESG risico's weet te beheersen of ESG-gerelateerde kansen weet te benutten ten opzichte van de sectorgenoten. De ESG-score van een bedrijf is dus altijd relatief.

Onderstaande grafiek toont de ESG-ratings verdeling van de portefeuille per 31-12-2024. Hierin is te zien dat het grootste deel van de portefeuille een AA-rating heeft en daarmee gemiddeld beter scoort dan de benchmark. ADP stuurt niet specifiek op deze ESG-ratings, ze zijn een uitkomst van het duurzaam beleggen beleid.

5. Impactbeleggen

ADP wil met maatschappelijke doelinvesteringen (impactbeleggen) positief bijdragen aan de thema's klimaat en voeding. Bij impactbeleggen gaat het om investeringen in bedrijven met de nadrukkelijke intentie om naast een financieel resultaat, een meetbare maatschappelijke, sociale en/of milieu-impact te realiseren. De beleggingen in deze categorie mogen niet zorgen voor een verslechtering van het verwachte gemiddelde risico/rendementsprofiel voor de lange termijn van de beleggingsportefeuille.

ADP belegt op dit moment in impact bonds (zie de toelichting hieronder). ADP heeft de ambitie om zijn impactbeleggingen komende jaren verder uit te breiden.

Mandaat voor illiquide impactbeleggingen

ADP heeft de doelstelling om 5% van de beleggingsportefeuille te beleggen in voedingsoplossingen en klimaatoplossingen. Deze thema's zijn gekoppeld met de SDGs: SDG 3 (goede gezondheid en welzijn), SDG 12 (duurzame productie en consumptie) en SDG 13 (klimaat). Om deze doelstelling in te vullen heeft ADP in 2024 de uitgangspunten voor een impactmandaat voor illiquide beleggingen opgesteld. De eerste beleggingen binnen dit mandaat zullen in 2025 plaatsvinden.

Impact bonds

ADP alloceert minimaal 2% van zijn portefeuille naar impact bonds. Deze worden opgenomen in de staatsobligatie- en bedrijfsobligatieportefeuilles. De staatsobligatieportefeuille heeft een doelstelling van minimaal 5% green bonds. De bedrijfsobligatieportefeuille heeft een doelstelling van minimaal 10% impact bonds, en minimaal 1% meer impact bonds dan de benchmark.

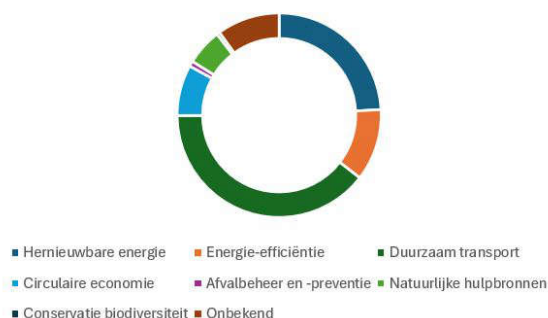
Resultaten impact bonds

Staatsobligatieportefeuille: Per 31 december 2024 bestond 9,1% van de staatsobligatie portefeuille uit goedgekeurde green bonds (zie toelichting hieronder). Dit is ruim boven de doelstelling van 5%.

De verdeling van de thema's waaraan de opbrengsten van de bonds zijn besteed is als volgt:

FIGUUR 5.1

Gebruik opbrengsten green bonds staatsobligaties

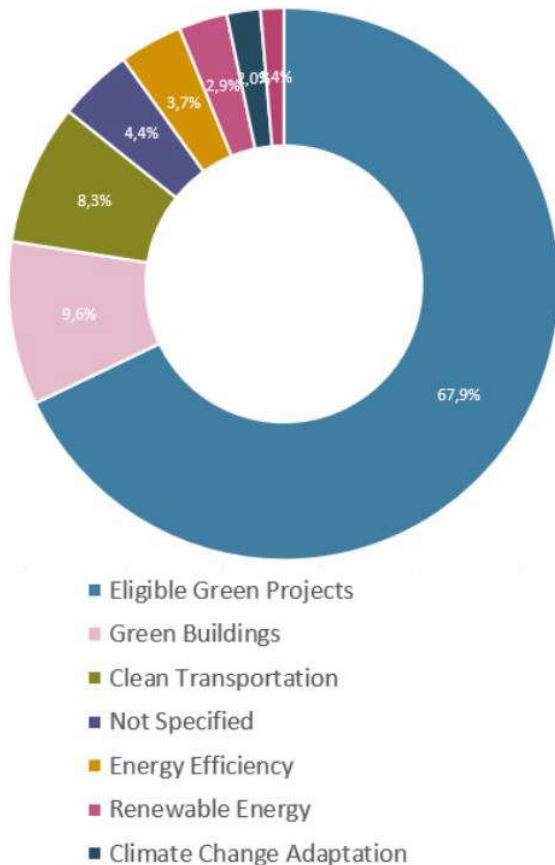

Bedrijfsobligatieportefeuille: Per 31 december 2024 bestond 20,7% van de bedrijfsobligatie portefeuille (excl. high yield) uit impact bonds. Dit is ruim boven de doelstelling van 10% en boven de benchmark van 18,7%. De verdeling van deze bonds was als volgt:

Type impactobligatie	Marktwaaarde (%)
Green bonds	17,2%
Social bonds	1,5%
Sustainable bonds	0,3%
Sustainability Linked bonds	1,7%
Totaal	20,7%

De verdeling van de thema's waaraan de opbrengsten van deze bonds zijn besteed is als volgt:

FIGUUR 5.2

Wat zijn impact bonds?

Impact bonds is een verzamelterm van verschillende soorten obligaties met duurzame doelstellingen. Sustainable bonds (duurzame obligaties) zijn obligatieleningen met zowel een groene als een sociale doelstelling. Social bonds zijn obligatieleningen met een sociale doelstelling. Sustainability linked bonds zijn obligatieleningen gekoppeld aan duurzame prestatiedoelstellingen van de onderneming. Blue bonds zien specifiek op obligatieleningen met doelstellingen voor het behoud van de oceaan. Deze markt is nog sterk in ontwikkeling. In de toekomst kunnen deze in de portefeuille van ADP worden opgenomen. Green bonds (groene obligaties) zijn obligatieleningen met een specifieke milieudoelstelling. Green bonds worden hieronder nader toegelicht.

Wat zijn green bonds?

Green Bonds zijn obligaties die zijn uitgegeven door overheden, internationale instellingen of ondernemingen, waarbij de opbrengsten expliciet worden gebruikt voor financiering van duurzame ofwel 'groene' projecten. Deze zijn gericht op het opwekken van hernieuwbare energie, het verbeteren van energie-efficiëntie in gebouwen, duurzaam transport, of duurzaam waterbeheer en afvalbeheer. Financieel gezien hebben Green Bonds globaal dezelfde risicorendementskenmerken als reguliere obligaties,

hoewel zich bescheiden verschillen in spread (zowel positief als negatief) kunnen voordoen.

Voorkomen greenwashing

De eerste Green Bond werd uitgegeven in 2008, in antwoord op de vraag van beleggers die middels hun beleggingen een bijdrage wilden leveren aan de strijd tegen klimaatverandering. Sindsdien is de markt sterk gegroeid. Om te zorgen dat Green Bonds ook echt groen zijn, heeft de financiële sector criteria ontwikkeld die bepalen welke activiteiten ook echt bijdragen aan het tegengaan van klimaatverandering, dus als groen bestempeld kunnen worden. Zo zijn er de Green Bond Principles die vooral gaan over verantwoord beheer van de middelen, zorgvuldige selectie van te financieren activiteiten en transparante verslaglegging over besteding en impact van de beleggingen. Daarnaast heeft het Climate Bond Initiative (CBI) een Green Bond Standard ontwikkeld met een lijst van duurzame activiteiten die in aanmerking komen voor financiering.

Green Bond raamwerk

Voor de green bonds binnen het staatsobligatiemandaat wordt een extra toets uitgevoerd. De beheerder Achmea IM hanteert een eigen raamwerk voor het beoordelen van de mate waarin de obligatie als 'groen' kan worden gekwalificeerd. Dit raamwerk is gebaseerd op de criteria ('taxonomie') van het Climate Bond Initiative, dat ook de Green Bond Principles volgt. Daarbij is in het raamwerk ook de eis opgenomen dat het uitgeven van een green bond past binnen de strategie van de uitgevende instelling. Achmea IM toetst bovendien het raamwerk van externe managers van ADP (zoals die van het bedrijfsobligatiemandaat) aan haar eigen raamwerk. Pas als het raamwerk als voldoende wordt beoordeeld worden de green bonds in de portefeuille van ADP opgenomen.

6. Engagement

Het streven van een onderneming naar winstmaximalisatie kan op gespannen voet staan met internationale richtlijnen voor verantwoord ondernemen, zoals het 'UN Global Compact', de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen of de 'UN Guiding Principles on Business and Human Rights'. Wanneer ondernemingen deze richtlijnen systematisch schenden, wordt gedrag onverantwoord. Daarmee ontstaat er een risico voor de continuïteit van de onderneming en houdbaarheid van winstrealisatie op de langetermijn. Daarom is het in het voordeel van de onderneming en haar belanghebbenden dat richtlijnen voor verantwoord ondernemen worden gerespecteerd. Om die reden gaat Achmea IM namens ADP in dialoog met deze ondernemingen. Inzet: het duidelijk stellen van kaders, het ontwikkelen van kennis en het definiëren van 'good practices'. Zo draagt ADP bij aan het bewaken van het juiste evenwicht, aan langetermijnwaardecreatie en beschermt het zijn belangen en die van zijn deelnemers.

6.1. ADP en de dialoog

Engagement is het aangaan van een dialoog met ondernemingen. Met het aangaan van de dialoog willen wij het duurzame gedrag van ondernemingen verbeteren, duurzame langetermijn waardecreatie stimuleren en tegelijkertijd aandeelhouderswaarde vergroten. Wij voeren de dialoog op meerdere vlakken:

1. Wij spreken ondernemingen aan die internationaal breed gedragen normen en principes over mensenrechten, arbeidsnormen, milieu of anticorruptie schenden. Dit noemen wij **Normatief engagement**.

2. Wij spreken ondernemingen in specifieke sectoren of ketens aan ter bevordering van een algemene standaard. Dit noemen wij **Thematisch engagement**.

3. Wij voeren de dialoog samen met andere pensioenfondsen die dezelfde thema's belangrijk vinden. Dit doen we via het **Dutch Engagement Network**.

4. Wij voeren de collectieve dialoog met bedrijven die stappen moeten zetten in de energietransitie. Dit doen we via het initiatief **Climate Action 100+**.

De doelstellingen van engagement

De verschillende type engagement hebben elk een andere focus en doelstelling. Voor elk van de verschillende vormen geldt dat engagement een zaak van lange adem is. Anders dan bij het instrument uitsluiting waarbij pensioenfondsen of beleggingsfondsen op voorhand niet beleggen in ondernemingen, geldt voor engagement dat er wel belegd wordt in ondernemingen die ter discussie staan, maar we als aandeelhouder het management juist actief aansporen het beleid of de activiteiten te verbeteren.

Normatieve engagement heeft als doel structurele schendingen te voorkomen of te stoppen

Het **Normatieve Engagement** heeft als doel structurele schendingen van UN Global Compact principes, OESO richtlijnen voor Multinationale ondernemingen of UN Guiding principles on Business & Human Rights te stoppen en te voorkomen. Structurele schendingen van deze normen vergroten het risico op nadelige gevolgen voor de onderneming, haar directe omgeving zoals lokale gemeenschappen of het milieu en voor andere belanghebbenden. Activiteiten die (mogelijk) leiden tot een schending van de principes staan veelal in de belangstelling van niet-gouvernementele organisaties (NGO's) en de media. In de praktijk leiden deze schendingen vaak tot rechtszaken, die boetes of het uitbetalen van schadeclaims door de ondernemingen tot gevolg kunnen hebben. Dit zijn directe negatieve financiële effecten, die ook de belangen van aandeelhouders schaden. Normatief engagement voeren wij uit in samenwerking met ISS ESG.

Om tot een selectie van de ondernemingen te komen die vallen binnen het Normatief engagementprogramma wordt een due diligence proces uitgevoerd. Het beleggingsuniversum wordt doorlopend gescreend op het schenden van één of meerdere principes van de UN Global Compact, OESO richtlijnen voor Multinationale ondernemingen of UN Guiding Principles on Business & Human Rights door onderzoeksbureau ISS. Bij vermoedens van een mogelijke schending wordt een dialoog gestart om escalatie te voorkomen. Ook bij een vastgestelde schending wordt de dialoog met deze bedrijven gestart met als doel de schending op te heffen en mogelijke nieuwe schendingen in de toekomst te voorkomen. Daarbij zal ook herstel van de situatie en mogelijke schadevergoedingen voor bijvoorbeeld de lokale bevolking ter sprake komen.

Thematische engagement heeft als doel bedrijven aan te sporen tot betere duurzaamheidsprestaties

Het **Thematische engagement** heeft een andere doelgroep dan normatief engagement. Hier staan niet de bedrijven centraal die normen schenden, maar juist bedrijven die zowel financieel als maatschappelijk op bepaalde thema's hun prestaties verder kunnen verbeteren. De thema's worden gekozen in lijn met de speerpunten van het MVB-beleid: klimaat en voeding. Bij de keuze spelen de volgende zaken een rol:

- Materialiteit van het thema;
- Sociale of ecologische relevantie van het thema;
- Omvang van de onderneming in de beleggingsportefeuille (zowel aandelen als bedrijfsobligaties, inclusief high yield);
- Succeskans voor slagen van de dialoog.

De uitvoering van de thematische engagement wordt gedaan door het Team MVB van Achmea IM.

Thematische engagement via het Dutch Engagement Network

In het kader van thematisch engagement is ADP sinds juli 2021 aangesloten bij het Dutch Engagement Network (DEN). DEN is een Nederlands engagement initiatief, opgezet door de bedrijfstakpensioenfondsen voor de Detailhandel en Horeca & Catering. Het initiatief is opgezet om de engagementactiviteiten van gelijkgestemde Nederlandse pensioenfondsen te bundelen en te concentreren om zodoende op efficiënte wijze de slagkracht van hun engagement te vergroten.

DEN richt zich op additionele specifieke thema's die passen bij de focus SDG's gekozen door de aangesloten pensioenfondsen: Klimaat en Duurzame Productie en Consumptie. De huidige thema's van DEN richten zich op Water in de toeleveringsketen en Afval & circulaire economie. Water en afval spelen beiden een belangrijke rol in zowel het thema klimaat als voeding van ADP. Het specifieke thema 'water in de

toeleveringsketen' streeft ernaar het gebruik van water te beperken waar mogelijk, met name in gebieden die kampen met droogte. Binnen het engagement thema afval & circulaire economie ligt de focus op het verminderen van afvalstromen en het toewerken naar een circulaire economie.

Het eerste thema "Water in de toeleveringsketen" loopt vanaf november H2 2019. Het tweede thema 'Afval & Circulaire economie' is in het eerste halfjaar van 2022 van start gegaan.

Deelnemers kiezen welke ondernemingen in aanmerking komen voor engagement. Hierbij wordt rekening gehouden met de volgende factoren:

- De mogelijkheid voor DEN om invloed uit te oefenen
- De mate waarin DEN kennis kan verkrijgen over een ESG issue
- De materialiteit van het onderwerp (financieel en immaterieel)
- De mate van de verwachte respons en voortgang

Over de engagement van het Dutch Engagement Network wordt uitgebreid gerapporteerd in een apart verslag. Wel is de lijst met ondernemingen met ondernemingen waarmee engagement wordt gevoerd opgenomen in de bijlage.

Thematische engagement via Climate Action 100+

Vanaf juni 2019 zijn we aangesloten bij het wereldwijde initiatief Climate Action 100+. Dit is een beleggersinitiatief om in gesprek te gaan met de grootste veroorzakers van broeikasgassen. Dit moet zorgen voor minder uitstoot, betere klimaatgerelateerde financiële toelichtingen en een betere governance (manier waarop bestuurd wordt) rond klimaatverandering. In de top 100 bedrijven zitten de grootste wereldwijde uitstoters van broeikasgassen. De lijst omvat, maar is niet beperkt tot, bedrijven in de sectoren olie & gas, elektriciteit en transport. Meer details zijn te vinden op de website van het initiatief.

[Thema's in het engagementprogramma](#)

Het engagementprogramma bestaat uit de volgende thema's:

TABEL 6.1.1 LOPENDE THEMA'S

#	Thema	Dialogvorm
1	Schending Mensenrechten	Normatief
2	Schending Arbeidsnormen	Normatief
3	Schending Milieu, incl. klimaat	Normatief
4	Schending Anti-Corruptie	Normatief
5	CO ₂ -reductie	Thematisch Klimaat
6	Nature Action (biodiversiteit)	Thematisch Klimaat & Voeding
7	Goede Voeding	Thematisch Voeding
8	Transport en Klimaat	Thematisch Klimaat
9	Arbeidsomstandigheden	Thematisch Voeding
10	Afbouw plastic in verpakking van consumentengoederen	Thematisch Klimaat & Voeding
8	Water in de toeleveringsketen	Thematisch Klimaat & Voeding via Dutch Engagement Network
9	Afval en circulaire economie	Thematisch Klimaat & Voeding via Dutch Engagement Network
10	Klimaat	Thematisch Klimaat via Climate Action 100+

Vermeldenswaardige ontwikkelingen binnen de engagementthema's zijn in de komende paragrafen toegelicht. Voor ieder thema is inzichtelijk gemaakt welke ondernemingen zijn opgenomen in het engagementprogramma.

6.2. Managementsamenvatting

In 2024 zagen we de verschillen qua duurzaamheidsambities tussen de Europese Unie en de Verenigde Staten groeien. Door de nieuwe Europese duurzaamheidsregelgeving steken Europese ondernemingen veel energie in hun duurzaamheidsverslaglegging. Interessant is dat de wetgeving ook geldt voor ondernemingen die een groot deel van hun omzet in de Europese Unie realiseren. Zo heeft deze Europese wetgeving ook impact op bijvoorbeeld ondernemingen uit de Verenigde Staten. Maar we zien ook dat veel ondernemingen in de Verenigde Staten pas op de plaats maken en afwachten wat het presidentschap van Trump voor de duurzaamheidsambities zal betekenen. Zo vertelde een onderneming dat ze intern weliswaar veel tijd steken in hun duurzaamheidsambities, maar dat ze hier bewust slechts minimaal publiek bekendheid aan geven, om kritiek daarop te voorkomen.

In de 2e helft van afgelopen jaar sloten we 2 engagementprogramma's af. Het gaat om de programma's Arbeidsomstandigheden en Klimaat en transport. Elk van deze thema's wordt in dit rapport geëvalueerd.

In het thema arbeidsomstandigheden hebben de meeste ondernemingen flinke stappen gezet in het ontwikkelen en uitvoeren van concrete risico-analyses, de zogenaamde 'due-diligence' in de productieketens. Ook kwam er meer aandacht voor eerlijke lonen in de keten. Bij het thema klimaat en transport committeerden meerdere transportbedrijven zich aan netto-nul uitstoot voor 2050 en 'science-based targets' in lijn met een 2 of 1,5 graden pad, ondanks de technologische uitdagingen en hoge investeringen en die nodig zijn om deze doelen te realiseren.

Ter vervanging van de afgesloten thema's starten we nieuwe programma's in de 1^e helft van 2025. Rond het thema mensenrechten en arbeidsnormen starten we een nieuw thema over 'just transition'. Centraal staat hier de zorg van ondernemingen voor kwetsbare groepen die getroffen worden door de klimaat- of energietransitie.

Ter voorbereiding op de aandeelhoudersvergaderingen van 2025 hebben we met een investeerder uit de Verenigde Staten een resolutie ingediend voor de aandeelhoudersvergadering van Coca-Cola. De resolutie betreft het gebruik van zoetstoffen en de gerelateerde gezondheidseffecten daarvan. Coca-Cola heeft grote invloed op voedingspatronen wereldwijd en doet nog te weinig om de producten minder ongezond te maken. Daarom staat ze op de escalatielijst en dienen we nu een resolutie in. Ook dienden we een resolutie in bij Amazon over vakbondsvrijheid. De onderneming wordt al jaren bekritiseerd vanwege het beperken van vakbondsrechten in onder andere Duitsland en de Verenigde Staten. Voor beide resoluties is het nog afwachten wat het nieuwe presidentschap zal betekenen voor het toelaten van ESG-onderwerpen op de aandeelhoudersvergaderingen die in de 1e helft van 2025 zullen plaatsvinden.

Kortom, we zetten onze activiteiten op gebied van actief aandeelhouderschap onvermoeibaar voort, in een uitdagende internationale context. Daarbij zijn we ons bewust dat de risico's voor de financiële sector, rond klimaat, verlies van biodiversiteit en het respecteren van mensenrechten mogelijk politiek minder aandacht krijgen, maar daarmee voor de financiële sector niet minder urgent zijn.

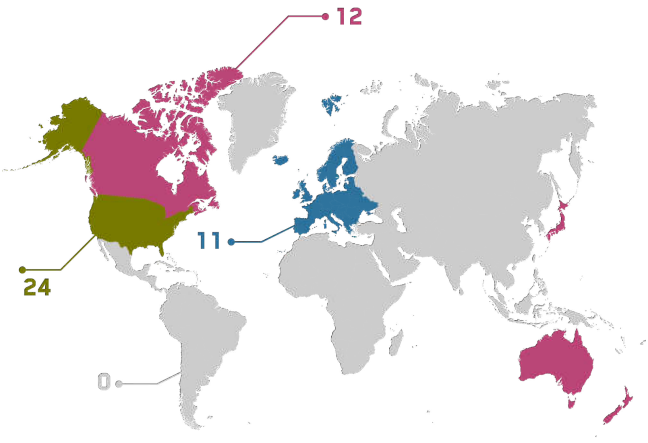
6.2.1. Overzicht thematisch engagementprogramma

Het thematische engagementprogramma van ADP is gericht op het verhogen van sociale, milieu- en governancestandaarden in sectoren, ketens of bij ondernemingen, die deel uitmaken van het beleggingsuniversum. Het engagementprogramma sluit aan bij de speerpunten en duurzaam beleggenstrategie van ADP. We doen gedegen onderzoek om ondernemingen te selecteren waarmee de dialoog het meest kansrijk is.

In 2024 bestaat het thematische engagementprogramma uit 6 thema's, die zich in verschillende fases bevinden. In deze thema's zijn 47 ondernemingen opgenomen. In de onderstaande tabel is de opbouw van het programma weergegeven. In de thematische sub-hoofdstukken wordt voor elk thema nader ingegaan op de doelstellingen, gesprekken en uitkomsten.

De ondernemingen zijn verspreid over verschillende regio's en markten. De focus van het programma ligt op de ontwikkelde markten. Er wordt onderscheid gemaakt tussen Europa, Verenigde Staten en Wereld overig (Japan, Australië, Canada, Nieuw-Zeeland). De wereldkaart geeft de regionale verdeling weer van ondernemingen in het thematische engagementprogramma.

FIGUUR 6.2.1.1 REGIOVERDELING

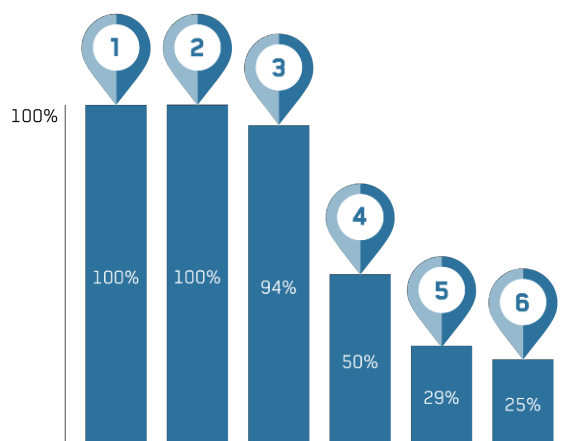
TABEL 6.2.1.1 ENGAGEMENTTHEMA'S

Thema	Speerpunt	Gestart	Sectoren/ketens
Afbouw plastic in verpakking van consumentengoederen		H2 2022	Supermarktketens en producenten van huishoudelijke en persoonlijke producten
Arbeidsomstandigheden		H1 2022	Landbouw en voedingsmiddelenketen
Goede Voeding		H1 2024	Restaurants/supermarkten/producten voeding en dranken
Klimaat en Transport		H1 2022	Logistieke sector
Nature Action		H1 2024	Nature Action 100 benchmark
Reductie CO ₂ uitstoot		H2 2022	Koolstofintensieve sectoren

Voortgang wordt gerapporteerd aan de hand van mijlpalen. Deze worden nader toegelicht in de bijlage: Thematisch dialoog.

De voortgang van het thematisch engagementprogramma is als volgt:

FIGUUR 6.2.1.2 MIJLPAALVERDELING

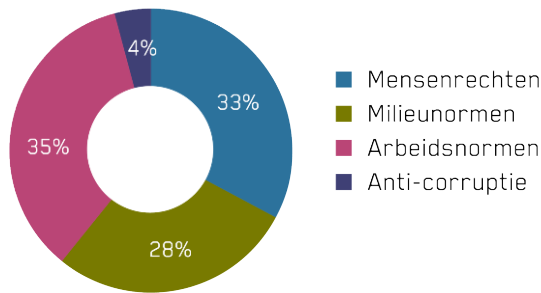
1. Analyse van het bedrijf
2. Het initiëren van de dialoog
3. Het voeren van de dialoog
4. De toezegging van de onderneming
5. Het aanpassen van het beleid en proces
6. Het afronden van de dialoog

Vanwege de korte looptijd van een aantal relatief nieuwe engagementthema's hebben veel ondernemingen mijlpaal 4 en de daaropvolgende mijlpalen nog niet behaald. Toezeggingen met betrekking tot beleidsaanpassingen en de implementatie daarvan verwachten we in de tweede helft van het engagementtraject.

6.2.2. Overzicht normatief engagementprogramma

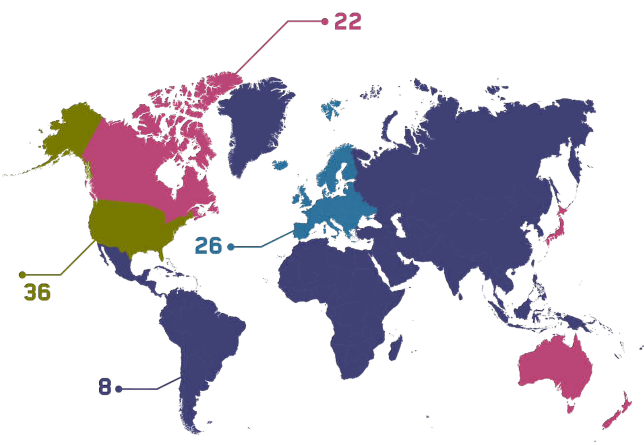
ADP vindt het belangrijk om in gesprek te gaan met ondernemingen, die internationaal breed gedragen normen schenden. We noemen dit Normatief engagement. Per 15 december 2024 maken 92 ondernemingen deel uit van het normatieve engagementprogramma. Met deze ondernemingen spreken we over één of meerdere normschendingen. Het aantal schendingen waarover we spreken kan daarom afwijken van het aantal ondernemingen in het normatieve engagementprogramma. In totaal lopen er 142 dialogen. In het afgelopen jaar is met 40 ondernemingen een nieuwe dialoog (opnieuw) gestart. De ringdiagram toont hoe het programma is opgebouwd.

FIGUUR 6.2.2.1 NORMSCHENDING

De ondernemingen zijn verspreid over verschillende regio's en markten. De focus van het programma ligt op de ontwikkelde markten. Er wordt onderscheid gemaakt tussen Europa, Verenigde Staten en Wereld overig (Japan, Australië, Canada, Nieuw-Zeeland). De wereldkaart geeft de regionale verdeling weer van ondernemingen in het normatief engagementprogramma.

FIGUUR 6.2.2.2 ONDERNEMINGEN NAAR REGIO

Voortgang lopende dialogen

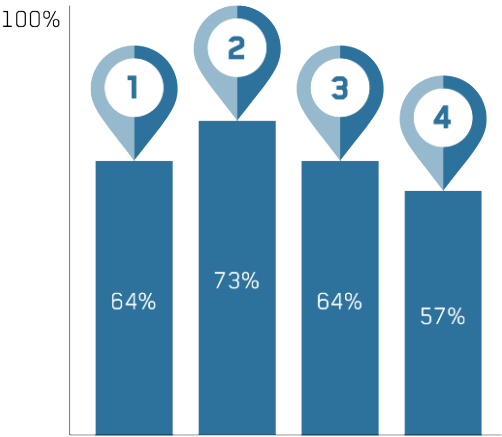
Voor normatieve dialogen onderscheiden we vier mijlpalen, zoals weergegeven in de onderstaande tabel. De voortgang per mijlpaal wordt vervolgens in iedere dialoog getoetst aan de hand van vier indicatoren: (1) er zijn geen maatregelen genomen, (2) er zijn maatregelen geïnitieerd, (3) er is een toezegging gedaan en (4) een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd.

TABEL 6.2.2.1 MIJLPALEN

Mijlpalen	
1	Het delen van relevante informatie
2	Implementatie van Beleid
3	Herstel en Verhaal
4	Opheffen en/of Voorkomen

De statistieken over de voortgang hebben betrekking op het volledige normatieve engagementprogramma. De voortgang van het normatief engagementprogramma is als volgt:

FIGUUR 6.2.2.3 MIJLPAALVERDELING¹

1. Het delen van relevante informatie
2. Implementatie van Beleid
3. Herstel en Verhaal
4. Opheffen en/ of Voorkomen

TABEL 6.2.2.2 AFGESLOTEN DIALOGEN

Onderneming	Normschending
Barclays PLC	Mensenrechten
ENGIE SA	Mensenrechten
Porsche Automobil Holding SE	Milieu
Mitsui & Co., Ltd.	Mensenrechten
Vestas Wind Systems A/S	Mensenrechten
Carnival Plc	Milieu
Activision Blizzard, Inc.	Arbeidsnormen
Electricite de France SA	Anti-corruptie
Experian Plc	Mensenrechten
Tokyo Gas Co., Ltd.	Milieu

¹ De staven in de diagram weergeven het percentage dialogen waarin stappen zijn gezet (indicator 2, 3 en 4) op de mijlpalen. Wanneer een mijlpaal niet relevant is voor een dialoog, is de dialoog buiten beschouwing gehouden.

Afgesloten en geëscaleerde dialogen

Over de gehele looptijd van het normatief engagementprogramma zijn 21 dialogen succesvol afgesloten. Dat betekent dat de ondernemingen niet langer betrokken zijn bij de vermeende schending. Met 0 ondernemingen is gedurende de gehele looptijd van het normatief engagementprogramma de dialoog voortijdig afgesloten, vanwege gebrek aan reactie en/of samenwerking.

In de rapportageperiode zijn de in de onderstaande tabel genoemde 10 dialogen (succesvol) afgesloten. In 12 dialogen werden één of meerdere escalatiemaatregelen (inclusief uitsluitingen) toegepast. Dit wordt besproken in het [Escalatieoverzicht](#).

6.3. Thematisch: Klimaat en Transport

Het in 2022 gepubliceerde IPCC-rapport laat zien dat de transportsector momenteel voor ruim 23 procent bijdraagt aan de mondiale totale CO₂-uitstoot². Als gevolg van globalisering en de toenemende wereldhandel neemt de transportsector sterk in omvang toe. Hoewel de uitstoot van de transportsector in 2020 met zo'n 10 procent daalde als gevolg van de COVID-19 pandemie, is de uitstoot inmiddels weer terug op het oude niveau. De transportsector is grotendeels buiten het Klimaatakkoord van Parijs gebleven, maar dient dus wel een belangrijke bijdrage te leveren aan de noodzakelijke wereldwijde CO₂-reductie. Daarom is het zowel vanuit financieel als maatschappelijk perspectief relevant om dit thema uit te voeren. We richten ons hierbij onder andere op spoorwegbedrijven. De te behalen winst in termen van CO₂-reductie en energie-efficiëntie schatten wij in als hoog. Voor spoorwegbedrijven is hier veel winst te behalen omdat een groot deel van deze ondernemingen nog erg afhankelijk is van diesel. Het engagement met deze industrie heeft meerdere invalshoeken, waaronder: het verlagen van fossiel brandstofverbruik en het verhogen van het gebruik van alternatieve brandstofbronnen (zoals biobrandstof op de korte termijn en waterstof op de langetermijn), het verbeteren van voertuigtechnologie (zoals slimme start-stop systemen en batterijtechnologie voor locomotieven), maar ook andere efficiëntiemaatregelen (zoals slimme routeplanning).

6.3.1. Introductie thema

Doel van het thema

TABEL 6.3.1.1 DOELSTELLINGEN KLIMAAT EN TRANSPORT

Doelstelling	Toelichting	Indicatoren
Governance	De onderneming heeft het onderwerp Klimaat op gedegen wijze bij het bestuur belegd.	• Verantwoordelijkheid klimaatbeleid op bestuursniveau • Beloningsbeleid voor bestuurders gekoppeld aan klimaatdoelstellingen
Beleid	Transportbedrijven nemen klimaatverandering en reductie van CO ₂ -uitstoot in het bijzonder op in hun beleid.	• Scope 1, 2 en 3 reductiedoelstellingen • Science Based Targets • Net Zero doelstelling • Onderscheid tussen emissiereductie en 'removal' in strategie en doelstellingen • Lobbybeleid in lijn met eigen klimaatambities • Integratie brandstofefficiëntie en diesel alternatieven in de strategie, planning, activiteiten en investeringsbeslissingen • Roadmap voor transitie vloot • Integratie klimaatscenario-analyse in strategie
Innovatie	Transportbedrijven besteden specifieke aandacht aan brandstofefficiëntie en elektrificering.	• Maatregelen om route-efficiëntie te verbeteren • Planning voor het moderniseren van bestaande locomotieven
'Best practices'	Transportbedrijven geven aan de hand van 'best practices' inzicht in de mogelijkheden tot het reduceren van het gebruik van fossiele brandstoffen en het stimuleren van hernieuwbare energiebronnen.	• Samenwerking op gebied van ontwikkeling waterstoftechniek • Samenwerking op gebied van ontwikkeling batterijtechniek • Engagement met klanten
Transparantie	Transportbedrijven verbeteren transparantie en verslaglegging over CO ₂ -uitstoot.	• Relevante emissiedata (scope 1, 2 en 3) • Rapportage brandstofverbruik per activiteit en transportmiddel • CDP climate score >B • TCFD aligned rapporteren

Sustainable Development Goals

Dit thema sluit aan bij de volgende 'Sustainable Development Goals' (SDG's):

- SDG 7: Betaalbare en duurzame energie (7.2 en 7.3)
- SDG 9: Industrie, innovatie en infrastructuur (9.4)
- SDG 13: Klimaatactie (13.2)

Voortgang en conclusie thema

Canadian National Railway Company

Eind 2024 spraken we voor de laatste keer met Canadian National ter afsluiting van de engagementdialoog. Voor de overstap naar schonere brandstoffen, hebben spoorwegmaatschappijen toestemming nodig van de producenten van

² <https://www.iea.org/topics/transport>

locomotieven. Begin 2024 kregen Noord-Amerikaanse spoorwegmaatschappijen toestemming om een hogere mix hernieuwbare- en biodiesel te gebruiken, wat de komende tijd naar verwachting tot een aanzienlijke reductie van de emissies van de onderneming zal leiden. Daarnaast wacht Canadian National op oplevering van elektrische locomotieven vanuit leveranciers. De onderneming verwacht de eerste elektrische locomotief in 2026 in gebruik te kunnen nemen. Daarnaast kocht de onderneming begin 2024 een kleine hybride locomotief en is er een pilot voor een grotere hybride locomotief gestart. Canadian National had zich eerder aan een emissiereductiepad in lijn met een 1,5 graden wereld en een netto-nul-uitstoot doelstelling voor 2050 gecommitteerd. In juli 2024 werden beide doelstelling door het Science Based Targets initiative (SBTi) gevalideerd.

Canadian Pacific Kansas City

In de tweede helft van 2024 spraken we voor de laatste keer met Canadian Pacific Kansas City (CPKC) ter afsluiting van de engagementdialoog. Op dit moment is CPKC bezig met een pilot met waterstof locomotieven. Daarnaast heeft de onderneming voor educatieve doeleinden een 'carbon emission calculator' gelanceerd om klanten te laten zien dat spoortransport klimaatvoordelen heeft ten opzichte van andere transportalternatieven. Verder gaven wij de onderneming desgevraagd terugkoppeling op haar klimaattransitieplan. Ook vroegen wij de onderneming scope 3 emissies in haar doelstelling op te nemen. CPKC liet echter weten zich voor nu te willen focussen op scope 1 en 2 emissies. De toezegging die CPKC eind 2023 deed om zich te committeren aan een science-based targets doelstelling in lijn met een 1,5 graden wereld, is eind 2024 nog niet gerealiseerd. Het voornemen is echter nog van kracht en de onderneming werkt samen met het 'Science Based Targets initiative' (SBTi) om de doelstelling te ontwikkelen.

CSX Corporation

Eind 2024 spraken we voor de laatste keer met CSX ter afsluiting van de engagementdialoog. De onderneming kondigde recent een aantal grote beleidsverbeteringen aan. Ten eerste committeerde CSX zich aan het stellen van emissiedoelstellingen in lijn met een 1,5 graden reductiepad. CSX zal deze doelstellingen extern laten valideren door het 'Science Based Targets initiative' (SBTi). Daarnaast zal de onderneming uitgebreide klimaatscenario-analyse uitvoeren om fysieke- en transitierisico's te identificeren. In 2025 zal CSX dit verwerken in haar eerste integrale Klimaattransitieplan. Omdat CSX met deze toezeggingen aan onze engagementverwachtingen doet, sluiten we de dialoog succesvol af. Het beloningsbeleid van de onderneming blijft een aandachtspunt. Wij hebben daarom nogmaals onze verwachtingen ten aanzien van het integreren van klimaat kpi's in de beloning van bestuurders onderstreept.

Norfolk Southern Corporation

Eind 2024 spraken we voor de laatste keer met Norfolk Southern ter afsluiting van de engagementdialoog. In het gesprek werd ingegaan op de rol van hybride locomotieven in de langetermijnstrategie van de onderneming. Hierbij noemde Norfolk Southern de samenwerking met locomotiefbouwer Alstom als een eerste stap naar het ontwikkelen en implementeren van hybride motoren in zowel nieuwe als bestaande locomotieven. Op de vraag of de verandering van de federale regering impact heeft op de financiering van de energietransitie in de Amerikaanse spoorwegsector, vertelde de onderneming dat ze niet veel nadeel zullen ondervinden, omdat luchtvervuiling voor de Trump regering een prioriteit zal zijn, hoewel emissiereductie minder vanuit het perspectief van klimaatverandering zal worden benaderd. Al hebben we geen concrete toezeggingen of beleidswijzigingen in lijn met onze engagementverwachtingen verwelkomd, heeft Norfolk Southern voortgang laten zien binnen het Climate Transition Plan dat het in 2023 publiceerde. Bovendien committeerde de onderneming zich al voor aanvang van onze dialoog aan het stellen van een 'science-based target' in lijn met een 2 graden wereld. Norfolk Southern heeft echter niet voldaan aan onze engagementverwachting om zich te verbinden aan netto-nul-uitstoot voor 2050 of een 'science-based target' in lijn met een 1,5 graden wereld.

TFI International Inc

TFI International heeft na ons eerste gesprek met de CFO in 2023 niet gereageerd op onze pogingen om onze dialoog voort te zetten. Daarom stemden wij in 2024 tegen de herbenoeming van de Chair/CEO van TFI International. Wij wilden met TFI International in gesprek over de gevolgen van de 'Climate Rule' van de Securities and Exchange Commission (SEC) voor de onderneming. In ons eerste gesprek met de onderneming in 2023 liet de CFO blijken dat klimaat niet als materieel of prioriteit gezien wordt door het bestuur en de grootste aandeelhouders van de onderneming. De onderneming heeft geen noemenswaardige transitiestrategie en rapporteert niet over emissiedata. Wij ronden de dialoog om de hierboven genoemde redenen zonder succes af.

Uber Technologies, Inc.

Hoewel wij in 2023 schriftelijk reactie op onze vragen hebben gehad van Uber, kwam de dialoog verder niet op gang. De onderneming verwees in haar schriftelijke reacties naar haar klimaatbeleid maar stond verder niet open voor een gesprek. De dialoog is daarom zonder succes afgesloten.

Union Pacific Corporation

De dialoog met Union Pacific is succesvol afgesloten, nadat de onderneming een aantal belangrijke beleidswijzigingen heeft doorgevoerd. Union Pacific heeft zich in 2023 aan extern

gevalideerde emissiedoelstelling in lijn met een 1,5 graden wereld gecommiteerd. Daarnaast heeft de onderneming de doelstelling voor netto-nul uitstoot voor 2050 vastgesteld. Union Pacific richt zich voor emissiereducties voornamelijk op efficiëntie in biobrandstoffen. Om dat te bereiken worden er 600 locomotieven gemoderniseerd. Union Pacific is ook bezig met het identificeren van uitdagingen op het gebied van infrastructuur voor de lange termijn, met name op het gebied van klimaatrisico's. De onderneming heeft ook uitgebreid gerapporteerd over haar klimaat gerelateerde lobbyactiviteiten, en de verantwoording hiervoor.

6.3.2. Voortgang thema

Per eind december 2024 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 6.3.2.1 MIJLPALEN KLIMAAT EN TRANSPORT

Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt ¹	1	2	3	4	5	6
1 CSX Corporation	Verenigde Staten	Spoortransport	5,72						
2 Canadian National Railway Company	Canada	Spoortransport	4,95						
3 Canadian Pacific Kansas City	Canada	Spoortransport	5,18						
4 Norfolk Southern Corporation	Verenigde Staten	Spoortransport	5,73						
5 TFI International Inc	Canada	Wegtransport	6,12						
6 Uber Technologies, Inc.	Verenigde Staten	Passagiersvervoer	6,07						
7 Union Pacific Corporation	Verenigde Staten	Spoortransport	5,44						

¹ De MSCI Low Carbon Transition Score meet de mate van afstemming van een onderneming met de 'Low Carbon Transition'. Ondernemingen met een hogere Lage score zijn meer in lijn met de 'Low Carbon Transition' in vergelijking met ondernemingen met lagere scores. (Score: 0-10)

LEGENDA MIJLPALEN

Symbool status ¹	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
	Afgerond	Brief verzonden	Gesprekken gevoerd	Toezegging beleidswijziging	Beleidswijziging doorgevoerd	Impact doelstelling behaald*
						Impact doelstelling niet behaald**
						Dialoog onsuccesvol

¹ Vorige rapportages bevatten ook het symbool statuswijziging. Deze symbolen worden tijdelijk niet weergegeven.

TABEL 6.3.2.2 TOEZEGGINGEN EN AANPASSINGEN BELEID IN RAPPORTAGEPERIODE

Onderneming	Doelstelling	Realisatie
Union Pacific	Beleid: Transportbedrijven nemen klimaatverandering en reductie van CO ₂ -uitstoot in het bijzonder op in hun beleid.	In 2024 committeerde Union Pacific aan een extern gevalideerde scope 1 en 2 emissiedoelstelling in lijn met een 1,5 graden scenario.
Canadian National Railway	Beleid: Transportbedrijven nemen klimaatverandering en reductie van CO ₂ -uitstoot in het bijzonder op in hun beleid.	In 2024 werden de emissiedoelstellingen van Canadian National Railway voor 2030 (2 graden scenario) en 2050 (1,5 graden scenario) extern gevalideerd.
CSX	Beleid: Transportbedrijven nemen klimaatverandering en reductie van CO ₂ -uitstoot in het bijzonder op in hun beleid.	CSX heeft toegezegd zich te gaan committeren aan een extern gevalideerde emissiedoelstellingen in lijn met een 1,5 graden scenario. Ook heeft CSX aangekondigd een uitgebreide klimaatscenario-analyse uit te gaan voeren.

6.3.3. Eindbeoordeling

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van drie onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van de engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een anderen.

In de evaluatie gebruiken we vier kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 6.3.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 6.3.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
1. Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagement succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	86%	nee
2. Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van het bedrijf heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	Binnen 1 thema heeft 60% van de bedrijven één of meerder stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	57%	nee

Evaluatie

- Alle transportbedrijven benadrukken de technologische uitdagingen en hoge investeringen en die nodig zijn om voor 2050 netto-nul uitstoot te realiseren. Dit heeft voornamelijk te maken met de elektrificatie van locomotieven en de ontwikkeling van hybride en waterstoftechnologieën. Desondanks hebben meerdere ondernemingen zich gedurende de looptijd van de dialoog gecommitteerd aan een netto-nul uitstoot voor 2050 doelstelling en extern gevalideerde tussentijdse doelstellingen. Andere ondernemingen zijn, ondanks ons aandringen, terughoudend met zich committeren aan langetermijn-doelstellingen.
- Veel transportbedrijven geven aan afhankelijk te zijn van de producenten van kapitaalgoederen en overheden voor de transitie van hun vloot en infrastructuur. In markten waar veel samenwerking is tussen transportbedrijven onderling en tussen transportbedrijven, producenten en de overheid, zien we veel vooruitgang. Dit is bijvoorbeeld het geval bij Noord-Amerikaanse 'Class I' spoorwegbedrijven, die inmiddels allemaal 'science-based targets' hebben gesteld en samenwerken op het gebied van batterij- en waterstoftechnologie. Dit onderstreept het belang van sectorbreed engagement en engagement met overheden.
- Voor de overstap naar schonere brandstoffen zoals biodiesel en hernieuwbare diesel, hebben transportbedrijven toestemming nodig van de producenten van locomotieven en vrachtwagens. Begin 2024 gaven Noord-Amerikaanse producenten van locomotieven toestemming voor een hogere mix van hernieuwbare- en biodiesel, wat de weg vrijmaakt voor spoorwegbedrijven om op korte termijn hun emissies sterk te reduceren.

6.4. Thematisch: Reductie CO₂-uitstoot

In het Klimaatakkoord van Parijs spraken 196 landen af de opwarming van de aarde te zullen beperken tot ruim onder de 2 graden Celsius, met het streven om de opwarming beneden de 1,5 graad Celsius te houden. Het CO₂-budget dat de mensheid heeft om catastrofale opwarming van de aarde te voorkomen zal binnen 10 jaar gebruikt worden als de uitstoot niet teruggedrongen wordt. Daarom is het noodzakelijk om de bestaande infrastructuur voor fossiele brandstoffen zoveel mogelijk uit te faseren en te werken aan een zo goed mogelijke integratie van duurzame energie en infrastructuur. Tijdens de dialoog Reductie CO₂-uitstoot gaan we met ondernemingen in gesprek over de gevolgen van een te hoge CO₂-uitstoot en de risico's die dat met zich meebrengt, maar ook over de kansen die de transitie naar duurzame energiebronnen biedt. Het gesprek richt zich op de strategie die ondernemingen kiezen en de mate waarin ze zijn voorbereid op veranderingen die in diverse klimaatscenario's worden geschetst. Voor dit thema is met behulp van CO₂-EVIC cijfers en gespecialiseerde bronnen zoals 'Transition Pathway Initiative' (TPI) het beleggingsuniversum getoetst. Aan de hand van de uitkomst zijn ondernemingen geselecteerd met relatief de hoogste emissies en weinig aandacht in hun beleid voor de transitie naar een klimaatvriendelijk bedrijfsmodel.

6.4.1. Introductie thema

Doel van het thema

TABEL 6.4.1.1 DOELSTELLINGEN REDUCTIE CO₂-UITSTOOT

Doelstelling	Toelichting	Indicatoren
Governance	Ondernemingen hebben het onderwerp Klimaat op gedegen wijze bij het bestuur belegd.	- De onderneming stelt een bestuurder of bestuurscommissie aan met de verantwoordelijkheid voor het toezicht op het klimaatbeleid - De onderneming neemt aan CO₂-reductie gerelateerde KPI's op in de beloning van bestuurders - De onderneming is transparant over haar betrokkenheid bij belangenorganisaties en zorgt ervoor dat de doelen in lijn zijn met haar eigen klimaatbeleid
Strategie	Ondernemingen ontwikkelen een gedegen klimaatstrategie en voeren deze uit. Dit betekent dat de strategie zowel financieel als maatschappelijk robuust moet zijn en zal leiden tot een lagere CO ₂ /EVIC.	- De onderneming stelt 'science-based targets' en laat deze extern valideren - De onderneming committeert zich aan een net-zero ambitie
Risicomanagement	De ondernemingen bereiden zich voor op de gevolgen van de klimaattransitie en maken kansen en risico's inzichtelijk. De ondernemingen dienen bovendien transparant te zijn over de wijze waarop zij klimaat gerelateerde kansen en risico's meten en monitoren. Ook vragen wij de ondernemingen verschillende scenario's over veranderende markten uit te werken.	- De onderneming rapporteert over klimaatrisico's en -kansen in lijn met TCFD - De onderneming stelt een klimaatscenario-analyse op
Transparantie	De ondernemingen zijn transparant over de voortgang en resultaten van genomen maatregelen.	- De onderneming rapporteert scope 1 en 2 emissiedata en laat deze extern valideren - De onderneming rapporteert aan 'CDP climate change'

Sustainable Development Goals

Dit thema sluit aan bij de volgende 'Sustainable Development Goals' (SDG's):

- SDG 7: Betaalbare en duurzame energie (7.2)
- SDG 13: Klimaatactie (13.2)

Voortgang thema

Nucor

In de eerste helft van 2024 spraken we voor de tweede keer met Nucor. De onderneming maakt veelal gebruik van 'Electric Arc Furnace' (EAF) technologie waarbij

metaalschroot wordt gerecycled. Dit productieproces is vele malen efficiënter dan het produceren van staal uit ruwijzer door middel van hoogovens. Nucor maakt net als andere EAF-producenten bezwaar tegen het door het 'Science Based Targets initiative' (SBTi) ontwikkelde emissiereductie-pad voor de staalsector, dat onderscheid maakt tussen staal geproduceerd van ruwijzer en metaalschroot. Omdat beide productieprocessen volgens SBTi moeten vergroenen, moet staal geproduceerd van metaalschroot aan strengere emissievereisten voldoen dan staal geproduceerd van ruwijzer. Nucor heeft

daarom samen met sectorgenoten via de 'Global Steel Climate Council' (GSCC) eigen 'science based targets' ontwikkeld, waarin geen onderscheid wordt gemaakt tussen productietechnologieën. Wij hebben onze zorgen over deze ontwikkeling uitgesproken richting de onderneming. Omdat beide standaarden het voor de staalsector beschikbare CO2-budget anders verdelen, kunnen alle staalproducten 'science based targets' claimen, maar gezamenlijk het CO2-budget overschrijden. Daarnaast spraken we met de onderneming over hun reductiestrategie voor 2030-2050, die deels op nog niet schaalbare technologieën zoals 'carbon capture and storage' (CCS) leunt. Na afloop van het gesprek deelden we per e-mail een 'best practice' uit de branche voor het meewegen van klimaatactie in het remuneratiebeleid van bestuurders.

Steel Dynamics

In de eerste helft van 2024 spraken we voor de tweede keer met Steel Dynamics. De onderneming maakt uitsluitend gebruik van 'Electric Arc Furnace' (EAF) technologie waarbij metaalschroot wordt gerecycled. Dit productieproces is vele malen efficiënter dan het produceren van staal uit ruwijzer door middel van hoogovens. Steel Dynamics maakt net als andere EAF-producenten bezwaar tegen het door het 'Science Based Targets initiative' (SBTi) ontwikkelde emissiereductie-pad voor de staalsector, dat onderscheid maakt tussen staal geproduceerd van ruwijzer en metaalschroot. Omdat beide productieprocessen volgens SBTi moeten vergroenen, moet staal geproduceerd van metaalschroot aan strengere emissievereisten voldoen dan staal geproduceerd van ruwijzer. Steel Dynamics heeft daarom samen met sectorgenoten via de 'Global Steel Climate Council' (GSCC) eigen 'science based targets' ontwikkeld, waarin geen onderscheid wordt gemaakt tussen productietechnologieën. Wij hebben onze zorgen over deze ontwikkeling uitgesproken richting de onderneming. Omdat beide standaarden het voor de staalsector beschikbare CO2-budget anders verdelen, kunnen alle staalproducten 'science based targets' claimen, maar gezamenlijk het CO2-budget overschrijden. Daarnaast spraken we verder met de onderneming over het nut van klimaatscenario-analyses en deelden we een 'best practice' uit de branche voor het kwantificeren van de verschillende toegepaste emissiereductiemaatregelen.

Umicore

Sinds het vorige gesprek met Umicore begin 2023, publiceerde de onderneming haar Klimaattransitieplan. In het tweede gesprek dat in de eerste helft van 2024 plaatvond, lichtte Umicore dit plan toe. Het plan bevat de diverse emissiereductie-maatregelen die Umicore inzet, en men kwantificeert deze waar mogelijk. De onderneming liet al eerder haar emissiedoelstellingen valideren door het 'Science Based Targets initiative'

(SBTi). Met het Klimaattransitieplan zet Umicore een belangrijke vervolgstap. Umicore heeft zich nog niet aan lange-termijndoelstellingen gecommitteerd. Wij hebben daarom onze verwachtingen ten aanzien van net-zero 2050 met de onderneming gedeeld. Umicore is goed gepositioneerd om een geloofwaardig net-zero 2050 doel te stellen, aangezien het op schema ligt voor haar middellange termijn doelstellingen, en het de benodigde emissiereductiemaatregelen zo goed als mogelijk in kaart heeft gebracht. Desgevraagd deelden wij na afloop schriftelijk een 'best practice' 2050 strategie met Umicore.

Oneok

Voor Oneok, dienstverlener in de aardgas sector, zijn compressoren en ontluchting in pijpleidingen belangrijke oorzaken van broeikasgasuitstoot. Wij vragen de onderneming zich daarom te richten op het afvangen van methaangas dat anders vrij zou komen in de lucht en dit terug te leiden in het netwerk. Wij vragen Oneok verder om lekkages aan pijpleidingen te voorkomen en tijdig te repareren. Hiermee wordt niet alleen methaanuitstoot voorkomen, maar ook aardgas, dat commerciële waarde vertegenwoordigt, behouden. Door het gebruik van geavanceerde detectie- en meettechniek kunnen lekkages en vergelijkbare storingen aan het netwerk in een vroeg stadium worden gesignaleerd. De onderneming gaf aan zich op beide onderdelen te blijven inzetten en waar mogelijk ook beter en gedetailleerder inzicht te geven over de gerealiseerde verbeteringen.

Hydro One

In de tweede helft van 2024 stuurden wij namens de CDP 'Non-Disclosure Campaign' een brief aan Hydro One waarin de deelnemers aan dit engagementinitiatief de onderneming oproepen om aan CDP te rapporteren. Hydro One heeft hierop, net als op eerdere contactpogingen, niet gereageerd.

Martin Marietta

In een uitgebreide schriftelijke reactie op onze vragen, gaf Martin Marietta Materials toelichting op haar recente commitment aan netto-nul uitstoot voor 2050, en het stellen van extern gevalideerde 'science-based targets'. Als reden voor dit besluit, verwijst de onderneming naar het engagement met haar aandeelhouders in de loop van 2023. In dat jaar spraken wij onder andere met de CEO van de onderneming over onze verwachtingen ten aanzien van het stellen van emissiedoelen. In haar voorbereiding op het stellen van nieuwe emissiedoelen, richt de onderneming zich momenteel op het in kaart brengen van haar scope 3 emissies. Een uitdaging hierbij is onder andere het gebrek aan gegevens van kleine toeleveranciers. Om de reductie van uitstoot te versnellen richt Martin Marietta Materials zich momenteel op emissiereductietechnologieën zoals 'carbon capture and storage' (CCS), alternatieve

brandstoffen, en de reductie van het CO₂-intensieve halffabricaat klinker in bouwmaterialen.

Nutrien

In het tweede gesprek met Nutrien uitte de onderneming haar zorgen over de methode die momenteel door het 'Science Based Targets Initiative' wordt ontwikkeld voor de chemische industrie. De nadruk op reductie van absolute emissies in plaats van emissieintensiteit lijkt de grootste zorg te zijn vanuit de sector. Wij hebben het belang van externe validatie van emissiereductiedoelstellingen voor beleggers benadrukt. Daarnaast kondigde Nutrien haar scope 3-inventaris aan. Hiermee voldoet de onderneming aan onze verwachtingen ten aanzien van transparantie over emissiedata. De vergroening van het energienet waar Nutrien van afhankelijk blijft achter en vormt een aanzienlijke uitdaging richting het emissiedoel voor 2030. Bovendien is de economische haalbaarheid van 'Carbon Capture and Storage' (CSS) verslechterd; momenteel zijn er slechts een handvol kleine projecten die financieel haalbaar zijn. Ook de oplossingen op het gebied van waterstof, zoals groene ammoniak, lijken momenteel economisch moeilijk haalbaar.

6.4.2. Voortgang thema Reductie CO₂-uitstoot

Per eind december 2024 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 6.4.2.1 MIJLPALEN REDUCTIE CO₂-UITSTOOT

	Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt ¹	1	2	3	4	5	6
1	Hydro One Ltd.	Canada	Elektriciteitsbedrijven	8,29						
2	Martin Marietta Materials, Inc.	Verenigde Staten	Bouwmaterialen	5,19						
3	Nucor Corporation	Verenigde Staten	Metaal en Mijnbouw	5,49						
4	Nutrien Ltd.	Canada	Chemicaliën	4,95						
5	ONEOK, Inc.	Verenigde Staten	Bouwmaterialen	2,08						
6	Steel Dynamics, Inc.	Verenigde Staten	Metaal en Mijnbouw	5,73						
7	Umicore	België	Chemicaliën	5,49						
8	Valero Energy Corporation	Verenigde Staten	Olie, gas en brandstoffen	2,22						

¹ De MSCI Low Carbon Transition Score meet de mate van afstemming van een onderneming met de 'Low Carbon Transition'. Ondernemingen met een hogere Lage score zijn meer in lijn met de 'Low Carbon Transition' in vergelijking met ondernemingen met lagere scores. (Score: 0-10)

LEGENDA MIJLPALEN

Symbol status ¹	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
	Afgerond	Brief verzonden	Gesprekken gevoerd	Toezegging beleidswijziging	Beleidswijziging doorgevoerd	Impact doelstelling behaald*
						Impact doelstelling niet behaald**
						Dialoog onsuccesvol

¹ Vorige rapportages bevatten ook het symbool statuswijziging. Deze symbolen worden tijdelijk niet weergegeven.

TABEL 6.4.2.2 TOEZEGGINGEN EN AANPASSINGEN BELEID IN RAPPORTAGEPERIODE

Onderneming	Doelstelling	Realisatie
Steel Dynamics	Strategie - De onderneming stelt 'science based targets' en laat deze extern valideren.	Steel Dynamics heeft toegezegd 'Global Steel Climate Council' (GSCC) gevalideerde 'science-based targets' te stellen. Om aan de voorwaarden te voldoen, zal de onderneming een scope 3 doelstelling ontwikkelen.
Umicore	Strategie - Ondernemingen ontwikkelen een gedegen klimaatstrategie en voeren deze uit. Dit betekent dat de strategie zowel financieel als maatschappelijk robuust moet zijn en zal leiden tot een lagere CO ₂ /EVIC.	Umicore stelde een Klimaattransitieplan op met daarin de diverse emissiereductie-maatregelen waar het op inzet waar mogelijk gekwantificeerd.
Nutrien	Transparantie: De ondernemingen zijn transparant over de voortgang en resultaten van genomen maatregelen.	Nutrien heeft een scope 3 emissie-inventaris aangekondigd, waarmee het over al haar scope 3 emissies gaat rapporteren.
Martin Marietta Materials	Strategie: Ondernemingen ontwikkelen een gedegen klimaatstrategie en voeren deze uit.	Martin Marietta Materials heeft zich gecommitteerd aan een netto-nul uitstoot voor 2050 doelstelling, en het stellen van 'science-based targets'.

6.4.3. Tussentijdse evaluatie Reductie CO₂-uitstoot

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van drie onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van de engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een anderen.

In de evaluatie gebruiken we vier kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 6.4.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 6.4.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
1. Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagement succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	100%	ja
2. Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van het bedrijf heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	Binnen 1 thema heeft 60% van de bedrijven één of meerder stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	62%	ja

6.5. Thematisch: Goede Voeding

Een goede gezondheid is niet vanzelfsprekend. Ondanks dat het recht op een goede gezondheid is benoemd in artikel 25 van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. Eén van de thema's die cruciaal is voor gezondheid is voeding. Zowel goede - als voldoende voeding zijn van groot belang voor een gezonde samenleving. Zo is enerzijds 1 op de 9 mensen wereldwijd ondervoed en hebben anderzijds ook meer dan 650 miljoen mensen juist obesitas. Om gezondere voedingspatronen mogelijk te maken zijn niet alleen individuele keuzes van belang. Zo is het van belang dat gezonde voeding ook daadwerkelijk beschikbaar is, tegen betaalbare prijzen. Ook is het belangrijk dat consumenten goede informatie kunnen krijgen over de gezondheid van de producten die zij kopen en dat aanbieders terughoudend zijn in marketing van ongezonde producten. Kortom, juist ondernemingen zijn aan zet om betaalbare gezondere opties aan te bieden, te promoten en duidelijke informatie te geven.

Bij dit engagementthema bouwen we voort op het eerdere engagementthema 'Access to Nutrition' dat we tot 2023 hebben gevoerd met de voedingsmiddelenindustrie. Echter, voegen we nu andere sectoren toe die een belangrijke rol spelen in het beschikbaar maken van (on)gezonde voeding, zoals de supermarktsector en brouwerijen. Ook verbreden we onze doelstellingen om zo de verschillende mogelijkheden die ondernemingen hebben om gezondere voedingspatronen te stimuleren in ons engagement te adresseren. Het gaat dan om het gezonder maken van de productenportefeuille, het betaalbaarder maken van gezonde voeding, het beleid rondom de marketing van ongezonde voeding, lobbyactiviteiten, maar ook om het verbeteren van de rapportages van ondernemingen over deze onderwerpen.

6.5.1. Introductie thema

Doel van het thema

TABEL 6.5.1.1 DOELSTELLINGEN GOEDE VOEDING

Doelstelling	Toelichting
Governance	- De onderneming heeft publieke doelstellingen die SMART zijn geformuleerd, om de gezondheidssimpact van hun productenportefeuille te vergroten. - De onderneming integreert het thema "Gezonde Voeding" in de corporate governance, bijvoorbeeld: - Door doelen op gebied van gezonde voeding te integreren in haar beloningsbeleid. - Door het thema aantoonbaar te beleggen en te bespreken binnen de relevante commissies van het bestuur.
Beleid	- De onderneming heeft publiek beschikbaar beleid om: - Geen marketing van ongezonde voeding te richten op kinderen; - Wanneer de onderneming alcoholische dranken produceert, verantwoord alcoholgebruik tegen te gaan en de marketing daarop aan te passen; - Wanneer de onderneming babyvoeding produceert, publiekelijk kenbaar te maken dat het "The International Code of Marketing of Breast-milk Substitutes" respecteert.
Implementatie & monitoring	- De onderneming boekt aantoonbaar vooruitgang op haar doelstellingen. Bijvoorbeeld via: - Het gezonder maken van bestaande producten; - Het introduceren van gezondere producten en/of menu-opties; - Het betaalbaar en breder beschikbaar maken van gezonde voeding; - Het beter informeren van klanten wat betreft de voedingswaarde van haar producten; - Het actief promoten en stimuleren van gezondere opties.
Samenwerking in de keten	- De onderneming werkt actief samen met andere belanghebbenden op het gebied van goede voeding. - De onderneming neemt publiekelijk op een positieve manier een standpunt in op het thema "Gezonde Voeding". Bijvoorbeeld via haar lobby-beleid en openbare standpunten.
Transparantie	- De onderneming meet de gezondheid van haar productenportefeuille en rapporteert hierover, bijvoorbeeld via een zogenaamd 'Nutrient Profiling System' dat de gezondheid van producten in kaart brengt. - De onderneming is transparant over haar lobbyactiviteiten op het thema "Gezonde Voeding".

Sustainable Development Goals

Dit engagementthema sluit aan bij de volgende 'Sustainable Development Goals' (SDG's):

- SDG 2: Geen Honger

- SDG 3: Goede Gezondheid en Welzijn

Samenwerking

Bij dit engagement traject werken we samen met het 'Long-term Investors in People's Health' (LIPH)

programma van 'ShareAction', het 'Interfaith Center on Corporate Responsibility' (ICCR), het 'Access to Nutrition Initiative' en de 'Health Engagement Alliance'.

LIPH

Het 'Long-term Investors in People's Health' (LIPH) programma van ShareAction is een samenwerkingsverband op het gebied van verantwoord beleggen en gezondheid. Het internationale initiatief richt zich op asset managers en asset owners die stappen willen zetten op het thema "Gezondheid". Binnen het thema "Gezondheid" wordt aandacht besteed aan toegang tot zorg (inclusief medicijnen), een gezond milieu (denk aan de gezondheidsimpact van luchtverontreiniging), gezonde voeding en gezonde werkomstandigheden. Doelen van het programma zijn o.a.

- Samenwerking bij engagement op het thema gezondheid;
- Kennis delen om de impact van beleggingen op het thema gezondheid beter in kaart te brengen;
- Inzicht krijgen in de belemmeringen die bedrijven ervaren, bijvoorbeeld op het gebied van regelgeving, om stappen te zetten naar een gezondere samenleving.

ICCR

Het Interfaith Center on Corporate Responsibility (ICCR) is een organisatie in de Verenigde Staten die in samenwerking met haar leden engagement voert en resoluties indient op diverse duurzaamheidsthema's, waaronder het thema "Gezonde Voeding". Deze samenwerking zullen we met name inzetten bij het escaleren wanneer engagement niet goed loopt, bijvoorbeeld door het indienen van resoluties.

Access to Nutrition Initiative

De 'Access to Nutrition Index' is een initiatief dat wereldwijd ondernemingen in de voedingssector rangschikt op basis van hun prestaties op onder andere de volgende thema's:

- Voorkomen van ondervoeding;
- Voorkomen van obesitas;
- Verantwoorde marketing richting kinderen;
- Het niet promoten van producten die borstvoeding kunnen vervangen.

De index is ontwikkeld op basis van kennis van investeerders, wetenschappers en relevante internationale organisaties zoals de 'United Nations World Health Organisation' (WHO). Er bestaat zowel een wereldwijde index, regionale indices die inzoomen op specifieke landen, als thematische indices. Voorbeelden van deze thematische indices zijn onderzoeken naar de marketing van vervangers van borstvoeding en de gezondheid van voeding voor jonge kinderen. De resultaten laten zien dat

voedingsbedrijven nog belangrijke stappen op het thema Goede Voeding kunnen zetten. Zo blijkt dat slechts 1/3 van de onderzochte voedingsproducten als gezond kunnen worden gekwalificeerd.

Om de resultaten van het onderzoek via investeerders onder de aandacht te brengen bij ondernemingen, is er zowel een investor statement als een gezamenlijk engagement programma gelanceerd vanuit het Access to Nutrition Initiative. Aan beide initiatieven nemen we in het kader van dit engagementthema actief deel.

Health Engagement Alliance

In samenwerking met VGZ, A.S.R., Cardano en Achmea IM is de Health Engagement Alliance (HEAL) opgericht, een platform om samen te werken bij het engagement met fastfood ondernemingen. In eerste instantie zal dit gericht zijn op de bekendere fastfoodketens, waaronder Restaurant Brands International (o.a. Burger King), Yum!Brands (o.a. Pizzahut, McDonald's, Sodexo en Starbucks).

Voortgang

Na het uitzenden van de startbrieven in de eerste helft van 2024, hebben we ons in de tweede helft van 2024 gericht op het voeren van de eerste gesprekken. Hieronder geven we een overzicht van de uitkomsten van deze eerste gesprekken.

Domino's Pizza

In ons eerste gesprek werden de conclusies van ons vooronderzoek bevestigd, namelijk dat de strategie van Domino's Pizza op het thema goede voeding op dit moment minimaal is. We hebben daarom beargumenteerd waarom dit onderwerp steeds hoger op de agenda komt binnen de sector en suggesties gedaan hoe de onderneming een strategie kan ontwikkelen op dit thema. Het is nog onduidelijk welke stappen Domino's gaat zetten op dit thema. In samenwerking met HEAL zullen we de voortgang monitoren en onderzoeken welke extra stappen voor de hand liggen.

The Coca-Cola Company

The Coca-Cola Company is een onderneming die ook in het vorige engagement thema "Access to Nutrition" was opgenomen. Door de grote impact die de onderneming heeft op voedingspatronen wereldwijd en de onderneming in het voorgaande thema weinig verbetering heeft laten zien, staat deze onderneming op de escalatielijst. We hebben daarom met een investeerder in de VS een resolutie ingediend rondom het gebruik van zoetstoffen en de gerelateerde gezondheidseffecten daarvan. De onderneming kijkt immers in haar strategie puur en alleen naar de reductie van suiker, en niet naar de gezondheidseffecten van andere stoffen. Dit terwijl de onderneming een zeer brede productenportefeuille heeft, van zuiveldranken, sportdranken tot alcoholische dranken. Een resolutie

is een goed middel om onze zorgen als investeerder zichtbaar te maken.

AB Inbev

AB Inbev is bekend als één van de grootste bierproducenten wereldwijd. Ons eerste gesprek was open en constructief. AB InBev zet in op het vergroten van haar alcoholvrije productenportefeuille. Wij zijn in het gesprek ingegaan over hoe de onderneming hierover kan rapporteren en hoe ze doelen op dit thema kunnen stellen. Zo zijn er sectorgenoten die een omzetdoelstelling op alcoholvrije producten zetten of de ambitie hebben om een consument ook altijd een alcoholvrije optie te kunnen aanbieden. Voor de onderneming bleek dit nog een blinde vlek. AB InBev stond open om gezamenlijk te kijken welke stappen de onderneming kan zetten.

Woolworths

Woolworths is een Australische supermarktketen. Juist supermarktketens spelen een belangrijke rol om gezondere voeding beschikbaar te maken. Ze kunnen dit bijvoorbeeld doen via een gezonder productenaanbod, de gezondheidsinformatie die ze aan klanten geven en door het promoten van gezondere opties. Wij hebben in juni onze startbrief gestuurd en daar in de tweede helft van 2024 een uitgebreide reactie op ontvangen. De brief was inhoudelijk gedegen en de onderneming heeft uiteengezet dat zij het belang van gezonde voeding onderschrijft en op verschillende manier actie onderneemt, bijvoorbeeld door het gezonder maken van haar producten. De onderneming heeft daarbij ook gevraagd of wij aanbevelingen kunnen aanleveren voor het evalueren en aanscherpen van haar strategie op dit thema. Deze zullen wij begin 2025, op basis van onze eerste gesprekken, aan Woolworths toezenden.

Kellanova

In 2023 is de onderneming Kellogg's, bekend van de cornflakes, gesplitst in twee ondernemingen. WK Kellogg bedient de Noord-Amerikaanse markt en Kellanova is het deel van de onderneming dat met name de markten buiten Noord-Amerika bedient. We hebben het afgelopen halfjaar twee gesprekken met Kellanova gevoerd. Het eerste gesprek was in samenwerking met de LIPH-coalitie, en het tweede gesprek was naar aanleiding van onze startbrief. In beide gesprekken hebben we Kellanova gevraagd beter te gaan rapporteren en te sturen op de gezondheid van haar productenportefeuille. We hebben in deze gesprekken uitgelegd waarom dit voor investeerders van belang is, en dat dit mogelijk voorsorteert op de EU Corporate Sustainability Directive (CSRD). Kellanova stond hier open voor. Echter in 2024 werd ook het nieuws bekend gemaakt dat de onderneming overgenomen zal worden door Mars. Dit maakt het onzeker of deze wijzigingen zullen worden doorgevoerd. We zullen de voortgang

blijven volgen, en mogelijk Kellanova vervangen door een ander beursgenoteerde onderneming in ons engagementprogramma als de overname wordt afgerond.

Associated British Foods

Associated British Foods produceert een brede portefeuille aan voedingsmiddelen, ingrediënten en grondstoffen voor de voedingsindustrie. In ons eerste gesprek zijn we daarom ingegaan op hoe de onderneming meer lijn kan krijgen in haar strategie rondom gezonde voeding. De onderneming erkent het belang van dit onderwerp en neemt ook enkele stappen, maar er is geen ondernemings-brede strategie. Daarom hebben we suggesties gedaan om doelen te stellen rondom gezonde voeding en hierover te rapporteren voor de gehele productenportefeuille. Daarnaast hebben we na het gesprek per e-mail onze ideeën gedeeld hoe de onderneming doelen kan stellen voor de bedrijfsonderdelen die ingrediënten maken en hoe de onderneming haar lobbybeleid kan verbeteren. De onderneming stond open voor deze feedback en we zullen monitoren welke stappen Associated British Foods zal zetten.

McDonald's Corporation

McDonald's behoeft als onderneming geen introductie. De strategie op het gebied van gezonde voeding is echter nog in vroeg stadium. Er is beleid over marketing en productinformatie, maar er is nog geen overkoepelende strategie hoe de onderneming gezondere opties in alle verschillende landen waar het actief is op de kaart kan zetten. Ook ontbreekt een duidelijke strategie voor hoe de onderneming omgaat met steeds strikter wordende regelgeving. Wij hebben in samenwerking met HEAL een verzoek gestuurd voor een engagementgesprek.

Vervolg

In 2025 zullen we de balans opmaken van de eerste ronde gesprekken. Hiervoor zullen we ook de uitkomsten van de nieuwe Global Access to Nutrition Index gebruiken, die in november 2024 is gepubliceerd. Op basis van deze inzichten zullen we de tweede ronde gesprekken inplannen.

6.5.2. Voortgang thema

Per eind december 2024 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 6.5.2.1 MIJLPALEN GOEDE VOEDING

Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt ¹	1	2	3	4	5	6
1 Anheuser-Busch InBev	België	Dranken	AA*						
2 Associated British Foods plc	Verenigd Koninkrijk	Voedselproducten	AA*						
3 Domino's Pizza, Inc.	Verenigde Staten	Hotels, restuarants en vrije tijd	BBB*						
4 Kellanova	Verenigde Staten	Voedselproducten	3,8/10						
5 McDonald's Corp.	Verenigde Staten	Hotels, restuarants en vrije tijd	A*						
6 PepsiCo, Inc.	Verenigde Staten	Dranken	A						
7 Sodexo SA	Frankrijk	Hotels, restuarants en vrije tijd	A*						
8 The Coca-Cola Company	Verenigde Staten	Dranken	3,3/10						
9 Woolworths Ltd	Australië	Consumentengoederen Distributie & Retail	AAA*						

¹ Relatieve score in 'Access to Nutrition Global Index' (Voor de ondernemingen met * is de MSCI ESG Score weergegeven omdat de onderneming niet is opgenomen in de 'Access to Nutrition Global Index').

LEGENDA MIJLPALEN

Symbol status ¹	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
	Afgerond	Brief verzonden	Gesprekken gevoerd	Toezegging beleidswijziging	Beleidswijziging doorgevoerd	Impact doelstelling behaald*
						Impact doelstelling niet behaald**
						Dialoog onsuccesvol

¹ Vorige rapportages bevatten ook het symbool statuswijziging. Deze symbolen worden tijdelijk niet weergegeven.

6.5.3. Tussentijdse evaluatie

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van drie onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van de engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een anderen.

In de evaluatie gebruiken we vier kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 6.5.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 6.5.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
1. Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagement succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	38%	nee
2. Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van het bedrijf heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	Binnen 1 thema heeft 60% van de bedrijven één of meerder stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	0%	nee

6.6. Thematisch: Afbouw plastic in verpakking van consumentengoederen

Plastic wordt gebruikt in vele toepassingen, van verpakkingsmateriaal, kleding, plastic flessen tot speelgoed, koelkasten en auto's. Het gebruik van plastics biedt veel voordelen. Het materiaal is sterk, weegt weinig en is als verpakking van voedsel zeer geschikt vanwege de goede hygiëne-barrière. Zo helpt plastic verpakking bijvoorbeeld de houdbaarheid van het voedsel te verlengen. Echter, door de lange levensduur van het materiaal en de chemische stoffen in plastics, leidt het gebruik van grote hoeveelheden plastics ook tot grote milieuvervuiling en zoals uit steeds meer onderzoek blijkt, ook tot gezondheidsrisico's. Vervuiling van land en water, onder andere door plastic, is inmiddels één van de vijf belangrijkste oorzaken voor verlies van biodiversiteit. Enerzijds wordt verwacht dat de plasticproductie nog enorm zal groeien. Anderzijds groeit ook het inzicht dat deze groei zeer onwenselijk is vanwege de genoemde risico's voor milieu en gezondheid. Daarom zijn de ontwikkelingen in de plastic waardeketen ook van belang voor beleggers die in veel ondernemingen in deze keten beleggen. Achmea IM zet engagement over gebruik van plastic daarom voort, nu gericht op producenten en retailers van consumentengoederen.

6.6.1. Introductie thema

Doel van het thema

TABEL 6.6.1.1 DOELSTELLINGEN AFBOW PLASTIC IN VERPAKKING VAN CONSUMENTENGOEDEREN

Doelstelling	Indicatoren
Governance	- Het bestuur van de onderneming erkent de ESG-risico's van plastic als materieel, steunt 'overheden in de aanpak van deze risico's; - De onderneming weerhoudt zich van lobbyactiviteiten om nieuw beleid af te zwakken of te voorkomen;
Beleid	- ESG-risico's van plastic worden als materieel erkend, analyse van technische mogelijkheden. - Marktonwikkelingen en regelgeving dienen als input voor de strategie;
Implementatie & monitoring	- De onderneming stelt ambitieuze doelen¹, bijvoorbeeld voor: - reductie van gebruik van plastic verpakkingen (in absoluut volume); - reductie van het % gebruikt plastic uit fossiele grondstoffen; - reductie van plastic afval²; - De onderneming meet en rapporteert de voortgang op deze doelen;
Samenwerking in de keten	De onderneming werkt samen met relevante partijen in de plastic keten aan het vinden en implementeren van oplossingen die de plastictransitie kunnen versnellen;
Transparantie	De onderneming rapporteert over de voortgang op bovengenoemde doelen en kpi's en over: - de maatschappelijke impact van geproduceerde plastic op de gezondheid en op het milieu; - het beleid en maatregelen om de negatieve gevolgen van gebruik van plastic te verminderen; - hoe regelgeving en marktontwikkelingen met name gericht op de plastictransitie, invloed kunnen hebben op de resultaten van de onderneming;

¹ De onderneming steunt publiekelijk regelgeving die tot doel heeft om gebruik van plastic verpakking terug te dringen en de 'business case' voor circulaire economie te versterken.

² Deze doelen zijn bij voorkeur in lijn met het klimaatbeleid (het streven naar 'net-zero' uiterlijk in 2050, op basis van 'science-based targets' voor scope 1-3) en beleid om de impact op verlies van biodiversiteit te stoppen.

³ Met het reduceren van plastic afval wordt hier niet alleen het afval van de onderneming bedoeld, maar ook het plastic afval veroorzaakt door consumenten als gevolg van het gebruik van de producten / verpakkingen geproduceerd door de onderneming en de industrie.

Sustainable Development Goals

Het engagementthema sluit aan bij verschillende 'Sustainable Development Goals' (SDG's):

- SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie (12.2-6)

Samenwerking

In juli presenteerde Planet Tracker³ een investor statement met een oproep aan de petrochemische industrie (producenten van plastics). Het statement vraagt ondernemingen in deze industrie om de transitie naar een meer circulaire productie van plastics te versnellen en zich constructief op te stellen ten aanzien van het VN plastic verdrag. In aanloop naar de onderhandelingen over het VN plastic verdrag in november liep het aantal ondertekenaars op tot

³ Petchem Investor Statement, Planet Tracker: www.planet-tracker.org www.planet-tracker.org/petchem-investors/

80, waaronder Achmea IM, met een gezamenlijk belegd vermogen van 7 biljoen euro. Ook zetten we de samenwerking met de VBDO voort. We voerden opnieuw samen een gesprek met Ahold Delhaize. Ook in 2025 zullen we de samenwerking met de VBDO, Planet Tracker, UNEP-FI en de Business Coalition for a Global Plastic Treaty blijven voortzetten om het tot stand komen van een ambitieus VN verdrag tegen plastic vervuiling te steunen. Tijdens de onderhandelingen in Zuid-Korea, eind 2024, lukte het partijen nog niet om overeenstemming te bereiken over een definitieve verdragstekst. In 2025 worden de onderhandelingen voortgezet.

Voortgang thema

In de 2^e helft van 2024 hebben we verschillende gesprekken gevoerd. Hieronder een kort verslag van deze gesprekken.

Carrefour

In Mei 2024 hebben we opnieuw met Carrefour gesproken. Ook deze onderneming heeft de CDP plastic questionnaire ingevuld, wat we noteren als een mijlpaal 'implementatie'. Carrefour is druk bezig om intern de beschikbaarheid van data over gebruik van materialen te verbeteren, om daarmee aan rapportage eisen en verwachtingen te kunnen voldoen. Daarnaast werkt Carrefour intensief samen met sectorgenoten en leveranciers binnen het France 'plastic pact', een platform waarin ondernemingen, experts en overheid samenwerken om gebruik van plastic verpakkingen te beperken. Carrefour gaf in het gesprek aan dat het een grote uitdaging wordt om de gestelde doelen te bereiken, omdat de beschikbaarheid van goede, duurzame en gerecyclede materialen beperkt is. Hier ziet Carrefour ook een belangrijke rol van de overheid. We vroegen Carrefour nog te reageren op de lijst met plastics en chemicaliën die in aanmerking komen voor uitfasering, opgesteld door de 'Business Coalition for a Global Plastic Treaty'⁴ waar Carrefour onderdeel van is. Deze reactie moeten we nog ontvangen.

Henkel

In Maart 2024 spraken we opnieuw met Henkel. We bespraken de voortgang ten aanzien van de reductie van plastic verpakkingen. Hoewel de onderneming ook uitdagingen ziet rond bijvoorbeeld de beschikbaarheid van de juiste gerecyclede materialen, boekt Henkel toch voortgang richting de gestelde doelen. Op het gebied van transparantie over materiaalgebruik is er ook vooruitgang. Henkel werkt hard aan de voorbereidingen om aan de nieuwe Europese rapportage eisen (Corporate Sustainability Reporting Directive – CSRD) te kunnen voldoen. En Henkel heeft de CDP plastic questionnaire ingevuld. Omdat we hier eerder expliciet om hadden gevraagd, noteren we een mijlpaal voor implementatie. We vroegen Henkel in het gesprek

verder om meer duidelijkheid over de inzet ten aanzien van het terugdringen van gebruik van schadelijke plastics en chemicaliën. Hierover zal Henkel ons nog nader informeren.

Jerónimo Martins

In April spraken we nogmaals met de Portugese supermarktketen Jerónimo Martins. De onderneming werkt hard aan het verbeteren van ontwerp en materiaalgebruik van verpakkingen en stelt reductie van plastic gebruik daarbij centraal. In dit proces werkt de onderneming ook veel samen met toeleveranciers. Jerónimo Martins ziet de beschikbaarheid van gerecycled plastic als een belangrijke belemmering in de ambitie om minder fossiele plastics te gebruiken. Er is een actievere rol van de overheid nodig om afvalinzameling en recycling te bevorderen. Als actievere inzet van de overheid uitblijft, wordt het moeilijk de huidige doelen te behalen. Toch is de onderneming er in geslaagd om de hoeveelheid plastic verpakking per verkocht product te reduceren. Op het gebied van transparantie zien we ook vooruitgang. De onderneming heeft de CDP plastic questionnaire ingevuld en werkt hard aan de voorbereiding van CSRD-rapportage. We noteren een mijlpaal 'toezegging' omdat de onderneming bereid is om naar een lijst met plastics en chemicaliën die in aanmerking komen voor uitfasering te kijken. We hebben gevraagd ons te laten weten in hoeverre die stoffen nog gebruikt worden. Ook noteren we een mijlpaal 'implementatie' omdat de CDP-questionnaire is beantwoord.

L'Oréal

In Maart 2024 spraken we ook nogmaals met L'Oréal. De onderneming heeft voldaan aan ons verzoek om de plastic questionnaire van het CDP in te vullen. Dit is een stap vooruit wat betreft transparantie en maakt vergelijking met sectorgenoten mogelijk. We zien deze stap als implementatie van één van de engagementdoelen. Ook werkt de onderneming hard aan de voorbereidingen van CSRD rapportage, wat zal leiden tot nog meer transparantie over gebruikte materialen. L'Oréal gaf aan dat de groei van gebruik van gerecycled materiaal lastig is, vanwege de beperkte beschikbaarheid van geschikt gerecycled materiaal. De onderneming werkt hard, in samenwerking met ketenpartners, om hier oplossingen voor te vinden. Verder werkt L'Oréal aan het uitfasen van het gebruik van micro-plastics en ook van PFAS.

Marks & Spencer

In december spraken we nogmaals met Marks & Spencer. De onderneming werkt serieus aan de reductie van plastic verpakkingen. Daarbij wordt ook, waar mogelijk, de klant betrokken. Zo kunnen klanten hun plastic verpakkingsafval in veel winkels inleveren. Hoewel de onderneming enerzijds ziet dat de klant

⁴ www.businessforplastictreaty.org

plastic als probleem erkent, blijkt in het koopgedrag van de klant vooral de behoefte aan gemak. Het is de uitdaging voor de onderneming om goed met dat dilemma om te gaan. Ook signaleert de onderneming de urgentie voor beter overheidsbeleid om meer plastic afval te verzamelen en tot bruikbare materialen te recyclen. Binnen de bestaande kaders werkt de onderneming aan verschillende oplossingen ter vervanging van plastic verpakking, hergebruik en gebruik van gerecycled materiaal. We hebben de onderneming opnieuw gevraagd om ook de rapportage over doelen en voortgang verder te verbeteren en om de jaarlijkse plastic survey van het CDP in te vullen. Marks & Spencer kon hierop nog geen concrete toezegging doen, maar heeft de wens genoteerd.

Repsol

In juli ontving Repsol van Planet Tracker het mede door Achmea IM ondertekende investor statement aan de petrochemische industrie. In vervolg daarop vroegen we de onderneming om een gesprek over de inhoud van dit statement en onze engagement doelen. Repsol kon echter niet aan onze wens voldoen, vanwege afwezigheid van relevante experts. De onderneming reageerde daarom in december per email op het statement en onze vragen. In de reactie wees Repsol op de 'circularity roadmap' die onderdeel is van het strategisch plan van de onderneming voor de periode 2024-2027. In die roadmap streeft Repsol naar groei van de productie van materialen uit niet-fossiele grondstoffen. De onderneming merkt ook op dat ze voor het succes van de transitie naar meer circulair materiaalgebruik ook afhankelijk is van Europese wetgeving, die de vraag naar duurzame producten aanjaagt. Vertraging in die wetgeving leidt tot uitstel van de vraag. Repsol verwacht dat het eigen ambitieniveau ten aanzien van doelen voor circulariteit de komende jaren zal toenemen, maar wilde daarover in deze reactie nog geen concrete uitspraak doen. We zullen daar in een volgend gesprek nader op in gaan.

Vervolg

Eind juni 2025 eindigt dit engagement thema. We willen daarom nog een laatste gesprek voeren met alle ondernemingen. We willen de gesprekken plannen na het verschijnen van de nieuwe duurzaamheidsverslagen, zodat we de laatste ontwikkelingen in het gesprek kunnen betrekken.

6.6.2. Voortgang thema

Per eind december 2024 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 6.6.2.1 MIJLPALEN AFBOUW PLASTIC IN VERPAKKING VAN CONSUMENTENGOEDEREN

Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt ¹	1	2	3	4	5	6
1 Carrefour SA	Frankrijk	Supermarktketens	2,5						
2 Henkel AG & Co. KGaA	Duitsland	Huishoudelijke en persoonlijke producten	4,7						
3 Jeronimo Martins, SGPS S.A.	Portugal	Supermarktketens	2,5						
4 Kimberly-Clark Corp	Verenigde Staten	Huishoudelijke en persoonlijke producten	4,7						
5 L'Oreal SA	Frankrijk	Persoonlijke producten	5,5						
6 Procter & Gamble Company	Verenigde Staten	Huishoudelijke en persoonlijke producten	4,7						
7 Repsol SA	Spanje	Olie en gas	2,15						
8									

¹ Reductiedoel 'nieuw plastic': Dit doel betreft het terugdringen van gebruik van nieuwe plastic grondstof uit fossiele brandstoffen, ook wel 'virgin plastic' genoemd.

LEGENDA MIJLPALEN

Symbool status ¹	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
	Afgerond	Brief verzonden	Gesprekken gevoerd	Toezegging beleidswijziging	Beleidswijziging doorgevoerd	Impact doelstelling behaald*
						Impact doelstelling niet behaald**
						Dialoog onsuccesvol

¹ Vorige rapportages bevatten ook het symbool statuswijziging. Deze symbolen worden tijdelijk niet weergegeven.

TABEL 6.6.2.2 TOEZEGGINGEN EN AANPASSINGEN BELEID IN RAPPORTAGEPERIODE

Onderneming	Doelstelling	Realisatie
Henkel AG	Transparantie: De onderneming rapporteert over de voortgang over het beleid en maatregelen om de negatieve gevolgen van gebruik van plastic te verminderen.	Henkel heeft voldaan aan ons verzoek om de plastic questionnaire van CDP in te vullen. Dit is een stap vooruit in transparantie en maakt vergelijking met sectorgenoten mogelijk.
L'Oreal	Transparantie: De onderneming rapporteert over de voortgang over het beleid en maatregelen om de negatieve gevolgen van gebruik van plastic te verminderen.	L'Oreal heeft voldaan aan ons verzoek om de plastic questionnaire van CDP in te vullen. Dit is een stap vooruit in transparantie en maakt vergelijking met sectorgenoten mogelijk.
Jeronimo Martins	Transparantie: De onderneming rapporteert over de voortgang over het beleid en maatregelen om de negatieve gevolgen van gebruik van plastic te verminderen.	Jeronimo Martins heeft voldaan aan ons verzoek om de plastic questionnaire van CDP in te vullen. Dit is een stap vooruit in transparantie en maakt vergelijking met sectorgenoten mogelijk.
Carrefour SA	Transparantie: De onderneming rapporteert over de voortgang over het beleid en maatregelen om de negatieve gevolgen van gebruik van plastic te verminderen. Governance: Het bestuur van de onderneming erkent de ESG-risico's van plastic als materieel, steunt overheden in de aanpak van deze risico's.	Carrefour heeft voldaan aan ons verzoek om de plastic questionnaire van CDP in te vullen. Dit is een stap vooruit in transparantie en maakt vergelijking met sectorgenoten mogelijk. De onderneming steunt de Business Coalition voor het VN plastic verdrag en neemt deel aan het Franse 'plastic pact', een initiatief van bedrijven en de overheid om samen te werken aan reductie van plastic afval.

6.6.3. Tussentijdse evaluatie

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van drie onderdelen uitgevoerd.

Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?

1. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
2. Bij het afsluiten van de engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een anderen.

In de evaluatie gebruiken we vier kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 6.6.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 6.6.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
1. Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagement succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	100%	ja
2. Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van het bedrijf heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	Binnen 1 thema heeft 60% van de bedrijven één of meerder stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	62%	ja

6.7. Thematisch: Nature Action

De natuur en uit de natuur voortkomende producten en diensten zijn van grote waarde. Meer dan de helft van het mondiale bruto binnenlands product is afhankelijk van de natuur en haar diensten. De schade die de afgelopen decennia aan de natuur is toegebracht brengt ook de beschikbaarheid van producten en diensten uit de natuur in gevaar. De biodiversiteit, de veelheid van soorten planten en dieren, is van groot belang voor het in gezonde toestand houden van ecosystemen. Bij de afname van biodiversiteit komt het functioneren van ecosystemen in gevaar. Hierdoor kan de beschikbaarheid van vruchtbare grond, de natuurlijke zuivering van water en de bestuiving van gewassen verminderen. Omdat veel ondernemingen voor hun producten en diensten afhankelijk zijn van genoemde ecosysteemdiensten, is verlies van biodiversiteit een materieel risico voor die ondernemingen en ook voor de beleggers in deze ondernemingen. Voor beleggers is het van groot belang de risico's rond het verlies van biodiversiteit te kennen en daar actie op te ondernemen.

Zo kunnen beleggers de dialoog aangaan met de ondernemingen waarin zij beleggen over welke risico's deze ondernemingen zien en welke stappen zij kunnen zetten om de impact op verlies van biodiversiteit te beperken. Het internationale investor engagement programma 'Nature Action 100' biedt de mogelijkheid om in samenwerking met andere beleggers, het gesprek over biodiversiteitsrisico's aan te gaan met ondernemingen in de beleggingsportefeuille.

Nature Action 100 heeft tot doel om ondernemingen aan te sporen om het verlies van natuur en biodiversiteit te beperken en waar mogelijk het verlies te herstellen. Dit om de financiële risico's te reduceren en de economische belangen van investeerders op langetermijn te beschermen.

6.7.1. Introductie thema

Het beschermen van natuur en biodiversiteit staat in dit engagementthema centraal. Met het Global Biodiversity Framework als leidraad is het hoofddoel van het engagement: behoud van biodiversiteit, in zes onderdelen uitgewerkt, zoals beschreven in de tabel doelstellingen biodiversiteit hieronder. We hebben ons voor dit thema aangesloten bij het internationale engagement programma 'Nature Action 100' (NA-100) en stellen daarom ook de gezamenlijk gestelde doelen van NA-100 centraal. Met behulp van deze doelen

worden de ondernemingen aangespoord om een systematische, op de lange- termijn gerichte aanpak te ontwikkelen om de risico's rond verlies van biodiversiteit aan te pakken. Met het werken aan die doelen kunnen ondernemingen bijdragen aan het realiseren van de internationale beleidsdoelen ten aanzien van behoud en herstel van biodiversiteit⁵.

Doel van het thema

De volgende engagementdoelen zijn opgesteld voor dit thema:

TABEL 6.7.1.1 DOELSTELLINGEN BIODIVERSITEIT

Doelstelling ¹	Indicatoren
Governance	Het bestuur van de onderneming heeft een duidelijke rol bij het analyseren, beoordelen en beheren van natuur-gerelateerde afhankelijkheid, impact, risico's en kansen.
Ambitie	De onderneming committeert zich publiekelijk aan het beperken van verlies van biodiversiteit en aan het bijdragen aan herstel van biodiversiteit².
Analyse	- De onderneming maakt een analyse van de impact op - en afhankelijkheid van biodiversiteitsverlies en daaraan verbonden risico's en kansen in de hele waardeketen. - De onderneming maakt deze analyse openbaar.
Doelen stellen	- De onderneming stelt tijdsgebonden, context-specifieke, wetenschappelijk onderbouwde doelen vast, gebaseerd op de impact en afhankelijkheidsanalyse. - De onderneming rapporteert jaarlijks over de voortgang ten opzichte van deze doelen.
Implementatie	- De onderneming ontwikkelt een plan van aanpak om de doelen te bereiken. - De onderneming maakt dit plan ook bekend in de jaarlijkse rapportage.

⁵ Zie voor de internationale doelen het Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework (cbd.int)

- De onderneming werkt samen met relevante externe partijen in de hele waardeketen, zoals sectororganisaties, beleidsmakers, maatschappelijke organisaties en vertegenwoordigers van lokale gemeenschappen.

¹ Deze doelen zijn een vereenvoudigde vertaling van de NA-100 doelen: Investor Expectations – Nature Action 100

² Het bijdragen aan behoud en herstel van ecosystemen betreft de doelstelling van het Global Biodiversity Framework om uiterlijk in 2030 het verlies van biodiversiteit te stoppen en te werken aan herstel.

Sustainable Development Goals

Dit thema sluit aan bij de volgende 'Sustainable Development Goals' (SDG's):

- SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie (12.2, 12.6)
- SDG 14: Leven in het water (14.1)
- SDG 15: Leven op het land (15.2, 15.5)

Geselecteerde ondernemingen

De uitvoerende organisaties van het Nature Action 100 programma hebben voor dit engagement programma 100 ondernemingen geselecteerd die grote impact hebben op het verlies van biodiversiteit⁶. Hiertoe hebben ze gebruik gemaakt van de gegevens van een aantal biodiversiteitsimpact-data specialisten⁷. Achmea IM heeft bij aanmelding voor deelname aan het programma de voorkeur opgegeven voor een aantal ondernemingen die voorkomen in de beleggingsportefeuille. Daarvan zijn in eerste instantie de volgende ondernemingen aan ons toegewezen:

Corteva, FMC Corp., Marubeni, Mitsui Co., Nutrien en WH Group. Vanaf de 2e helft van 2024 nemen we ook deel aan de dialogen met **Conagra Brands, Target Corp.** en **PepsiCo**.

Samenwerking

In het najaar van 2024 namen we weer deel aan een aantal gesprekken met ondernemingen uit het Nature Action 100 programma. De organisatie van Nature Action 100 publiceerde in november de resultaten van het eerste benchmark onderzoek. In dit onderzoek zijn alle doelondernemingen onderzocht en gescoord op de mate waarin ze voldoen aan de investor expectations van het programma. De resultaten van deze benchmark waren een belangrijk onderwerp van de gesprekken. Omdat meerdere ondernemingen in dit engagement thema pesticiden en kunstmest produceren of gebruiken, zoeken we ook naar afstemming met de Nature Action engagement groepen voor andere pesticideproducenten en expert organisaties op dit onderwerp. We willen daarmee bijdragen aan een breder gedragen visie op de duurzaamheidstransitie voor deze sector, in lijn met

de doelen van het Global Biodiversity Framework van de Verenigde Naties.

Voortgang thema

In 2024 hebben we gesproken met de meeste van de ondernemingen in het engagement thema. Hieronder volgt een kort verslag van deze gesprekken.

Conagra

In november spraken we voor het eerst met Conagra. Het gesprek was een constructieve start van de dialoog over impact op en afhankelijkheid van biodiversiteit. Ook voor Conagra was de lage score op de Nature Action benchmark geen prettige boodschap. De onderneming heeft nog geen duidelijk statement over de eigen ambities op gebied van behoud en bescherming van biodiversiteit. Ook heeft Conagra zich nog niet gecommitteerd aan bijvoorbeeld het volgen van de TNFD aanpak. Wel gaf de onderneming aan de komende tijd de prioriteiten op het gebied van duurzaamheid te herzien. Dat is voor de Nature Action investor groep een mooie kans om onze verwachtingen op de agenda te zetten. Nu het eerste gesprek heeft plaatsgevonden noteren we de behaalde mijlpaal 'informatie delen'.

Corteva

Corteva is een 's werelds grootste producenten van zaad- en gewasbeschermingsmiddelen. Corteva werd in maart 2018 opgericht in Delaware, Verenigde Staten en heeft zijn hoofdkantoor in Indianapolis, Indiana. Voor 2018 was de onderneming actief als de agrochemie tak van de Amerikaanse chemiegigant DowDupont. Corteva behaalt de meeste omzet in de Verenigde Staten en Europa, Midden Oosten en Afrika (EMEA). In Azië en Zuid Amerika is de onderneming minder actief. De onderneming stelt dat het een belangrijke rol speelt in de wereldwijde voedselvoorziening. Echter, door de toenemende aandacht voor de rol van bestrijdingsmiddelen in het veroorzaken van verlies van biodiversiteit en de effecten op de menselijke gezondheid, neemt ook de maatschappelijke kritiek op de sector toe. Ook ziet de onderneming de regeldruk toenemen, wat ook financiële gevolgen kan hebben voor de onderneming.

⁶ www.natureaction100.org/companies

⁷ Met behulp van de impactdata is gestreefd naar de selectie van de 100 ondernemingen met 'de meeste negatieve impact'. Omdat deze impact data nog nieuw en volop in ontwikkeling zijn, is deze claim wellicht niet geheel 'absoluut'. Vast staat wel dat het gaat om 100 ondernemingen die allen een heel grote impact hebben en daarom heel relevant voor dit engagement programma.

In april spraken we voor het eerst met Corteva, samen met de groep beleggers die zich namens NA-100 richt op deze onderneming. We introduceerden het Nature Action 100 programma en de belangrijkste verwachtingen aan de onderneming. Corteva is zich bewust van de toenemende aandacht voor het belang van biodiversiteit, maar toont zich nog niet heel bewust van de negatieve impact op de biodiversiteit van de producten die de onderneming verkoopt. Corteva is twee jaar geleden het werk van de Taskforce Nature related Financial Disclosures (TNFD) gaan volgen maar heeft zich nog steeds niet duidelijk gecommitteerd aan het toepassen van de methode. We hebben duidelijk aangegeven dat wij dit vanuit Nature Action 100 heel belangrijk vinden. Een uitgebreide biodiversiteitsimpact analyse helpt de onderneming immers om de juiste prioriteiten te stellen om de negatieve impact op de biodiversiteit terug te dringen. We vroegen Corteva ook naar plannen voor het uitfaseren van de meest schadelijke producten en het gebruik van PFAS⁸. We kregen nog onvoldoende antwoord op deze vraag en willen daar in een volgend gesprek meer over horen.

In September hadden we met de Nature Action groep een 2^e gesprek met Corteva. We spraken over de Nature Action benchmark, en over laatste ontwikkelingen in het werk van de onderneming. In de benchmark scoort Corteva nog zeer laag. Dat was voor de onderneming geen prettig signaal. Schrale troost is dat nog heel veel ondernemingen laag scoren. We konden de onderneming wel uitleggen, dat ze al beter zullen scoren, als ze het werk dat ze al wel doen op gebied van biodiversiteit beter presenteren en duidelijker in de context van de verwachtingen plaatsen. Corteva gaf aan dat ze momenteel hard werken om te voldoen aan de rapportage eisen van de Europese richtlijn voor duurzaamheidsrapportage (CSRD), waaronder ook een dubbele materialiteitsanalyse. Na de voorbereidingen voor CSRD, wil de onderneming verder aan de slag met de biodiversiteitsimpact analyse, volgens de richtlijnen van de Taskforce Nature related Financial Disclosures (TNFD). We noteren dit als een mijlpaal 'toezegging'.

FMC Corp.

FMC Corp is net als Corteva een van 's werelds grootste producenten van gewasbeschermingsmiddelen. De onderneming komt voort uit de al in 1883 opgerichte Bean Spray Pump Company. Na diverse overnames en uitbreiding van landbouwmachines naar landbouwchemie, werd de naam in 1948 voluit de 'Food Machinery and Chemical Corporation' en in 1961 werd dat kortweg FMC Corporation. Tegenwoordig behaalt de onderneming de meeste omzet uit verkoop van gewasbeschermingsmiddelen. Zuid-Amerika en Noord-Amerika zijn de belangrijkste afzetmarkten,

gevolgd door Azië en Europa. Ook FMC ziet zich geconfronteerd met een mogelijk reputatierisico, als gevolg van de toenemende aandacht voor behoud van biodiversiteit en aanscherping van wetgeving op gebied van gewasbeschermingsmiddelen.

In april spraken we voor het eerst met FMC Corp., samen met een groep beleggers die zich namens NA-100 richt op deze onderneming. Het goede nieuws is dat de onderneming zich heeft aangemeld voor de kopgroep⁹ van ondernemingen die met de TNFD aanpak voor impact analyse aan de slag gaat. Toch is de onderneming nog niet heel transparant over de inzichten die het al heeft wat betreft de schadelijke impact op de natuur. Ook over de uitdagingen en risico's voor de onderneming vanwege de toenemende wetgeving en de noodzaak om het productportfolio in lijn te brengen met internationale doelen voor behoud van biodiversiteit is de onderneming nog weinig concreet. Daar zullen we in de volgende gesprekken over verder praten.

In juli en in november spraken we met FMC. In juli spraken we over diverse ontwikkelingen, zoals het werk aan een systematische biodiversiteitsanalyse volgens de richtlijnen van de TNFD. We benadrukten het belang om daarin de impact in de gehele keten te betrekken en zo snel mogelijk ook over bevindingen te rapporteren. De onderneming zei toe daar ook mee aan de slag te gaan. In november bespraken we de uitkomsten van de Nature Action benchmark. Ook FMC scoort nog heel laag. Hoewel de onderneming al met TNFD aan de slag is, wordt daarover publiek nog nauwelijks gerapporteerd, waardoor ambities, eventuele doelen en enig resultaat niet door de benchmark zijn gerapporteerd. Dit is voor FMC een duidelijk signaal dat er veel te verbeteren is aan de duurzaamheidsrapportage. Omdat FMC aangeeft serieus te werken aan een impact analyse volgens de aanpak van de TNFD, noteren we de mijlpaal 'toezegging'.

Marubeni

Marubeni Corporation is een Japanse handelsonderneming met zeer uiteenlopende activiteiten. De onderneming is actief in de import en export en diverse binnenlandse activiteiten. De verhandelde producten en diensten omvatten lifestyle, IT-oplossingen, voeding, landbouw, bosbouw, chemicaliën, metalen en mineralen, energie, infrastructuurprojecten, maar ook financiële diensten en leasing. De meeste omzet haalt de onderneming uit voedingsmiddelen en landbouw, maar ook chemie en metalen en mineralen dragen substantieel bij aan de omzet. Dit zijn ook de activiteiten die de meeste impact hebben op de natuur en verlies van biodiversiteit.

⁸ PFAS is de verzamelnaam voor een groot aantal heel schadelijke chemische stoffen, die nauwelijks afbreken in de natuur. PFAS zijn bekend om de waterafstotende eigenschappen en worden daarom toegevoegd aan bestrijdingsmiddelen om uitspoeling te beperken.

⁹ Taskforce Nature related Financial Disclosures (TNFD) www.tnfd.global/engage/inaugural-tnfd-early-adopters/

We spraken met Marubeni in april. Marubeni vindt natuurlijk kapitaal van groot belang. Net als FMC heeft Marubeni zich ook aangesloten bij de kopgroep van ondernemingen die met de TNFD aan de slag gaat. Voor de onderneming is het een enorme klus om van alle verschillende bedrijfsonderdelen een goed beeld te krijgen van hun impact op natuur en biodiversiteit. De onderneming wil met alle producten en diensten een bijdrage leveren aan een duurzame toekomst, maar moet nog heel veel doen om juist ook de negatieve impact van de belangrijkste activiteiten in beeld te krijgen en deze impact te reduceren.

In november spraken we voor de 2^e keer met Marubeni. Ook in het gesprek met Marubeni stond de uitkomst van de Nature Action benchmark centraal. Marubeni scoort al wat beter dan veel andere ondernemingen omdat de onderneming wel in de rapportages aangeeft zich in te zetten voor het behoud van biodiversiteit. Toch is er ook voor Marubeni nog veel aan de score te verbeteren. Gezien de activiteiten van Marubeni op gebied van chemie, mijnbouw, energie, infrastructuurprojecten is het veroorzaken van klimaatverandering door de onderneming tevens een belangrijke oorzaak van verlies van biodiversiteit. Het is daarom van groot belang dat de onderneming klimaatdoelen stelt volgens de aanpak van het Science Based Targets Initiative (SBTI) en die in lijn brengt met de doelen van het klimaatakkoord van Parijs.

Vanwege de activiteiten op gebied van bosbouw, landbouw en voedingsmiddelenproductie en verkoop is het voor Marubeni ook van belang de SBTI-Forest, Land and Agriculture Guidance (FLAG) toe te passen. Onderdeel van deze richtlijnen is het streven naar een ontbossingsvrije toeleveringsketen, te realiseren per eind 2025. De onderneming gaf aan dit in overweging te nemen. Daarom noteren we een mijlpaal 'toezegging'.

Mitsui Co

Mitsui & Co is een Japanse handelsmaatschappij en onderdeel van de Mitsui Group, maar wel met een eigen beursnotering. De onderneming heeft een breed scala aan activiteiten. De meeste omzet haalt de onderneming uit activiteiten op gebied van energie, chemie en lifestyle, waaronder ook voedingsmiddelen en retail. De impact op verlies van biodiversiteit wordt vooral veroorzaakt door de activiteiten zoals mijnbouw, energie, landbouw en chemie.

Het eerste gesprek met Mitsui vond plaats in april. In dit gesprek liet Mitsui weten zich in te willen zetten om met de producten en diensten bij te dragen aan een economie die 'nature positive' is. Daartoe heeft de onderneming echter nog een heel lange weg te gaan. De onderneming gaf in het gesprek aan wel met een biodiversiteitsimpact analyse bezig te zijn, op basis van de TNFD-aanpak. Daartoe wordt informatie uit de diverse divisies samengebracht. Uit een eerste analyse

stelde Mitsui vast dat de activiteiten in de mijnbouw, olie en gas, petrochemie en energieproductie veel impact hebben. Ook werd voor de producten uit de landbouw, bosbouw en visserij de afhankelijkheid van biodiversiteit vastgesteld.

In december hadden we een 2^e gesprek met Mitsui. We bespraken de recente vorderingen van de onderneming op gebied van de biodiversiteitsimpact analyse. Mitsui gaf aan in maart 2025 een speciale bijeenkomst voor investeerders te willen organiseren over haar biodiversiteitsimpact. We zijn daarvoor uitgenodigd. Mitsui scoort op de Nature Action benchmark al beter dan veel andere ondernemingen. Vooral aangaande de erkenning van de urgentie van biodiversiteitsverlies en de ambitie om bij te dragen aan behoud scoort Mitsui al goed. Ook op gebied van betrokkenheid van het bestuur van de onderneming wordt de inzet erkend. Mitsui heeft substantiële activiteiten in mijnbouw, energie, landbouw en chemie. Daarom is het van groot belang om de klimaatdoelen in lijn te brengen met het klimaatakkoord van Parijs. Dit, omdat klimaatverandering ook een belangrijke oorzaak is van verlies van biodiversiteit. We hebben benadrukt dat de onderneming hier nog hard aan moet werken, want volgens data van MSCI zit Mitsui nu op een scenario waarbij de temperatuur wereldwijd minstens 3 graden zal stijgen.

Nutrien

Nutrien Ltd is een kunstmest en gewasbeschermingsmiddelenproducent uit Canada. De onderneming biedt daarnaast ook zaden en precisie-landbouwdiensten aan klanten. Nutrien is actief in meer dan 20 landen over de hele wereld. De onderneming behaalt de meeste omzet uit kunstmest, maar verkoopt ook pesticiden en zaden. De negatieve impact op de biodiversiteit wordt bij Nutrien vooral veroorzaakt in de gebruiksfase van de kunstmest en pesticiden. Deze producten veroorzaken vooral vervuiling van het oppervlaktewater in de omgeving waar de producten gebruikt worden.

Het eerste gesprek met Nutrien vond plaats in mei. Nutrien gaf aan dat het al sinds 2022 betrokken is bij de ontwikkeling van de TNFD. In dat kader is de onderneming ook bezig om impact op en afhankelijkheid van biodiversiteit in kaart te brengen. De onderneming stelt daarbij de impact op water centraal. Echter momenteel ligt de nadruk daarbij nog sterk op het eigen directe watergebruik. We hebben de onderneming gevraagd om ook nadrukkelijker de impact van het gebruik van haar producten op de waterkwaliteit te onderzoeken en daarover te rapporteren. We willen ook een duidelijker transitieplan zien van de onderneming, waarin het gebruik van de producten en de impact op de natuur meer in lijn gebracht worden met de wereldwijde doelen voor behoud en herstel van biodiversiteit.

Het 2^e gesprek met Nutrien en de Nature Action 100 investor groep vond begin december plaats. Ook Nutrien heeft nog een heel geringe score in de Nature Action 100 benchmark. De onderneming werkt aan een biodiversiteitsimpact analyse volgens de TNFD aanpak en is bereid daarbij ook de impact van het gebruik van de producten, de zogenaamde 'scope-3' in mee te nemen. Binnen de organisatie neemt de aandacht voor duurzaamheidsvraagstukken ook toe. De onderneming ziet ook steeds meer de relevantie om klimaat, natuur en water risico's als geheel te benaderen, zowel in impactanalyse als in oplossingen. In maart publiceert Nutrien het volgende duurzaamheidsverslag en de onderneming is ook bereid om enkele leden van de Nature Action groep uit te nodigen voor een expertsessie voor beleggers later dit voorjaar.

WH Group

WH Group is de grootste vleesproducent van China. De onderneming was voorheen bekend als Shuanghui Group, maar koos in 2014 voor de naam WH Group, na de overname in 2013 van het Amerikaanse Smithfield Foods. De onderneming omvat activiteiten in de varkenshouderij, consumentenvleesproductie, smaakstoffenproductie en logistiek. De onderneming behaalt het grootste deel van de omzet in Noord-Amerika en Azië en vrijwel geheel uit de verkoop van varkensvlees. Als een van 's werelds grootste vleesproducenten heeft WH Group een grote impact op verlies van biodiversiteit. Dit komt vooral door het landgebruik voor de productie van veevoer en de vervuiling van lucht en water door mest en stikstof uitstoot door de intensieve vorm van veehouderij.

We spraken met de onderneming in april. Hoewel de onderneming zich uitspreekt over het belang van behoud van biodiversiteit, toont de onderneming nog weinig inzicht in de omvang en oorzaken van de eigen impact op het verlies van biodiversiteit. Ook over de rol van vleesconsumptie in de context van klimaatverandering en verlies van biodiversiteit toont de onderneming zich nog te weinig bewust. Zo is de omzet uit plantaardige eiwitproducten nog slechts 1%. In de volgende gesprekken zullen we de onderneming vragen om de impact op, en afhankelijkheid van biodiversiteit nauwkeurig in beeld te brengen en maatregelen te nemen om deze te reduceren.

PepsiCo

In September sloot Achmea IM zich aan bij de Nature Action 100 groep voor PepsiCo. De groep had nog niet eerder met de onderneming gesproken. We boden aan voorlopig de lead te nemen in deze dialoog en organiseerden een 1^e gesprek met PepsiCo, dat half december plaatsvond. De onderneming behoort tot de beter scorende namen in de Nature Action benchmark. Op meerdere onderdelen heeft de onderneming al beleid of activiteiten die tenminste deels aan de verwachtingen voldoen. Het gesprek was vooral een

introdactie van het Nature Action 100 programma en een toelichting op de benchmark. In reactie op onze vraag over prioriteiten gaf PepsiCo aan dat nu de focus ligt op het voldoen aan de eisen van de Europese richtlijn voor duurzaamheidsrapportage (CSRD). PepsiCo wilde zich nog niet committeren aan het volgen van de TNFD-aanpak. Wel maakt de onderneming al een 'dubbele materialiteitsanalyse' in het kader van de CSRD-eisen. In een volgend gesprek willen we verder in gaan op de biodiversiteitsimpact analyse voor PepsiCo en te stellen prioriteiten.

Target Corp.

In September sloot Achmea IM zich aan bij de Nature Action 100 groep voor Target Corp. De investor groep had nog niet eerder met de onderneming gesproken. Het 1^e gesprek met Target vond plaats in december. Ook Target was geïnteresseerd in de toelichting op de Nature Action benchmark. De onderneming had alleen op het onderwerp governance een geringe positieve score. De onderneming hoort graag meer over de verwachtingen vanuit het Nature Action programma en goede voorbeelden die het kan toepassen. In een volgend gesprek zullen we daar nader op ingaan en bespreken of de onderneming bereid is een systematische impact analyse, zoals bijvoorbeeld volgens de TNFD-aanpak, uit te voeren.

Vervolg

In de 1^e helft van het jaar willen we nogmaals met de ondernemingen spreken. We willen daarbij zoveel mogelijk rekening houden met de beschikbaarheid van het in 2025 te publiceren duurzaamheidsverslag van elke onderneming, om de laatste ontwikkelingen mee te kunnen nemen in de dialoog.

6.7.2. Voortgang thema

Per eind december 2024 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 6.7.2.1 MIJLPALEN NATURE ACTION

Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt ¹	1	2	3	4	5	6
1 Conagra Brands, Inc.	Verenigde Staten	Voedselproducten	AA						
2 Corteva agriscience	Verenigde Staten	Chemicaliën	BBB						
3 FMC Corporation	Verenigde Staten	Chemicaliën	A						
4 Marubeni Corporation	Japan	Handelsbedrijven & Distributeurs	AAA						
5 Mitsui & Co.,Ltd	Japan	Handelsbedrijven & Distributeurs	A						
6 Nutrien	Canada	Chemicaliën	AA						
7 PepsiCo, Inc.	Verenigde Staten	Dranken	A						
8 Target Corporation	Verenigde Staten	Consumentengoederen Distributie & Retail	AA						
9 WH Group Ltd. (HK)	Hong Kong	Voedselproducten	BBB						

¹ MSCI ESG score

LEGENDA MIJLPALEN

Symbool status ¹	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
	Afgerond	Brief verzonden	Gesprekken gevoerd	Toezegging beleidswijziging	Beleidswijziging doorgevoerd	Impact doelstelling behaald*
						Impact doelstelling niet behaald**
						Dialoog onsuccesvol

¹ Vorige rapportages bevatten ook het symbool statuswijziging. Deze symbolen worden tijdelijk niet weergegeven.

TABEL 6.7.2.2 TOEZEGGINGEN EN AANPASSINGEN BELEID IN RAPPORTAGEPERIODE

Onderneming	Doelstelling	Realisatie
Corteva	Analyse De onderneming maakt een analyse van de impact op - en afhankelijkheid van biodiversiteitsverlies en daaraan verbonden risico's en kansen in de hele waardeketen	De onderneming geeft aan te gaan werken aan biodiversiteitsimpact analyse volgens de richtlijnen van de TNFD
FMC	Analyse: De onderneming maakt een analyse van de impact op - en afhankelijkheid van biodiversiteitsverlies en daaraan verbonden risico's en kansen in de hele waardeketen	FMC zegde toe ook de 'downstream' impact van de producten op verlies van biodiversiteit in de impact analyse te betrekken.
Marubeni	Doelen stellen De onderneming stelt tijdsgebonden, context-specifieke, wetenschappelijk onderbouwde doelen vast, gebaseerd op de impact en afhankelijkheidsanalyse;	Marubeni toonde zich bereid bij het herzien van de klimaatdoelen de SBTI-Forest, Land and Agriculture Guidance (FLAG) te overwegen.

6.7.3. Tussentijdse beoordeling

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van drie onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben ondernemingen ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van de engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een anderen.

In de evaluatie gebruiken we vier kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 6.7.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 6.7.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
1. Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagement succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	56%	nee
2. Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van het bedrijf heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	Binnen 1 thema heeft 60% van de bedrijven één of meerder stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	33%	nee

6.8. Thematisch: Arbeidsomstandigheden

Eerlijke en veilige arbeidsomstandigheden behoren tot de fundamentele rechten van werknemers. Het gaat bijvoorbeeld om het verbod op dwangarbeid en kinderarbeid, het recht op vrijheid van vereniging en collectief onderhandelen. Ook gelijk loon voor gelijk werk en de afschaffing van discriminatie op het werk behoren tot deze fundamentele rechten. Deze rechten zijn in 1998 vastgelegd in de ‘verklaring over fundamentele principes en rechten op het werk’ van de internationale arbeidsorganisatie (ILO). Deze verklaring maakt duidelijk dat deze rechten universeel zijn. Ze zijn van toepassing op alle mensen in alle landen wereldwijd. Toch werken er wereldwijd nog ruim 180 miljoen mensen in vormen van gedwongen – of kinderarbeid. En in veel productieketens is geen sprake van eerlijke beloning. Veel slachtoffers van gedwongen arbeid, kinderarbeid en lage lonen komen uit kwetsbare groepen, zoals werklozen en migranten. Vrouwen en meisjes zijn binnen deze groepen vaak extra kwetsbaar. Voor beleggers is dit niet langer alleen een morele kwestie. Nu wet- en regelgeving over maatschappelijke verantwoordelijkheid en ‘due-diligence’ toeneemt, wordt het beleggen in ondernemingen die (in)direct betrokken zijn bij schendingen van werknemersrechten een maatschappelijk en financieel materieel risico. In dit engagementthema gaan we daarom in gesprek met ondernemingen in de voedingsmiddelenketen met het doel het naleven van mensenrechten en arbeidsrechten in de productieketen te versterken.

6.8.1. Introductie thema

Doel van het thema

Van ondernemingen in dit engagement programma verwachten we een gedegen mensenrechtenbeleid, inclusief arbeidsrechten. Daarnaast verwachten we ook adequate maatregelen om de risico’s op gebied van mensenrechten en arbeidsrechten te identificeren en daadwerkelijke schendingen te voorkomen en zo nodig

op te lossen. Voor het toetsen van de voortgang bij de ondernemingen maken we gebruik van rapportages van de ondernemingen en ESG-data van MSCI, maar ook van de benchmarks van de ‘World Benchmarking Alliance’ (WBA) en ‘Know the Chain’. Het beleid en de voortgang ten aanzien van leefbaar loon van de ondernemingen volgen we ook met de methodologie van het ‘Platform Living Wage Financials’ (PLWF).

TABEL 6.8.1.1 DOELSTELLINGEN ARBEIDSOMSTANDIGHEDEN

Doelstelling	Toelichting
Governance	De onderneming heeft het onderwerp arbeidsrechten op gedegen wijze bij het bestuur belegd;
Beleid	De onderneming heeft een adequaat mensenrechtenbeleid, in overeenstemming met de ‘UN Guiding Principles on Business and Human Rights’¹ en: • heeft een adequate gedragscode voor toeleveranciers, waarin het naleven van mensenrechten en fundamentele arbeidsrechten inclusief beleid voor ‘herstel en verhaal’ is vereist; • zet zich in voor het betalen van een leefbaar loon, ook door toeleveranciers en producenten in de keten;
Implementatie & monitoring	De onderneming implementeert het beleid in de eigen bedrijfsvoering en bij de toeleveranciers en ziet actief toe op de voortgang;
Samenwerking in de keten	De onderneming werkt samen met andere partijen zoals vakbonden en sectorinitiatieven aan de bevordering van het naleven van mensenrechten, arbeidsrechten en leefbaar loon in de keten;
Transparantie	De onderneming rapporteert op transparante wijze aan investeerders, consumenten en andere belanghebbenden over het beleid en de implementatie, monitoring en voortgang ervan.

¹ Inclusief een procedure voor ‘herstel en verhaal’, respect voor de ‘UN Global Compact Women’s Empowerment Principles’ en (indien relevant) het recht op ‘free, prior informed consent’ (FPIC).

Sustainable Development Goals

Dit thema sluit aan bij de volgende ‘Sustainable Development Goals’ (SDG’s):

- SDG 1: Geen armoede (1.1)
- SDG 5: Gendergelijkheid (5.1).
- SDG 8: Eerlijk werk en economische groei (8.5, 8.7)
- SDG 10: Ongelijkheid verminderen (10.1)

Samenwerking

In de 2^e helft van 2024 werkten we met de leden van het Platform Living Wage Financials (PLWF) aan de afronding van de jaarlijkse leefbaar loon analyses en de voorbereiding van de jaarlijkse rapportage. De jaarbijeenkomst zal dit keer begin 2025 zal plaatsvinden. In de analyses van 2024 zagen we geen grote stijgingen in de scores. We zien dat de echte implementatie en het realiseren van betere inkomens voor bijvoorbeeld cacaoberoepen lastig is.

Daarom gaat de voortgang in deze fase langzamer. We kijken kritischer naar het werkelijke resultaat van beleid en programma's en of de onderneming met data kan aantonen dat lonen of inkomens van boeren echt zijn verbeterd. Als positieve ontwikkeling, zien we steeds meer samenwerking binnen ketens, zoals voor cacao, koffie, palmolie en rietsuiker. Zo namen we namens het PLWF in december deel aan een overleg met vakbond CNV Internationaal, het Initiatief voor Duurzame Handel (IDH) en een aantal ondernemingen waaronder Hershey en Lindt & Spruengli, uit ons engagement programma. Doel van de bijeenkomst was om de betrokken ondernemingen aan te zetten om ook in de rietsuikerketen te werken aan een leefbaar loon of inkomen van de arbeiders en boeren. Het PLWF wordt steeds breder door stakeholders en experts gevonden en erkend als aanjager van het werken aan betere lonen en inkomens in relevante ketens, zoals cacao, koffie, suiker, kleding en palmolie.

Hoewel we het engagement over arbeidsomstandigheden in de landbouwketens eind 2025 afsluiten, blijven we betrokken bij het PLWF. We bekijken welke van de andere platformleden de door ons geleide dialogen kunnen voortzetten en ook hoe we een relevante rol kunnen blijven spelen in het platform.

Conclusie

Eind 2024 hebben we het engagementthema over arbeidsomstandigheden afgerond. In het afgelopen half jaar spraken we nogmaals een aantal van de ondernemingen. Met de andere hadden we een afrondend schriftelijk contact.

Hieronder beschrijven we de laatste voortgang per onderneming en daarna geven we een korte evaluatie van de resultaten van dit engagement thema. Ook is het profiel van elke onderneming bijgewerkt met een eindconclusie. De profielen worden in een separate bijlage aangeboden.

Ajinomoto

We spraken in juni met Ajinomoto. De onderneming toont vooruitgang in het uitwerken en implementeren van het mensenrechtenbeleid en bijbehorende 'due diligence' in de toeleveringsketens. De onderneming heeft inmiddels een aantal studies gedaan naar risico's in productielanden en grondstofketens (Thailand - garnalenvisserij; Brazilië – suiker) en heeft ook gerapporteerd over de bevindingen. Verder werkt Ajinomoto aan het uitrollen van een klachten hotline, ook toegankelijk voor werknemers in de keten. Dit systeem wordt in steeds meer landen geïmplementeerd. Op gebied van leefbaar loon heeft Ajinomoto een bijeenkomst van Unilever en IDH bijgewoond, op uitnodiging van Unilever. De onderneming bekijkt momenteel hoe dit onderwerp verder op te pakken. We zien dit als een eerste positief signaal. In afwachting van nog wat meer informatie, en

het resultaat van het jaarlijkse voortgangsonderzoek op gebied van leefbaar loon dat we doen in het kader van deelname aan het PLWF, noteren we echter nog geen nieuwe mijlpaal.

In oktober ontvingen we schriftelijk antwoord van Ajinomoto op vragen over de laatste voortgang. Ajinomoto antwoordde dat ze overwogen om aan de slag te gaan met onze voorstellen om te gaan werken aan leefbaar loon in de verschillende hoog-risico producten, zoals palmolie, suiker, koffie, cacao. Ze toonden zich bereid te kijken naar een aantal sector initiatieven om lonen in genoemde ketens te verbeteren. Naast deze toezegging op gebied van leefbaar loon stellen we vast dat Ajinomoto sinds 2022 goede stappen heeft gezet ter verbetering van het beleid over arbeidsomstandigheden in de keten, en de implementatie daarvan. Zo heeft de onderneming een strategie voor 2030 ontwikkeld, die onder meer inhoudt dat er onderzoek naar risico's in de keten wordt gedaan. Een aantal van deze onderzoeken (visserij, koffie, suikerriet) zijn al uitgevoerd. Ook is het beleid en de implementatie daarvan duidelijk verbeterd. Met deze resultaten concluderen we dat ook de mijlpaal 'implementatie' is behaald en sluiten we de engagement succesvol af.

Carlsberg

In oktober vroegen we Carlsberg per email te reageren op het jaarlijkse leefbaar loon voortgangsonderzoek. Carlsberg antwoordde geen tijd te hebben voor een inhoudelijke reactie. De onderneming gaf aan dat alle nieuwe ontwikkelingen op gebied van arbeidsomstandigheden, inclusief leefbaar loon verwerkt worden in het jaarverslag dat in februari 2025 gepubliceerd wordt. Dit verslag zal voldoen aan de eisen van de Europese wetgeving voor duurzaamheidsrapportage (CSRD), inclusief over hoe de onderneming zich inzet voor adequate beloning van werknemers, ook in de keten.

Hoewel het resultaat op gebied van leefbaar loon en leefbaar inkomen nog niet beoordeeld kan worden heeft Carlsberg wel duidelijk vooruitgang laten zien ten aanzien van de engagement doelen die we in de afgelopen jaren aan de orde stelden. In de engagement periode heeft de onderneming het beleid ten aanzien van human rights due-diligence inclusief arbeidsomstandigheden aanzienlijk verbeterd. Dit toonde de onderneming in het eerste mensenrechten rapport, dat begin 2024 is gepubliceerd. In dat rapport gaf Carlsberg aan nog meer mensenrechtenrisico-analyses te gaan uitvoeren in specifieke risico-markten, en op basis daarvan ook hun gedragscode voor leveranciers te zullen actualiseren. We gaan ervan uit dat Carlsberg daarover in het volgende jaarverslag, in 2025 zal rapporteren. Al met al sluiten we de dialoog succesvol af.

George Weston (Loblaw)

We spraken de onderneming opnieuw in juni. We zien duidelijk voortgang. Zo heeft de onderneming een eerste 'modern slavery report' gepubliceerd en laat het een 'human rights due-diligence' analyse uitvoeren in een productketen. Daarvoor is de teelt van bloemkolen gekozen. Het resultaat van dit onderzoek wordt later dit jaar verwacht. Ook ten aanzien van het onderwerp leefbaar loon lijkt er beweging. We stelden de onderneming voor om de mensenrechtenadviseurs waar ze mee werken te vragen om een advies over hoe met leefbaar loon aan de slag te gaan. Dit voorstel wordt in overweging genomen. We noteren daarom een mijlpaal voor 'toezegging'.

In november hadden we een laatste contact via email met de onderneming. De onderneming bevestigde dat er de afgelopen maanden hard gewerkt is om uitvoering te geven aan de mensenrechten due-diligence onderzoeken die in het vorige gesprek waren aangekondigd. Er is een concreet onderzoek uitgevoerd naar arbeidsomstandigheden in broccoli en bloemkoolproductie in de VS en Mexico. Deze ketens waren eerder gesignaleerd als mogelijke risico-ketens. Daarnaast is ook een breder onderzoek gedaan om mogelijke risico's in andere grondstoffenketens, waaronder katoen (textiel en kleding), bananen, cacao, koffie, suiker en palmolie in kaart te brengen. Deze ketens zijn gekozen op basis van een risicoanalyse gericht op verschillende milieu- en sociale risicofactoren, waaronder de levensomstandigheden van arbeiders in deze ketens. We zien dit als een goede stap vooruit in reactie op onze gesprekken over leefbaar loon en inkomen in relevante ketens. De onderneming zal over genoemde onderzoeken rapporteren in 2025. Omdat we de concrete resultaten van deze onderzoeken nog niet kunnen zien noteren we nog geen mijlpaal voor bereikte beleidswijziging. Wel zien we de genoemde onderzoeken als goede stappen wat betreft de engagement doelen. We beschouwen daarom ook deze dialoog als succesvol afgerond.

Hershey

In december hadden we een laatste gesprek met Hershey. In dit gesprek gaf Hershey aan het 'income accelerator' programma te willen uitbreiden. Met dit programma biedt Hershey cacaoboeren extra inkomen, naast de reguliere cacaoprijs. Ook wil de onderneming meer werk maken van het verbeteren van de lonen in de suikerrietketen, liefst in samenwerking met andere ondernemingen. Uit het jaarlijkse voortgangsonderzoek naar inzet op gebied van leefbaar loon, bleek Hershey wederom één van de voorlopers in de sector. Hershey rapporteert over betaling van leefbaar loon aan eigen personeel en zet zich stevig in voor het verbeteren van lonen in de cacaoketen. Verder heeft Hershey een solide beleid op gebied van human rights due diligence en zet de onderneming zich in voor verbetering van arbeidsomstandigheden, ook in productieketens,

waaronder de strijd tegen kinderarbeid en verbetering van lonen en inkomen. We sluiten de dialoog daarmee succesvol af.

Lindt & Spruengli

In maart spraken we weer met Lindt & Spruengli. Lindt laat vooruitgang zien in de rapportage over mensenrechtenrisico's in de keten. Zo worden risicolanden en productieketens genoemd en geeft de onderneming ook aan wat het doet om de risico's aan te pakken. Ook op gebied van leefbaar loon blijft Lindt zich inzetten. Samen met het Koninklijk Instituut voor de Tropen deed Lindt een evaluatie van het eigen programma om cacao boeren te ondersteunen. Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek wil Lindt de komende jaren het werk aan verbetering van inkomsten van cacaoboeren verder uitbouwen en daarbij ook kinderarbeid verder uitbannen.

Het laatste gesprek met Lindt & Spruengli vond plaats in november. In het gesprek werd duidelijk dat Lindt de ingezette koers ten aanzien van het versterken van het beleid voor mensenrechten en arbeidsomstandigheden serieus voortzet. Lindt heeft een degelijke mensenrechten due-diligence aanpak opgezet en signaleert dat vooral de cacao keten een risicoketen is voor kinderarbeid en extreem lage lonen. Maar ook naar risico's in andere ketens, zoals rietsuiker, wordt gekeken. De onderneming zet zich dan ook nadrukkelijk in om deze risico's te reduceren. Dat doet Lindt ook steeds meer in samenwerking met andere partijen in de keten, bijvoorbeeld via het Zwitserse en Duitse 'Initiative for Sustainable Cocoa', dat werkt aan verbetering van lonen en inkomens van cacaoboeren en de aanpak van kinderarbeid. Lindt kondigde aan in 2025 een nieuw pilot programma starten om de inkomens van cacaoboeren in Ghana te verbeteren. Ook de rapportage over beleid en implementatie is flink verbeterd. Voor 2025 verwachten we daarin nog een volgende slag, mede gedreven door de eisen van Duitse en Europese wetgeving over duurzaamheidsrapportage. Op basis van bovengenoemd resultaat sluiten we de engagement succesvol af.

Mondelez

In februari spraken we met Mondelez. Bij Mondelez zien we verbetering in de aanpak van – en rapportage over mensenrechtenrisico's. De onderneming toont zich ervan bewust dat de aanpak van armoede en ongelijkheid een belangrijke rol spelen in het verbeteren van mensenrechten inclusief arbeidsomstandigheden. Zo kon de onderneming op basis van onderzoek vaststellen dat alle eigen medewerkers tenminste een leefbaar loon ontvangen – op basis van lokale benchmarks. Ook heeft de onderneming het doel dat in 2030 alle strategische toeleveranciers zelf ook een plan hebben om leefbaar loon te bevorderen. Zowel het betalen van leefbaar loon aan eigen medewerkers als

het concrete doel ten aanzien van de toeleveranciers, beschouwen we als mijlpaal voor implementatie van toezeggingen op gebied van leefbaar loon.

We spraken Mondelez voor het laats in december en ontvingen daarna nog een schriftelijke reactie op laatste vragen. Uit het jaarlijkse leefbaar loon onderzoek bleek ook dit jaar dat de onderneming zich blijft inzetten voor betere lonen in de cacaoketen. Zo heeft de onderneming als doel gesteld dat in 2030 alle strategische toeleveranciers zelf ook een plan hebben om een leefbaar loon te bevorderen. Mondelez werkt daarvoor nauw samen met expert organisaties en sectorgenoten, bijvoorbeeld via het Dutch Initiative on Sustainable Cocoa (DISCO). Ook werkt de onderneming serieus aan het toegankelijk zijn voor klachten van stakeholders in de gehele keten, met nadruk op de cacao- en palmolie productie. Wat betreft de rapportage over mensenrechten en arbeidsomstandigheden verwachten we verdere verbeteringen vanwege de eisen van de Europese duurzaamheidsrapportage richtlijn (CSRD). Al met al sluiten we de engagement succesvol af

J.M. Smucker

Met Smucker hadden we een laatste gesprek in december. In het gesprek gaf de onderneming een overzicht van de laatste ontwikkelingen op gebied van mensenrechten - en arbeidsrechten risicoanalyse in relevante productieketens, zoals koffie, palmolie maar ook bijvoorbeeld visserij. De onderneming heeft een mensenrechten risicoanalyse uitgevoerd waarin verschillende ketens van grondstoffen werden geanalyseerd. Daaruit kwamen risico's naar voren zoals kinderarbeid en gedwongen arbeid. Voor de verbetering van arbeidsomstandigheden en vooral de beloning van koffieboeren heeft Smucker zich aangesloten bij de Sustainable Coffee Challenge. Via deze organisatie wordt voor de aangesloten merken onderzoek gedaan naar de huidige inkomens van koffieboeren en hoe dat zich verhoudt tot een benchmark voor 'leefbaar inkomen'. We vroegen Smucker om over de ketenrisicoanalyses in meer detail te rapporteren, bijvoorbeeld over de specifieke risico's per keten en zo mogelijk per land of regio. Smucker toonde zich bereid deze suggesties te overwegen voor een volgende rapportage. We noteren daarom een mijlpaal voor deze toezegging. Met deze toezegging, en de genoemde stappen op gebied van betere beloning van koffieboeren, beschouwen we de dialoog met Smucker als succesvol afgerond.

6.8.2. Voortgang thema

Per eind december 2024 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 6.8.2.1 MIJLPALEN ARBEIDSSOMSTANDIGHEDEN

	Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt ¹	1	2	3	4	5	6
1	Ajinomoto Co., Inc.	Japan	Voedselproducten	7,7*						
2	Carlsberg A/S Class B	Denemarken	Dranken	4,4*						
3	Chocoladefabriken Lindt & Spruengli AG	Zwitserland	Voedselproducten	4,6						
4	George Weston Limited	Canada	Consumentengoederen Distributie en Retail	4						
5	Hershey Company	Verenigde Staten	Voedselproducten	5,4						
6	J. M. Smucker Company	Verenigde Staten	Voedselproducten	4,9						
7	Mondelez International, Inc. Class A	Verenigde Staten	Voedselproducten	4,1						

¹ MSCI indicator 'supply chain labor management' (Voor de ondernemingen met * is de score voor arbeidsomstandigheden werknemers weergegeven omdat de score voor arbeidsomstandigheden in de keten niet beschikbaar is).

LEGENDA MIJLPALEN

Symbool status ¹	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
	Afgerond	Brief verzonden	Gesprekken gevoerd	Toezegging beleidswijziging	Beleidswijziging doorgevoerd	Impact doelstelling behaald*
						Impact doelstelling niet behaald**
						Dialoog onsuccesvol

¹ Vorige rapportages bevatten ook het symbool statuswijziging. Deze symbolen worden tijdelijk niet weergegeven.

TABEL 6.8.2.2 TOEZEGGINGEN EN AANPASSINGEN BELEID IN RAPPORTAGEPERIODE

Onderneming	Doelstelling	Realisatie
Mondelez	Beleid: De onderneming zet zich in voor het betalen van een leefbaar loon, ook door toeleveranciers en producenten in de keten.	Mondelez heeft vastgesteld dat ze al hun medewerkers tenminste een leefbaar loon betalen (naar relevante lokale benchmarks).
Carlsberg	Transparantie: De onderneming rapporteert op transparante wijze aan investeerders, consumenten en andere belanghebbenden over het beleid en de implementatie, monitoring en voortgang ervan.	In februari 2024 heeft Carlsberg een eerste 'Human Rights report' gepubliceerd. Dit is een goede stap vooruit en het sluitstuk van de systematische aanpak van human rights due diligence.
George Weston (Loblaw)	Beleid: De onderneming zet zich in voor het betalen van een leefbaar loon, ook door toeleveranciers en producenten in de keten. Implementatie & monitoring: De onderneming implementeert het beleid in de eigen bedrijfsvoering en bij de toeleveranciers en ziet actief toe op de voortgang.	Loblaw heeft een eerste 'Modern Slavery Report' gepubliceerd. Loblaw kondigde een mensenrechten 'due diligence' onderzoek naar de keten aan en zal hier in Q3 2024 over rapporteren.
Ajinomoto	Beleid: De onderneming heeft een adequaat mensenrechtenbeleid, in overeenstemming met de 'UN Guiding Principles on Business and Human Rights'. De onderneming zet zich in voor het betalen van een leefbaar loon, ook door toeleveranciers en producenten in de keten.	Het mensenrechtenbeleid inclusief aanpak van 'due-diligence' is verbeterd. Er is ook nieuwe mensenrechtenstrategie richting 2030 opgesteld. De onderneming heeft toegezegd deelname aan initiatieven die werken aan leefbaar loon of leefbaar inkomen in risico-ketens te overwegen.
Lindt & Spruengli	Beleid: De onderneming zet zich in voor het betalen van een leefbaar loon, ook door toeleveranciers en producenten in de keten;	Lindt kondigde aan in 2025 een nieuwe pilot te starten om het inkomen van cacaoboeren in Ghana te verbeteren.
Smucker	Transparantie De onderneming rapporteert op transparante wijze aan investeerders, consumenten en andere belanghebbenden over het beleid en de implementatie, monitoring en voortgang ervan.	Smucker toonde zich bereid suggesties voor verbetering van de rapportage over de uitkomsten van toeleveringsketen due-diligence te overwegen voor een volgende rapportage, zoals duidelijker rapporteren over de belangrijkste geïdentificeerde risico's per keten, per productieregio en over de plannen voor aanpak van die risico's.

6.8.3. Eindbeoordeling

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van drie onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van de engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een anderen.

In de evaluatie gebruiken we vier kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 6.8.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 6.8.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
1. Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagement succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	100%	ja
2. Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van het bedrijf heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	Binnen 1 thema heeft 60% van de bedrijven één of meerder stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	100%	ja

Evaluatie

- **Beleid:** De meeste ondernemingen in het engagement thema hebben flinke stappen gezet in het versterken van hun beleid om arbeidsomstandigheden in de productieketens te verbeteren. Vooral ten aanzien van de concrete risicoanalyses, de 'due-diligence' zien we goede voortgang. Veel ondernemingen vragen daarvoor externe experts om deze processen goed in te richten. Ook zagen we verbetering in de bereikbaarheid van ondernemingen voor klachten van medewerkers, ook van verder in de toeleveringsketen,

- **Implementatie en monitoring:** We zagen duidelijk verschil tussen ondernemingen die al ervaring hebben met het uitvoeren van keten due-diligence, en anderen die net het beleid hebben opgesteld en nog aan de slag zijn, of nog aan de slag gaan met de uitvoering in relevante ketens. Toch hebben juist ook de relatieve achterlopers stappen vooruit gezet.

- **Samenwerking:** Door deelname aan het PLWF hebben we effectief het onderwerp leefbaar loon en leefbaar inkomen kunnen betrekken in het engagement over goede arbeidsomstandigheden. Het voeren van de gesprekken mede namens een grotere groep beleggers droeg ook hier bij aan het resultaat. We vonden daarbij ook steeds meer de samenwerking met andere relevante stakeholders en experts in relevante ketens, zoals het Initiatief voor Duurzame Handel (IDH).

- **Transparantie:** Ook op gebied van de transparantie, het doen van ketenrisico analyses en de aanpak van die risico's hebben we goede verbeteringen gezien. Een paar bedrijven publiceerde een eerste rapport over mensenrechten, of over gedwongen arbeid. Bij anderen zagen we verbetering in de inhoud van de rapportages. De aangekondigde Europese wetgeving over duurzaamheidsrapportage (CSRD) heeft hier zeker aan bijgedragen.

6.9. Normatief: Mensenrechten

Achmea IM is in 2024 met 20 ondernemingen een dialoog gestart over een (vermeende) mensenrechtenschending, zie onderstaande tabel.

**TABEL 6.9.1 GEÏNITIEERDE DIALOGEN
MENSENRECHTENSCHENDING 2024**

Onderneming
Acciona SA
Actividades de Construccion y Servicios SA
Apple Inc.
Bank of America Corporation
Barrick Gold Corporation
BlackRock, Inc.
Bollore SA
Empresas Copec SA
ENGIE SA
Iflytek Co., Ltd.
JD Sports Fashion Plc
Marubeni Corporation
Meta Platforms, Inc.
Mitsubishi Corporation
Mitsui & Co.,Ltd
Rio Tinto plc
Robinhood Markets, Inc.
Securitas AB
TC Energy Corporation
Woolworths Ltd

In dit hoofdstuk is een voortgangsoverzicht gegeven van alle mensenrechtencasussen die gedurende de rapportageperiode een mijlpaal- of statuswijziging hebben gerealiseerd en (op)nieuw geïnitieerde dialogen¹⁰. Escalatiemaatregelen (inclusief uitsluitingen) in normatieve dialogen zijn opgenomen in het sub-hoofdstuk [Escalatieoverzicht](#).

TABEL 6.9.2

Onderneming	Score	Start	Land	Plaats schending	1	2	3	4
Acciona SA	8	01-04-2024	Spanje	Canada				

¹⁰ De mijlpalen van de in deze rapportageperiode geïnitieerde dialogen worden als ongewijzigd weergegeven.

Onderneming	Score	Start	Land	Plaats schending	1	2	3	4
Actividades de Construcción y Servicios SA	8	01-04-2024	Spanje	Canada				
Albemarle Corporation	8	16-10-2023	Verenigde Staten	Chili				
Amgen Inc.	8	17-07-2023	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
Apple Inc.	8	15-10-2024	Verenigde Staten	Verenigd Koninkrijk				
Bank of America Corporation	7	01-04-2024	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
Barclays PLC	4	17-10-2022	Verenigd Koninkrijk	Verenigd Koninkrijk				
Barrick Gold Corporation	8	15-07-2024	Canada	Tanzania				
Barrick Gold Corporation	8	15-07-2024	Canada	Papua New Guinée				
BlackRock, Inc.	8	15-07-2024	Verenigde Staten	Kenia				
Bolloré SA	6	15-02-2024	Frankrijk	Kameroen				
Bolloré SA	8	15-02-2024	Frankrijk	Frankrijk				
Bolloré SA	6	15-02-2024	Frankrijk	Nigeria				
Bolloré SA	6	15-02-2024	Frankrijk	Sierra Leone				
Empresas Copec SA	8	15-07-2024	Chili	Chili				
ENGIE SA	4	15-2-2024	Frankrijk	Brazilië				
Experian PLC	2	17-04-2023	Verenigd Koninkrijk	Verenigd Koninkrijk				
Iflytek Co., Ltd.	6	15-07-2024	China	China				
JD Sports Fashion Plc	8	15-10-2024	Verenigd Koninkrijk					
Marubeni Corporation	8	15-02-2024	Japan	Indonesië				
Meta Platforms, Inc.	8	15-10-2024	Verenigde Staten					
Meta Platforms, Inc.	7	15-10-2024	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
Meta Platforms, Inc.	7	15-10-2024	Verenigde Staten	Verenigd Koninkrijk				
Meta Platforms, Inc.	8	15-10-2024	Verenigde Staten	Canada				
Mitsubishi Corporation	8	15-02-2024	Japan	Mexico				
Mitsui & Co.,Ltd	4	15-2-2024	Japan	Brazilië				
Pan American Silver Corp.	8	16-10-2023	Canada	Guatemala				
Rio Tinto plc	7	15-10-2024	Verenigd Koninkrijk	Australië				
Robinhood Markets, Inc.	8	15-07-2024	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
Royal Philips NV	8	16-10-2023	Nederland	Verenigde Staten				
Securitas AB	8	01-04-2024	Zweden	Zwitserland				

Onderneming	Score	Start	Land	Plaats schending	1	2	3	4
TC Energy Corporation	8	01-04-2024	Canada	Canada				
Universal Health Services, Inc. Class B	8	16-10-2023	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
Vestas Wind Systems A/S	2	21-7-2021	Denemarken	Kenia				
Woolworths Ltd	8	15-10-2024	Australië	Australië				

	1.Delen van relevante informatie	2.Implementatie van beleid	3.Herstelmaatregelen	4.Beëindiging van schending	Gewijzigde mijlpaal in rapportageperiode
Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd					
Er zijn maatregelen geïnitieerd					
Er is een toezegging gedaan					
Er zijn geen maatregelen genomen					

Afgesloten dialogen

Barclays PLC

In maart 2024 werd duidelijk dat Barclays PLC beleid heeft aangenomen dat de betaling van eerlijke belastingen in het Verenigd Koninkrijk waarborgt. In 2009 heeft het bedrijf aandelen verkocht in Luxemburg en heeft zo belastinggeld van 1,8 miljard Britse pond niet hoeven te betalen. Sinds april 2024 zijn er geen beschuldigingen meer van Britse autoriteiten over de zaak. Hoewel de door de onderneming genomen herstelmaatregelen in de gaten worden gehouden, is er op dit moment geen noodzaak voor verdere engagement. Het oordeel is aangepast van ORANJE naar GROEN (Score 4: De schending wordt geadresseerd).

ENGIE SA

Het consortium Jirau Energia (waarin Engie SA een aandeel van 40 procent heeft) maakte in mei 2024 bekend dat ze drones heeft gedoneerd aan de 'Brazilian National Indigenous Foundation' en een workshop voor territoriale monitoring heeft gehouden voor inheemse volkeren met het oog op territoriale bescherming. Deze herstelmaatregelen komen voort uit een schending van de rechten van inheemse groepen. Jirau Energia zou onvoldoende informatie hebben gegeven aan de inheemse inwoners van het Jirau-gebied over de milieu-impact van haar hydro-elektrische energiecentrale. De herstelmaatregelen worden voldoende geacht om het oordeel aan te passen van ORANJE naar GROEN (Score 4: De schending wordt geadresseerd). Hoewel de door de onderneming genomen herstelmaatregelen

in de gaten worden gehouden, is er op dit moment geen noodzaak voor verdere engagement.

Experian Plc

In april 2024 verwierp het Britse 'Upper Tier Tribunal' (UTT), ten gunste van Experian Limited, het beroep van de 'Information Commissioners Office' (ICO) tegen een eerdere uitspraak van het 'First-tier Tribunal' (FTT) in februari 2023. Dit betrof een aanklacht van de ICO uit oktober 2020 over de manier waarop het bedrijf sinds 2015 gebruikersgegevens verzamelde. Per mei 2024 zijn de aanklachten verworpen en zijn er geen andere materiële overtredingen door Experian gevonden. Experian verklaarde in juni 2024 aan ISS ESG dat de gerechtelijke uitspraken bevestigen dat de ICO de aanpak van Experian verkeerd had beoordeeld. ISS ESG heeft de beoordeling van de controverser herzien van ORANJE naar GROEN, wat aangeeft dat verdere engagement niet nodig is.

Mitsui & Co., Ltd.

Het consortium Jirau Energia (waarin Mitsui & Co., Ltd. een aandeel van 20 procent heeft) maakte in mei 2024 bekend dat ze drones heeft gedoneerd aan de 'Brazilian National Indigenous Foundation' en een workshop voor territoriale monitoring op afstand heeft gehouden voor inheemse volkeren met het oog op territoriale bescherming. Deze herstelmaatregelen komen voort uit een schending van de rechten van inheemse groepen. Jirau Energia zou onvoldoende informatie hebben gegeven aan de inheemse inwoners van het Jirau-gebied over de milieu-impact van haar hydro-elektrische energiecentrale. Deze herstelmaatregelen

worden voldoende geacht om het oordeel aan te passen van ORANJE naar GROEN (Score 4: De schending wordt geadresseerd). Hoewel de door de onderneming genomen herstelmaatregelen in de gaten worden gehouden, is er op dit moment geen noodzaak voor verdere engagement.

[Vestas Wind Systems A/S](#)

Vestas Wind Systems A/S kondigde in februari 2024 aan dat het de verkoop van haar 12,5 procent belang in het consortium Lake Turkana Wind Power Ltd. had afgerond. Het consortium wordt sinds 2012 door ngo's beschuldigd van het schenden van het recht op vrije, voorafgaande en geïnformeerde toestemming (FPIC) van de inheemse bevolking in Kenia. Na de verkoop is het oordeel aangepast van ORANJE naar GROEN (Score 2: Historische betrokkenheid).

[Bolloré](#)

In november 2024 werden de rechtszaken die Bolloré SE, dochteronderneming van Compagnie

de l'Odet, tegen media en maatschappelijke organisaties in Frankrijk had aangespannen, afgewezen of geschikt. Bolloré werd door media en maatschappelijke organisaties beschuldigd van mensenrechtenschendingen, milieuvervuiling en landroof door haar dochteronderneming Socfin SA in Afrika. Bolloré SE werd vanwege deze rechtszaken tegen media en maatschappelijke organisaties beschuldigd van het schenden van de vrijheid van meningsuiting en het belemmeren van de pluriforme informatievoorziening. Met het stopzetten van de rechtszaken eindigt ook de vermeende schending. ISS ESG heeft de beoordeling van de controverses herzien van ORANJE naar GROEN, wat aangeeft dat verdere engagement niet nodig is.

6.10. Normatief: Arbeidsnormen

Achmea IM is in 2024 met 16 ondernemingen een dialoog gestart over een (vermeende) arbeidsnormschending, zie onderstaande tabel.

TABEL 6.10.1 GEÏNITIEERDE DIALOGEN
ARBEIDSNORMSCHENDING 2024

Onderneming
Anheuser-Busch InBev
Apple Inc.
Bolloré SA
Carrefour SA
HD HYUNDAI Co., Ltd.
HD Hyundai Heavy Industries Co., Ltd.
Hankook Tire & Technology Co., Ltd.
Korea Shipbuilding & Offshore Engineering Co Ltd
LG Electronics, Inc.
Levi Strauss & Co.
Meta Platforms, Inc.
Microsoft Corporation
Pegatron Corp
Rio Tinto plc
Target Corporation
Uber Technologies, Inc.

In dit hoofdstuk is een voortgangsoverzicht gegeven van alle arbeidsnormencasussen die gedurende de rapportageperiode een mijlpaal- of statuswijziging hebben gerealiseerd en alle (op)nieuw geïnitieerde dialogen¹¹. Escalatiemaatregelen (inclusief uitsluitingen) in normatieve dialogen zijn opgenomen in het sub-hoofdstuk [Escalatieoverzicht](#).

TABEL 6.10.2

Onderneming	Score	Start	Land	Plaats schending	1	2	3	4
Activision Blizzard, Inc.	8	16-10-2023	Verenigde Staten	Verenigde Staten	🚩	🚩	🚩	🚩
Anheuser-Busch InBev	8	15-10-2024	België	Peru	🚩	🚩	🚩	🚩
Apple Inc.	8	15-10-2024	Verenigde Staten	Verenigde Staten	🚩	🚩	🚩	🚩
Bolloré SA	6	15-02-2024	Frankrijk	Kameroen	🚩	🚩	🚩	🚩
Carrefour SA	6	15-10-2024	Frankrijk	China	🚩	🚩	🚩	🚩

¹¹ De mijlpalen van de in deze rapportageperiode geïnitieerde dialogen worden als ongewijzigd weergegeven.

Onderneming	Score	Start	Land	Plaats schending	1	2	3	4
Eni SpA	8	16-10-2023	Italië	Nigeria				
HD HYUNDAI Co., Ltd.	7	15-07-2024	Zuid-Korea	Zuid-Korea				
HD Hyundai Heavy Industries Co., Ltd.	7	15-07-2024	Zuid-Korea	Zuid-Korea				
Hankook Tire & Technology Co., Ltd.	8	15-07-2024	Zuid-Korea	Zuid-Korea				
Korea Shipbuilding & Offshore Engineering Co Ltd	7	15-07-2024	Zuid-Korea	Zuid-Korea				
LG Electronics, Inc.	6	15-07-2024	Zuid-Korea	China				
Levi Strauss & Co.	6	15-07-2024	Verenigde Staten	China				
McDonald's Corp.	8	17-07-2023	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
Meta Platforms, Inc.	8	15-10-2024	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
Meta Platforms, Inc.	8	15-10-2024	Verenigde Staten	Ierland				
Meta Platforms, Inc.	8	15-10-2024	Verenigde Staten	Kenia				
Microsoft Corporation	8	15-07-2024	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
Pegatron Corp	8	15-10-2024	Taiwan	China				
Rio Tinto plc	7	15-10-2024	Verenigd Koninkrijk	Australië				
Target Corporation	6	15-10-2024	Verenigde Staten	China				
Uber Technologies, Inc.	8	15-07-2024	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
Uber Technologies, Inc.	7	15-07-2024	Verenigde Staten	Verenigd Koninkrijk				
Vestas Wind Systems A/S	2	15-07-2021	Denemarken	Kenya				
Wal-Mart Stores, Inc.	8	16-10-2023	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
Wal-Mart Stores, Inc.	6	16-10-2023	Verenigde Staten	China				

	1.Delen van relevante informatie	2.Implementatie van beleid	3.Herstelmaatregelen van schending	4.Beëindiging van schending	Gewijzigde mijlpaal in rapportageperiode
Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd					
Er zijn maatregelen geïnitieerd					
Er is een toezegging gedaan					
Er zijn geen maatregelen genomen					

Afgesloten dialogen

Activision Blizzard, Inc.

In december 2023 werd Activision Blizzard, Inc. beschuldigd van discriminatie en seksuele intimidatie in de VS. De onderneming trof eerder schikkingen, zonder schuld te erkennen, voor soortgelijke beschuldigingen. Ook blijft Activision betrokken bij een rechtszaak omtrent eenzelfde beschuldiging van het 'California Civil Rights Department' uit 2021. Na de overname door Microsoft in oktober 2023, kondigde Microsoft aan dat de CEO van Activision in januari 2024 zou aftreden. Microsoft werkt samen met Activision om een veilige en inclusieve werkomgeving te creëren. ISS ESG heeft na de overname het engagement met Activision Blizzard beëindigd. Het engagement zal zich richten op het moederbedrijf Microsoft.

Vestas Wind Systems A/S

ISS ESG heeft het engagement met Vestas Wind Systems A/S beëindigd omdat de beoordeling is herzien van ORANJE naar GROEN. Vestas heeft per maart 2022 schadelijke chemicaliën in haar productieproces verminderd om gezondheidsrisico's voor haar werknemers aan te pakken. Vestas Manufacturing Spain S.L.U. werd er in 2019 van beschuldigd werknemers bloot te stellen aan gevaarlijke chemicaliën, wat leidde tot gezondheidsproblemen. Audits hebben bevestigd dat Vestas de werkomgeving en het beheer van gevaarlijke chemicaliën heeft verbeterd. Er zijn sinds 2020 geen nieuwe beschuldigingen van gezondheidsproblemen naar voren gekomen. Vestas blijft zich inzetten voor een veilige werkomgeving en werkt continu aan het verbeteren van haar processen om aan de hoogste veiligheidsnormen te voldoen.

6.11. Normatief: Milieu

Achmea IM is in 2024 met 13 ondernemingen een dialoog gestart over een (vermeende) milieunormschending, zie onderstaande tabel.

**TABEL 6.11.1 GEÏNITIEERDE DIALOGEN
MILIEUNORMSCHENDING 2024**

Onderneming
Acciona SA
Actividades de Construcción y Servicios SA
Barrick Gold Corporation
ENEOS Holdings, Inc.
ENGIE SA
Kinross Gold Corporation
Mitsubishi Corporation
Mitsui & Co., Ltd
Osaka Gas Co., Ltd.
Rio Tinto plc
Rio Tinto plc
Seatrium Ltd.
Stellantis NV

In dit hoofdstuk is een voortgangsoverzicht gegeven van alle milieucasussen die gedurende de rapportageperiode een mijlpaal- of statuswijziging hebben gerealiseerd en alle (op)nieuw geïnitieerde dialogen¹². Escalatiemaatregelen (inclusief uitsluitingen) in normatieve dialogen zijn opgenomen in het subhoofdstuk [Escalatieoverzicht](#).

TABEL 6.11.2

Onderneming	Score	Start	Land	Plaats schending	1	2	3	4
Acciona SA	8	01-04-2024	Spanje	Canada				
Actividades de Construcción y Servicios SA	8	01-04-2024	Spanje	Canada				
Albemarle Corporation	8	16-10-2023	Verenigde Staten	Chili				
Baker Hughes, a GE Company Class A	8	16-10-2023	Verenigde Staten	Australië				
Barrick Gold Corporation	8	15-07-2024	Canada	Argentinië				
Barrick Gold Corporation	8	15-07-2024	Canada	Papua New Guinée				
Bunge Limited	8	17-04-2023	Verenigde Staten	Brazilië				

¹² De mijlpalen van de in deze rapportageperiode geïnitieerde dialogen worden als ongewijzigd weergegeven.

Onderneming	Score	Start	Land	Plaats schending	1	2	3	4
Carnival plc	4	17-10-2022	Verenigd Koninkrijk	Verenigde Staten				
ENEOS Holdings, Inc.	8	15-07-2024	Japan	Chili				
ENGIE SA	8	15-02-2024	Frankrijk	Brazilië				
Kinross Gold Corporation	7	01-04-2024	Canada	Chili				
Lundin Mining Corporation	8	16-10-2023	Canada	Chili				
Mitsubishi Corporation	8	15-02-2024	Japan	Chili				
Mitsui & Co.,Ltd	8	15-02-2024	Japan	Brazilië				
NextEra Energy, Inc.	8	16-05-2019	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
Osaka Gas Co., Ltd.	8	01-04-2024	Japan	Australië				
Porsche Automobil Holding SE	3	17-10-2022	Duitsland	Duitsland				
Rio Tinto plc	8	15-10-2024	Verenigd Koninkrijk	Madagascar				
Rio Tinto plc	8	15-10-2024	Verenigd Koninkrijk	Chili				
Seatrium Ltd.	8	01-04-2024	Singapore	Australië				
Stellantis NV	7	15-07-2024	Nederland	Verenigde Staten				
Tokyo Gas Co., Ltd.	2	15-02-2023	Japan	Australië				

	1.Delen van relevante informatie	2.Implementatie van beleid	3.Herstelmaatregelen	4.Beëindiging van schending	Gewijzigde mijlpaal in rapportageperiode
Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd					
Er zijn maatregelen geïnitieerd					
Er is een toezegging gedaan					
Er zijn geen maatregelen genomen					

Afgesloten dialogen

Carnival Corporation/Plc

Carnival Corporation/Plc neemt sinds juni 2019 maatregelen om watervervuiling aan te pakken, nadat het schuldig pleitte voor het dumpen van met olie verontreinigd afval en plastic in 2018 voor de kust van de Verenigde Staten. Carnival stemde in met een boete van 20 miljoen dollar en het uitvoeren van herstelmaatregelen. Hoewel de door de onderneming genomen herstelmaatregelen in de gaten worden gehouden, is er op dit moment geen noodzaak voor verdere engagement. Het oordeel is aangepast

van ORANJE naar GROEN (Score 4: De schending wordt geadresseerd).

Porsche Automobil Holding SE

Ondanks dat Porsche Automobil Holding SE (Porsche) 53,3 procent van de stemrechten in Volkswagen AG bezit, bedraagt het aandeel van de onderneming in het kapitaal slechts 31,9 procent. Porsche verklaarde dat het, op basis van de definities van de 'International Financial Reporting Standards', noch financiële noch operationele controle heeft over Volkswagen en haar dochterondernemingen. ISS ESG oordeelt daarom dat de betrokkenheid van Porsche bij het Volkswagen

emissieschandaal niet langer actueel is, waardoor er geen verdere noodzaak voor engagement is. Het oordeel is aangepast van ORANJE naar GROEN (Score 3: Onvoldoende betrokkenheid).

[Tokyo Gas Co., Ltd.](#)

ISS ESG heeft het engagement met Tokyo Gas Co., Ltd. beëindigd omdat de beoordeling is herzien van ORANJE naar GROEN. In maart 2024 voltooide Tokyo

Gas de verkoop van haar 5 procent belang in het Pluto LNG-project in West-Australië. Dit project leidde tot controverse, omdat de geplande uitbreiding van het Pluto LNG-project in West-Australië emissienormen zou schenden. Tokyo Gas verstreekte essentiële informatie en klimaatmitigatie-maatregelen tijdens de verkoop, die door de koper zijn overgenomen. Hierdoor is Tokyo Gas niet langer betrokken bij de controverse.

6.12. Normatief: Anti-corruptie

Achmea IM is in 2024 met 2 ondernemingen een dialoog gestart over (vermeende) corruptie, zie onderstaande tabel.

**TABEL 6.12.1 GEÏNITIEERDE DIALOGEN
CORRUPTIE 2024**

Onderneming
Apple Inc.
EXOR N.V.

In dit hoofdstuk is een voortgangsoverzicht gegeven van alle anti-corruptiecasussen die gedurende de rapportageperiode een mijlpaal- of statuswijziging hebben gerealiseerd en alle (op)nieuw geïnitieerde dialogen¹³. Escalatiemaatregelen (inclusief uitsluitingen) in normatieve dialogen zijn opgenomen in het subhoofdstuk [Escalatieoverzicht](#).

TABEL 6.12.2

Onderneming	Score	Start	Land	Plaats schending	1	2	3	4
Alphabet Inc.	10	16-10-2023	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
Apple Inc.	9	15-10-2024	Verenigde Staten					
EXOR N.V.	8	15-07-2024	Italië	Italië				
Electricite de France SA	4	15-02-2023	Frankrijk	Frankrijk				n.v.t.

	1.Delen van relevante informatie	2.Implementatie van beleid	3.Herstelmaatregelen	4.Beëindiging van schending	Gewijzigde mijlpaal in rapportageperiode
Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd					
Er zijn maatregelen geïnitieerd					
Er is een toezegging gedaan					
Er zijn geen maatregelen genomen					

Afgesloten dialogen

Electricite de France SA

In april 2024 rapporteerde Electricite de France SA (EDF) over haar herstelmaatregelen naar aanleiding van beschuldigingen van misbruik van haar

marktpositie in de Franse energiemarkt tussen 2004 en 2021. EDF betaalde in juli 2022 EUR 300 miljoen in een schikking met de Franse mededingingsautoriteit (ADLC). ISS ESG heeft de beoordeling van de controversie herzien van ORANJE naar GROEN, wat aangeeft dat verdere engagement niet nodig is.

¹³ De mijlpalen van de in deze rapportageperiode geïnitieerde dialogen worden als ongewijzigd weergegeven.

6.13. Escalatieoverzicht

Geëscaleerde dialogen

De onderstaande tabel geeft de escalatiemaatregelen (inclusief uitsluitingen) weer die in 2024 zijn genomen in zowel thematische als normatieve dialogen. De eerste helft van het jaar, waarin de meeste aandeelhoudersvergaderingen van ondernemingen in Europa, Japan en de Verenigde Staten plaatsvinden, is

de drukste stemperiode. In het derde kwartaal vindt het laagste aantal aandeelhoudersvergaderingen plaats. Hoofdzakelijk staan er tussentijdse benoemingen van bestuurders of goedkeuringen van overnames geagendeerd. In het vierde kwartaal vind in Australië en Nieuw-Zeeland de piek van het aandeelhoudersvergaderingen seizoen plaats. In de overige regio's is het een rustig kwartaal qua stemmen.

TABEL 6.13.1 OVERZICHT GEËSCALEERDE DIALOGEN

Onderneming	Reden van escalatie	Genomen maatregel ¹
Amazon.com	Normatief, status rood (geverifieerde schending).	Aandeelhoudersresolutie over vakbondsrechten ingediend voor AVA 2025. Er is 'tegen' de herbenoeming van de Chair gestemd.
The Coca Cola Company	Thematisch, niet genoeg voortgang in het afgesloten thema "Access to Nutrition".	Aandeelhoudersresolutie over de gezondheidseffecten van zoetstoffen ingediend voor AVA 2025.
Eni SpA	Normatief, status rood (geverifieerde schending).	Er is 'tegen' de financial statements gestemd (geen herbenoeming op de agenda)
Exxon Mobil Corporation	Normatief, status rood (geverifieerde schending).	Er is 'tegen' de (her)benoemingen van de bestuursleden gestemd
Hydro One	Thematisch, niet responsief.	Er is 'tegen' de herbenoeming van de Chair en CEO gestemd
Iflytek Co., Ltd.	Normatief, status oranje (vermeende schending). Dialoog sinds Q4 2019, geen reactie.	Er is 'tegen' de herbenoeming van een Director gestemd.
Starbucks Corporation	Normatief, status rood (geverifieerde schending).	Er is 'tegen' de herbenoeming van de Chair gestemd.
Uber Technologies, Inc.	Normatief, status oranje (vermeende schending). Dialoog loopt sinds 2019, maar nog steeds geen maatregelen genomen.	Aandeelhoudersresolutie 'Driver Health & Safety' ingediend voor AVA 2024. 8% steun verkregen.

¹ Zie voor verdere duiding tegenstem het 'Voting Disclosure Systeem'

Uitgelichte escalaties

Amazon

Amazon staat sinds H1 2023 op de escalatielijst. De onderneming wordt sinds 2015 beoordeeld met ORANJE door ISS ESG, vanwege het vermeend schenden van vakbondsrechten in Duitsland en de Verenigde Staten.

In de tweede helft van 2024 dienden wij een resolutie in bij Amazon voor de aandeelhoudersvergadering van 2025. Deze resolutie heeft betrekking op vakbondsrechten. Deze resolutie wordt voor de derde keer ingediend nadat het voorstel 34,9 procent steun ontving in 2023 en 31,8 procent steun in 2024. Beide jaren stemde Achmea IM voor de resolutie, maar diende het de resolutie niet zelf in. Naast de ISS ESG dialogen en het meestemmen met resoluties, escaleerde Achmea IM de dialoog eerder via een fysieke bijeenkomst met de corporate secretary in Nederland en een 'fact-finding' bijeenkomst met Duitse vakbonden. De vakbondsrechten van medewerkers van Amazon zijn sindsdien niet voldoende verbeterd.

De resolutie vraagt de raad van bestuur van Amazon om een onafhankelijke evaluatie van Amazon's naleving van de vakbondsrechten van haar werknemers, zoals vastgesteld in het mensenrechtenbeleid van de onderneming. De evaluatie moet in ieder geval kijken naar 1) mogelijke gevallen van bemoeienis door management bij vakbondsvorming, en 2) de maatregelen die de onderneming heeft genomen om schendingen van haar beleid te verhelpen. Het evaluatierapport moet voor 30 november 2025 openbaar worden gedeeld op de website van Amazon.

The Coca Cola Company

The Coca-Cola Company is een onderneming die in het vorige engagement thema "Access to Nutrition" was opgenomen. Door de grote impact die de onderneming heeft op voedingspatronen wereldwijd en de onderneming in het voorgaande thema weinig verbetering heeft laten zien, staat deze onderneming op de escalatielijst. We hebben daarom met een investeerder in de Verenigde Staten een resolutie

ingediend rondom het gebruik van zoetstoffen en de gerelateerde gezondheidseffecten daarvan. De onderneming kijkt immers in haar strategie puur en alleen naar de reductie van suiker, en niet naar de gezondheidseffecten van andere stoffen. Dit terwijl de onderneming een zeer brede productenportefeuille heeft, van zuiveldranken, sportdranken tot alcoholische dranken. Een resolutie is een goed middel om onze zorgen als investeerder zichtbaar te maken.

Uber

Eind 2023 diende wij opnieuw een aandeelhoudersresolutie in bij Uber over de veiligheid voor chauffeurs. In mei 2024, tijdens de aandeelhoudersvergadering van Uber, ontving deze resolutie wederom 9 procent steun. Dit betekent dat

we de resolutie niet nog een keer mogen indienen. Proxy voting adviseurs ISS en Glass Lewis adviseerde helaas tegen onze resolutie, vanwege een 'Civil Rights Audit' die Uber in 2023 publiceerde. Wij blijven bij ons standpunt dat de veiligheidsrapportages en -audits van Uber, waarvoor geen onafhankelijke veiligheidsdeskundigen zijn geconsulteerd en die zich uitsluitend richten op de Amerikaanse markt, het management en de aandeelhouders niet in staat stellen de impact van haar beleid en acties effectief te evalueren.

Te escalaren dialogen

Alle thematische en normatieve dialogen die in aanmerking komen voor escalatie zijn opgenomen in de onderstaande tabel.

TABEL 6.13.2 OVERZICHT TE ESCALEREN DIALOGEN

Onderneming	Reden van escalatie
Alphabet Inc.	Normatief, status rood (geverifieerde schending).
Amazon.com, Inc.	Normatief, status rood (geverifieerde schending).
Barrick Gold Corporation	Normatief, status oranje (vermeende schending). Dialoog loopt sinds 2009, maar nog steeds geen maatregelen genomen in Papa New Guinea.
Bollere SE	Normatief, status oranje (vermeende schending). Dialoog loopt sinds Q1 2018. Niet responsief en geen maatregelen genomen.
Eni SpA	Normatief, status rood (geverifieerde schending).
Exxon Mobil Corporation	Normatief, status rood (geverifieerde schending).
Hydro One	Thematisch, niet responsief in het thema "Reductie CO ₂ -uitstoot".
Iflytek Co., Ltd.	Normatief, status oranje (vermeende schending). Geen reactie sinds Q3 2022. Geen stappen gezet.
Lens Technology Co., Ltd.	Normatief, status oranje (vermeende schending). Dialoog loopt sinds Q3 2021. Niet responsief en geen maatregelen genomen.
Levi Strauss & Co.	Normatief, status oranje (vermeende schending). Geen reactie sinds Q3 2022. Geen stappen gezet.
Starbucks Corporation	Normatief, status rood (geverifieerde schending).
TFI International	Thematisch, niet responsief in het thema "Klimaat en transport".
The Coca-Cola Company	Thematisch, niet genoeg voortgang in het afgesloten thema "Access to Nutrition".
Uber Technologies, Inc.	Normatief, status oranje (vermeende schending). Dialoog loopt sinds 2019, maar nog steeds geen maatregelen genomen.

7. Stembeleid & Corporate Governance

Corporate governance, of goed ondernemingsbestuur, heeft betrekking op de verhoudingen tussen de verschillende actoren van een onderneming zoals de Raad van Bestuur (RvB), de Raad van Commissarissen (RvC), aandeelhouders en andere belanghebbenden. Rekenschap, transparantie en toezicht spelen hierbij een centrale rol.

Een goede corporate governance is een belangrijke basis voor een stabiele ontwikkeling van een onderneming en het creëren van aandeelhouderswaarde op lange termijn. Door gebruik te maken van zijn stemrecht kan ADP invloed uitoefenen op de kwaliteit van het bestuur van de ondernemingen waarin wordt belegd. Dit kan uiteindelijk de waarde van de aandelen positief beïnvloeden, risico's beperken en zorgen voor maatschappelijke positieve impact.

Daarom stelt ADP de volgende eisen aan corporate governance van ondernemingen waarin wordt belegd:

- Effectief en evenwichtig leiderschap
- Bescherming van de rechten van de belegger
- Beloning in lijn met de bedrijfsdoelstellingen
- Transparantie

Daarnaast zijn ESG-thema's, specifiek klimaat- en voeding, belangrijk voor ADP. ADP onthoudt zich van stemmen op de aandeelhoudersvergadering van Ahold Delhaize om mogelijke belangenconflicten te voorkomen.

7.1. Institutionele belegger als actief aandeelhouder

De Nederlandse Corporate Governance Code schrijft voor dat institutionele beleggers zoals pensioenfondsen een beleid moeten hebben ten aanzien van het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen van beursgenoteerde ondernemingen waarin zij beleggen. Daarbij wordt van de institutionele belegger gevraagd om minstens eenmaal per jaar aan te geven hoe invulling wordt gegeven aan het stembeleid. Daarnaast stelt de Corporate Governance Code

dat de institutionele belegger minimaal eenmaal per kwartaal moet aangeven hoe hij stemde op de aandeelhoudersvergaderingen.

ADP voldoet aan de bepalingen van de Corporate Governance Code. Op de website van ADP zijn de volgende documenten te vinden:

1. Stembeleid;
2. Rapportagetool waarbij gerapporteerd wordt hoe gestemd is per aandeelhoudersvergadering.

7.2. Stemgedrag ADP

Algemene punten stemmen 2024

De eerste helft van het jaar is de drukste periode qua stemmen. De meeste aandeelhoudersvergaderingen van ondernemingen in Europa, Japan en de Verenigde Staten vinden namelijk in de eerste helft van het jaar plaats. De tweede helft van het jaar is altijd een rustige stemperiode. In het vierde kwartaal vindt in Australië en Nieuw-Zeeland de piek van het aandeelhoudersvergaderingen seizoen plaats.

Aandeelhoudersvoorstellen

Dit jaar was er weer een stijging te zien van het aantal 'anti-ESG' gerelateerde aandeelhoudersvoorstellen, met name in de Verenigde Staten. Dit jaar werden deze voorstellen vaker dusdanig omschreven waardoor het op het eerste gezicht niet altijd duidelijk was of het een pro of anti ESG voorstel was. Doordat de aandeelhoudersvoorstellen afzonderlijk worden beoordeeld, worden de 'anti-ESG' voorstellen eruit gehaald en krijgen deze een 'tegen' stem.

Minder verstoringen aandeelhoudersvergaderingen

Ook dit jaar vonden er weer acties plaats tijdens aandeelhoudersvergaderingen door activisten die op deze wijze aandacht vragen voor hun doel. Ondernemingen hadden stappen gezet om verstoring van de vergaderingen te minimaliseren. Deze hadden effect en de vergaderingen waar acties plaatsvonden konden na korte onderbrekingen weer doorgang

vinden. Nadeel van de aangepaste processen was dat het aanmelden voor een aandeelhoudersvergadering meer moeite en tijd kostte. En dat meerdere deadlines voor het inleggen van de stemmen een stuk strakker waren gesteld, wat een uitdaging vormde gezien de al korte tijdslijnen.

Stemactiviteiten van ADP

Wij stemden in het afgelopen jaar in totaal op **2.283 vergaderingen** op totaal **26.456 agendapunten**. Er wordt niet altijd met het management van de onderneming meegestemd. Er is in **18% van de gevallen tegen het management gestemd**. Zie de tabellen hieronder voor een overzicht van de managementvoorstellen en voor de regionale verdeling van vergaderingen over het afgelopen jaar.

De meeste voorstellen betroffen (her)benoemingen. Relatief gezien is het percentage ‘tegen’ stemmen het hoogst bij klimaat en beloningen. Bij de categorie klimaat betrof het klimaattransitieplannen van de onderneming zelf die als onvoldoende werden beschouwd. De tegenstemmen bij beloningen betroffen met name beloningsstructuren die als excessief, onvoldoende toegelicht en niet transparant genoeg beoordeeld worden, of waar een link met de prestaties van de onderneming ontbreekt. Dit kwam zowel terug in beloningsbeleid als beloningsverslagen. De categorie ‘geen research’ betreft grotendeels onderwerpen die te laat voor de agenda zijn aangemeld en waar geen onderliggende informatie voor aanwezig is die beoordeeld kon worden. Dit leidt er toe dat het percentage ‘tegen’ stemmen hier ook zeer hoog, zo niet 100%, zal zijn.

TABEL 7.2.1 MANAGEMENTVOORSTELLEN 2024

	Managementvoorstellen ¹	
	Totaal	% Tegen
Audit gerelateerd	1559	1%
Aandelen gerelateerd	2078	7%
Statuten gerelateerd	518	9%
Beloning	3179	52%
Benoemingen	12376	16%
Bestuurders gerelateerd	2390	8%
Duurzaamheid	57	0%
Klimaat	16	63%
Overig	185	6%
Beleggingsfondsen	8	13%
Geen research	55	96%
Niet-routinematig	395	12%

Routine	2529	3%
Sociaal	67	0%
Strategische transacties	418	33%
Overname gerelateerd	179	5%

¹ Zie de bijlagen voor een verdere beschrijving van de type voorstellen.

TABEL 7.2.2 REGIONALE VERDELING 2024

Land	Aantal
Australia	67
Austria	4
Belgium	33
Bermuda	10
Brazil	1
Canada	77
Cayman Islands	38
China	374
Colombia	2
Curacao	1
Czech Republic	1
Denmark	15
Finland	14
France	51
Germany	46
Greece	8
Guernsey	15
Hong Kong	25
India	200
Indonesia	4
Ireland	24
Isle of Man	1
Israel	23
Italy	15
Japan	204
Jersey	7
Kuwait	0
Liberia	1
Luxembourg	4
Malaysia	10
Mexico	11

Netherlands	44
New Zealand	10
Norway	8
Panama	1
Peru	2
Poland	0
Portugal	2
Saudi Arabia	8
Singapore	43
South Africa	16
South Korea	22
Spain	22
Sweden	56
Switzerland	47
Taiwan	3
Turkey	3
USA	588
United Arab Emirates	2
United Kingdom	120

Op de website van ADP kunt u via het Vote Disclosure Systeem vinden hoe we gestemd hebben per aandeelhoudersvergadering.

Wij maken bij het uitoefenen van stemrechten gebruik van het stemplatform en analyses van Institutional Shareholder Services (ISS). ISS stelt aan de hand van het stembeleid specifieke analyses op. Zo past ADP voor elke steminstructie haar eigen op maat gemaakte stembeleid toe.

Het stembeleid is op de website te vinden en wordt doorlopend geactualiseerd op basis van wereldwijde trends op het gebied van corporate governance, ons stemgedrag bij controversiële agendapunten en overige actualiteiten. Voordat een definitieve stem wordt uitgebracht, besteden we extra aandacht aan controversiële agendapunten. Het uiteindelijke besluit wordt genomen op basis van de specifieke feiten en omstandigheden van het agendapunt.

7.3. Agenderingsrecht aandeelhouders

Op aandeelhoudersvergaderingen kunnen aandeelhouders een voorstel agenderen, mits wordt voldaan aan de voorwaarden van het lokaal geldende agenderingsrecht. Deze aandeelhoudersresoluties kunnen betrekking hebben op de thema's klimaat, biodiversiteit, gezondheid, arbeidsrechten,

mensenrechten of goed bestuur enzovoort. In het afgelopen halfjaar hebben wij **905 unieke aandeelhoudersresoluties** beoordeeld en onze stem uitgebracht. In onderstaande tabel staat een overzicht opgenomen van het aantal aandeelhoudersvoorstellen verdeeld per thema en het % 'tegen' stemmen.

Wij toetsen de afzonderlijke aandeelhoudersvoorstellen op inhoud, wenselijkheid, werkbaarheid en effect. Wij zullen niet in alle gevallen voor een aandeelhoudersresolutie stemmen, ook al past deze binnen onze speerpunthema's. Wanneer een aandeelhoudersvoorstel onvoldoende is onderbouwd, te voorschrijvend is of onevenredig belastend zullen wij tegen stemmen.

TABEL 7.3.1 AANDEELHOUDERSVOORSTELLEN 2024

	Aandeelhoudersvoorstellen	
	Totaal	% Tegen
Audit gerelateerd	56	7%
Statuten gerelateerd	31	77%
Beloning	51	55%
Corporate Governance	57	5%
Benoemingen	239	23%
Bestuurders gerelateerd	66	24%
Duurzaamheid	80	55%
Klimaat	104	25%
Overig	73	37%
Niet-routinematig	4	0%
Routine	15	0%
Sociaal	198	14%

Toelichting bij het tegenstemmen op aandeelhoudersvoorstellen op duurzaamheid

In de tabel is te zien dat er bij de categorie 'Statuten gerelateerd' een hoog percentage 'tegen' stemmen is. Dit komt omdat de meeste van deze voorstellen te voorschrijvend waren en het bestuur geen ruimte boden. Bij de categorieën 'Beloning', 'Overig' en 'Duurzaamheid' is ook een hoog % 'tegen' stemmen te zien. Dit wordt veroorzaakt doordat daar meerdere niet ESG bevorderende aandeelhoudersvoorstellen onder vielen.

7.3.1. Resoluties

Exxon Mobil Corporation

Exxon Mobil Corporation en haar aandeelhoudersvergadering hebben afgelopen jaar veel aandacht gekregen. ExxonMobil heeft namelijk een rechtszaak aangespannen tegen Arjuna Capital

en Follow This. Beide partijen hadden een aandeelhoudersvoorstel ingediend omtrent klimaat. Het klimaatvoorstel verzocht de onderneming om een, op de overeenkomst van Parijs afgestemd, middellange termijn-doel op te stellen voor scope 3 uitstoot. ExxonMobil is van mening dat deze 2 partijen niet het beste met de onderneming voor hebben en alleen aandeelhouder zijn geworden om actie te voeren. Daarom startte ExxonMobil een rechtszaak om de 'spelregels' omtrent het indienen van aandeelhoudersresoluties duidelijk te krijgen. Deze rechtszaak wordt door velen, waaronder ons, gezien als een aanval op bestaande aandeelhoudersrechten. Immers, in de VS heeft de Securities & Exchange Committee (de Nederlandse variant van de AFM) al een rol om niet relevante aandeelhoudersresoluties te screenen en te verwerpen. Arjuna Capital en Follow This hebben in reactie op de rechtszaak het aandeelhoudersvoorstel teruggetrokken. Exxon heeft besloten om de rechtszaak voort te zetten. Een Amerikaanse rechter heeft aangegeven dat de rechtbank daar geen zeggenschap heeft over een Nederlandse partij om die reden is Follow This niet meer betrokken bij de rechtszaak.

Als gevolg van deze rechtszaak is er door diverse aandeelhouders een campagne gestart om aandeelhouders op te roepen tegen de herbenoeming te stemmen van Darren Woods (Executive Chair, CEO) en Joseph Hooley (Lead Independent Director, Nominating and Governance Committee Chair). ADP heeft tegen de herbenoeming van alle bestuurders gestemd. Vanwege de grote zorgen over de emissies en klimaatkoers van de onderneming en daarnaast de rechtszaak die ExxonMobil tegen aandeelhouders aangespannen heeft. Helaas heeft alle aandacht niet geleid tot meer tegenstemmen (Woods ruim 8% tegen stemmen, Hooley ongeveer 13% tegen stemmen). Dit is zorgwekkend en laat weer duidelijk zien dat de atmosfeer omtrent de klimaattransitie en de rol die ondernemingen daarin spelen veranderd is. Bij de aandeelhoudersvergadering stonden ook enkele aandeelhoudersvoorstellen op de agenda. Waaronder het aandeelhoudersvoorstel wat Exxon verzoekt een rapport op te stellen met een analyse van de mogelijke toekomstige vermindering van de vraag naar nieuwe plastics en de daaruit voortvloeiende financiële gevolgen. Het bestuur zei als reactie dat het probleem met plastic afval niet plastic op zich was, maar verkeerd beheerd afval en dat de onderneming investeert in chemische recycling en andere recyclingtechnologieën. De onderneming meent dat het voorstel niet goed is voor de samenleving en dat het geen risico is voor Exxon.

ADP heeft 'voor' het voorstel gestemd omdat aandeelhouders baat hebben bij aanvullende informatie over hoe de onderneming omgaat met risico's die samenhangen met een mogelijke

afname van de vraag naar nieuwe plastics. Van de aandeelhouders heeft 21% 'voor' het aandeelhoudersvoorstel gestemd. Het voorstel is daarmee helaas niet aangenomen.

Ook stond er bij Exxon een anti-ESG aandeelhoudersvoorstel op de agenda. De indieners verzochten Exxon om de GHG-emissies doelstellingen uit de beloning te halen. Het bestuur van Exxon verzocht aandeelhouders gelukkig om 'tegen' dit voorstel te stemmen. ADP heeft uiteraard 'tegen' het voorstel gestemd aangezien het juist de wens is dat olie- en gasondernemingen dergelijke doelstellingen in hun beloningsbeleid opnemen. Het voorstel ontving 2% 'voor' stemmen en is daarmee afgewezen.

Sociaal

Walmart Inc.

Publicatie van de risicoanalyse van mensenrechten over de impact van de toeleveringsketen van Walmart Oxfam America en co-filers verzoeken Walmart Inc. om te rapporteren over haar due diligence proces op het gebied van mensenrechten, de hoog risico impact analyses. De indieners willen dat de daadwerkelijke en potentiële effecten worden onderzocht van één of meer hoog risico grondstoffen in Walmart's toeleveringsketen of in haar activiteiten.

Het bestuur geeft aan dat ze in hoog risico gevallen of wanneer standaard beoordelingsmethoden mogelijk geen volledig beeld geven soms gebruik maakt van impact analyses. Walmart zegt de impact analyses te hebben ontwikkeld om aanbevelingen te doen die relevant zijn voor de onderneming en sector. Ze verwijst naar een gepubliceerde mensenrechten brief als voorbeeld van transparantie van het due diligence proces op het gebied van mensenrechten.

De rapportage zou aandeelhouders helpen om de inhoud van de impact analyses en de inspanningen van de onderneming op dit gebied beter te kunnen beoordelen. De transparantie zou aandeelhouders ook helpen gezien de recente voorbeelden van mensenrechtenschendingen en de ontwikkelingen in de wet- en regelgeving de risico's in verband met mensenrechtenschendingen in de toeleveranciersketen vergroten. ADP heeft 'voor' het aandeelhoudersvoorstel gestemd. Van de aandeelhouders stemde 11,5% 'voor' het voorstel. Het voorstel is daarmee afgewezen.

Alphabet Inc.

Rapport over de risico's met betrekking tot door AI gegenereerde misinformatie en desinformatie De indieners van de resolutie vragen dat Alphabet Inc., het moederbedrijf van Google LLC en enkele andere technologieondernemingen, jaarlijks rapporteert over de risico's van desinformatie voor Alphabet en

haar rol in het faciliteren hiervan via generatieve kunstmatige intelligentie (gAI). De indieners zijn bezorgd dat gAI een negatieve invloed kan hebben op mensenrechten en democratische processen als gevolg van desinformatie. Ze stellen dat Alphabet juridische, financiële en reputatierisico's kan lopen door de snelle inzet van gAI zonder de noodzakelijke risico analyses. Het bestuur stelt dat de raamwerken voor ondernemingsrisico's een basis vormen voor het identificeren en beperken van door AI gegenereerde desinformatie en andere potentiële risico's.

Het bestuur streeft voortdurend naar het identificeren en beperken van door AI gegenereerde desinformatie en wil de kwaliteit van AI-modellen en -toepassingen verbeteren door zowel pre-launch tests als doorlopende fine-tuning. De onderneming verwijst naar zijn AI-principes, voor het eerst gepubliceerd in 2018, als bewijs van zijn inzet voor “AI that is socially beneficial and built and tested for safety.”

Hoewel aandeelhouders wellicht voldoende informatie hebben over het beleid en de processen van Alphabet, hebben aandeelhouders minder informatie over de doeltreffendheid van de inspanningen van de onderneming om zijn rol in misleidende/onjuiste informatie via gAI aan te pakken. Aandeelhouders hebben gezien de recente controverses, de mogelijkheid van rechtszaken en toenemende regelgeving baat bij een jaarlijkse beoordeling van Alphabet's risicobeheer met betrekking tot het gebruik van AI. ADP heeft dan ook voor de resolutie gestemd. Het voorstel ontving 18% van de stemmen. Het voorstel is daarmee afgewezen.

Microsoft

Risico's van Wapenontwikkeling door Microsoft

Harrington Investments wil dat Microsoft een onafhankelijk rapport laat opstellen over de risico's van hun betrokkenheid bij de ontwikkeling van wapens voor het leger. Dit rapport zou de reputatie- en financiële risico's moeten beoordelen.

Microsoft geeft al informatie over hun militaire contracten, zoals het IVAS-contract met het Amerikaanse leger, en benadrukt dat deze contracten bijdragen aan de nationale verdediging. Ze erkennen ook de risico's van publieke kritiek op hun overheidscontracten in hun Form 10-K¹⁴. Microsoft's rapporten over impact en mensenrechten laten zien hoe ze mensenrechten beschermen, democratie ondersteunen, humanitaire acties steunen en eerlijke toegang bevorderen. Hun technologie wordt breed ingezet in het leger en de overheid, ook voor humanitaire en gezondheidsdoeleinden.

Hoewel sommige werknemers het niet eens zijn met bepaalde defensiecontracten, is er geen brede publieke kritiek op Microsoft's rol hierin. Het stoppen van overheidscontracten zou het bedrijf op een concurrentienadeel kunnen zetten en hun bedrijfsvoering negatief kunnen beïnvloeden. De principes en controles van Microsoft op het gebied van mensenrechten en kunstmatige intelligentie bieden volgens Microsoft voldoende informatie over hoe ze gerelateerde risico's beheren.

Een stem voor het voorstel zou aandeelhouders echter meer inzicht geven in hoe Microsoft risico's beheert met betrekking tot wapenontwikkeling. Daarom heeft het pensioenfonds voor de resolutie gestemd. In totaal hebben 15% van de aandeelhouders voor de resolutie gestemd. Daarmee betekent het dat de resolutie is verworpen.

Cintas

Effectiviteit van Diversiteit-, Gelijkheids- en Inclusie-inspanningen en metingen

As You Sow, namens ZHDB Investments LLC, heeft een voorstel ingediend waarin wordt verzocht dat Cintas een rapport publiceert over hun Diversiteit-, Gelijkheids- en Inclusie-inspanningen en metingen.

De indiener wil dat Cintas transparantie biedt over de resultaten van hun Diversiteit-, Gelijkheids- en Inclusie inspanningen, met behulp van kwantitatieve gegevens over diversiteit in het personeelsbestand, werving, promotie en behoud van werknemers, inclusief gegevens over geslacht, ras en etniciteit. Het bedrijf heeft een gedragscode die discriminatie verbiedt en verstrekt gegevens over nieuwe aanwervingen, voltijd- en deeltijdwerk, en verloop naar geslacht en leeftijd.

Hoewel Cintas informatie geeft over het percentage van hun personeelsbestand volgens marktstandaarden over raciale/etnische categorieën, geven ze geen geconsolideerde -formulieren of vergelijkbare informatie over raciale/etnische en geslachtsdemografie per functiecategorie. Ze verstrekken ook geen gegevens over verloop en werving naar ras en etniciteit, noch gegevens over promotie naar geslacht, ras en etniciteit.

Meer openheid zou aandeelhouders in staat stellen om de effectiviteit van de Diversiteit-, Gelijkheids- en Inclusie inspanningen van het bedrijf en het beheer van gerelateerde risico's beter te beoordelen. Het lijkt niet dat de gevraagde openheid een te grote last voor het bedrijf zou zijn. Daarom is steun voor dit voorstel gerechtvaardigd. In totaal heeft 26% van de aandeelhouders voor dit voorstel gestemd. Hiermee is het voorstel afgewezen.

¹⁴ Een Form 10-K is een uitgebreid jaarlijks verslag dat beursgenoteerde bedrijven in de VS bij de SEC indienen en dat financiële prestaties, bedrijfsactiviteiten en risico's gedetailleerd beschrijft.

Microchip Technology Incorporated

Rapport over Due Diligence-inspanningen om misbruik van bedrijfsproducten door eindgebruikers op te sporen

De indieners van het voorstel willen dat Microchip door een onafhankelijke partij een rapport laat opstellen om te onderzoeken of hun producten of diensten in verband worden gebracht met schendingen van internationaal recht. Ze beweren dat Microchip's producten in Russische wapens zijn aangetroffen, ondanks de sancties tegen Rusland. Dit rapport is volgens hen nodig om te bepalen of het onjuiste gebruik van de producten het bedrijf blootstelt aan mensenrechten- en andere risico's.

Microchip's duurzaamheidsrapport bespreekt hun beleid en praktijken voor verantwoord zakelijk gedrag en mensenrechten. Het bedrijf zegt dat het voldoet aan exportcontroles en handelsbeperkingen. Microchip stopte met verkopen aan Rusland in maart 2022 en verkocht niet aan Rusland in 2023 of 2024. In hun Form 10-K¹⁴ erkent het bedrijf dat sancties hun bedrijfsvoering kunnen beïnvloeden, maar merkt op dat het stopzetten van leveringen aan Rusland geen grote impact had op hun omzet. Ze stellen dat hun compliance-team, samen met overheidsinstanties en branchegenoten, het beste in staat is om de zorgen van de voorstanders aan te pakken.

Een stem 'voor' dit voorstel is gerechtvaardigd, aangezien het gevraagde rapport de transparantie van het bedrijf zou verbeteren en het bedrijf zou kunnen helpen om de bijbehorende risico's voor zijn bedrijfsvoering effectiever te beheren. Om deze reden heeft het pensioenfonds voor het voorstel gestemd. Het voorstel is afgewezen aangezien ruimt 16% van de aandeelhouders dit voorstel hebben gesteund.

Klimaat

General Mills, Inc.

Rapport over inspanningen om het gebruik van plastic te verminderen

De indieners van het aandeelhoudersvoorstel vragen het bedrijf om te rapporteren over een absolute vermindering van het gebruik van plastic verpakkingen. Het bedrijf werkt aan alternatieven voor plastic verpakkingen, maar er zijn momenteel weinig alternatieven voor plastic verpakkingen die in direct contact staan met voedsel, zoals ontbijtgranen en cakemixen. Deze soorten plastic zijn vaak niet recyclebaar via de gebruikelijke afvalinzameling.

General Mills heeft als doel gesteld dat tegen 2030 al hun verpakkingen recyclebaar of herbruikbaar zijn, en meldt dat momenteel 93 procent van hun verpakkingen aan dit doel voldoet. Op dit moment bestaat 11 procent van hun verpakkingen uit plastic. Hoewel het

bedrijf geen specifiek doel heeft om het gebruik van nieuw plastic te verminderen, heeft het gebruik van gerecycled materiaal het gebruik van nieuw plastic deels gecompenseerd en heeft een inspanning om plastic verpakkingen te verminderen geleid tot het elimineren van een deel van het plastic.

De bezorgdheid over milieuvervuiling door plastic neemt toe en meerdere Amerikaanse staten voeren wetgeving in om deze zorgen aan te pakken. Verschillende concurrenten van het bedrijf, waaronder Kellogg, hebben doelen gesteld om het gebruik van plastic te verminderen en hebben zich aangesloten bij de *Ellen MacArthur New Plastics Economy Global Commitment*¹⁵. Extra transparantie, zoals gevraagd door de indiener, zou aandeelhouders helpen om te beoordelen of het bedrijf de risico's omtrent milieuvervuiling door plastics goed beheert. Om deze reden is er 'voor' het voorstel gestemd. In totaal heeft 40% van de aandeelhouders 'voor' dit voorstel gestemd. Het voorstel heeft niet de benodigde meerderheid behaald maar de grote steun geeft wel een signaal af aan General Mills.

Biodiversiteit

The Home Depot, Inc.

Uivoeren en publiceren van een beoordeling van de impact en afhankelijkheid van biodiversiteit

De indiener van de resolutie verzoekt Home Depot, een Amerikaanse keten van bouwmarkten, een beoordeling uit te voeren van de impact op en afhankelijkheid van biodiversiteit. De biodiversiteitsbeoordeling dient in lijn te zijn met het raamwerk van de Taskforce on Nature-related Financial Disclosure (TCFD), inclusief informatie over bestuur, strategie, risico- en impactbeheer, metrics en doelen.

De indiener stelt dat Home Depot aanzienlijk is blootgesteld aan biodiversiteitsrisico's en ontbossing. Hoewel de indiener de initiatieven van de onderneming op het gebied van circulariteit, verantwoord inkopen en consumentenbetrokkenheid erkent, heeft Home Depot nog geen strategie of beoordeling rondom biodiversiteit. Als tegengeluid stelt de raad van bestuur dat de bestaande inspanningen van de onderneming op het gebied van milieu-impact voldoende zinvol zijn om het biodiversiteitsrisico aan te pakken. De onderneming benadrukt dat het rekening houdt met biodiversiteit in zijn producten door verantwoord hout in te kopen en door biologisch tuinieren met inheemse planten aan te moedigen.

Home Depot heeft onlangs te maken gehad met kritiek en negatieve media-aandacht vanwege het importeren van illegale houtproducten. De gehele sector dient nog stappen te zetten rondom het aanpakken van de gevolgen voor de biodiversiteit, vooral als het gaat om

¹⁵ De Ellen MacArthur New Plastics Economy Global Commitment is een wereldwijd initiatief dat bedrijven, overheden en organisaties samenbrengt om plastic afval en vervuiling te verminderen door hergebruik, recyclage en circulaire ontwerpprincipes te bevorderen.

regeneratie. Hoewel Home Depot geen stappen lijkt te zetten in de richting van regeneratieve inspanningen noch een tijdgebonden toezegging heeft gedaan om ontbossing te stoppen, lijkt Home Depot op één lijn te zitten met zijn branchegenoten op het gebied van biodiversiteitsbeoordelingen en transparantie.

ADP heeft 'voor' het voorstel gestemd omdat meer informatie aandeelhouders zou helpen om te beoordelen hoe de onderneming omgaat met de risico's die samenhangen met het verlies van biodiversiteit en om de voortgang goed te kunnen volgen. Het voorstel ontving 16% steun van de stemmen. Het voorstel is hiermee afgewezen.

Duurzaamheid

The Kraft Heinz Company

Rapportage over recycleerbaarheidsclaims

Via dit aandeelhoudersvoorstel vragen de indieners The Kraft Heinz Company om een onafhankelijk rapport te laten opstellen waarin de feitelijke onderbouwing wordt gegeven voor alle beweringen rondom de recycleerbaarheid van de gebruikte plastic verpakkingen.

De raad van bestuur geeft aan dat strenge interne maatregelen zijn genomen om ervoor te zorgen dat beweringen op de verpakkingen niet misleidend zijn. Het 'Recyclable, Reusable and Compostable' committee van de onderneming werkt aan de onderbouwing van claims op de verpakkingen en beoordelen deze. Kraft Heinz heeft als doel om het gebruik van nieuw plastic met 20% te verminderen in 2030. De onderneming werkt samen met andere partijen om de duurzaamheid van verpakkingen te verbeteren en ze investeert in consumenteneducatie om klanten te informeren over hoe ze de verpakkingen moeten weggoien.

Aanvullende informatie over de grondslagen van de claims gaat de onderneming helpen om zich aan te passen aan veranderende verwachtingen rondom recyclen en risico's beperken die samenhangen met rechtszaken en strengere regelgeving gericht op het verbeteren van recycling claims op plastic verpakkingen. ADP heeft om deze reden 'voor' het voorstel gestemd. Het aandeelhoudersvoorstel ontving 20,4% van de stemmen. Het voorstel is daarmee afgewezen, maar de onderneming zal wel inhoudelijk dienen te reageren op het voorstel.

H&M Hennes & Mauritz AB

Het goedkeuren van een nultolerantie voor kleding als afval in 2025

Het aandeelhoudersvoorstel bij H&M vraagt dat H&M tegen 2025 niet langer bijdraagt dat kleding afval wordt. Ongeacht of het gaat om onverkochte kleding uit winkels of kleding die gekocht is door consumenten.

De onderneming heeft geen reactie gegeven op het ingediende aandeelhoudersvoorstel. H&M heeft een circulair managementsysteem dat voorrang geeft aan hergebruik boven recycling voor de geretourneerde producten. Ook publiceren ze het aandeel hergebruikte, gerecyclede en weggegooiden producten. De onderneming geeft onvoldoende informatie over de volumes en aandelen van textielproducten die onverkocht blijven en het aandeel vernietigde, gerecyclede of gedowncycelde producten.

Gezien de mogelijk komende regelgeving binnen de Europese Unie hebben aandeelhouders baat dat H&M proactieve maatregelen neemt om de hiaten in het afvalbeheer van kleding aan te pakken, evenals het verder versterken van de afstemming op de 'net zero'-doelstellingen. Om deze reden heeft ADP 'voor' het voorstel gestemd. Het voorstel is niet aangenomen, de percentages voor/tegen stemmen zijn nog niet bekend gemaakt.

Arbeidsnormen

Amazon.com, Inc.

Opdracht tot een externe audit van de arbeidsomstandigheden

De indiener van de resolutie vraagt Amazon.com Inc. om een onafhankelijke audit te laten uitvoeren en een rapport te publiceren waarin de arbeidsomstandigheden en de behandeling van de magazijnmedewerkers gedetailleerd worden beschreven. Het rapport dient ook de impact van het beleid, het management, de prestatiecijfers en de doelstellingen van de onderneming te bevatten.

De raad van bestuur stelt dat het een uitgebreide veiligheidsrapportage heeft en onderworpen is aan regelgevend toezicht. Het geeft onder andere aan dat Amazon uitvoerig rapporteert over haar beleid en procedures om verwondingen te verminderen en details geeft over recente en toekomstige investeringen gericht op veiligheid.

Amazon staat op de escalatielijst van ADP, vanwege arbeidsnormenschendingen. Gezien deze schendingen en het potentiële reputatierisico, is een onafhankelijke audit redelijk. Bovendien kunnen de resultaten van een onafhankelijke audit een oplossing bieden voor de inconsistenties tussen de statistieken die door indiener worden genoemd en de letselpercentages die door de onderneming worden gerapporteerd. Er is daardoor 'voor' de resolutie gestemd. Het voorstel ontving 31% van de 'voor' stemmen. Het voorstel is hiermee afgewezen. Het percentage van steun is wel dusdanig hoog dat de onderneming op het voorstel zal moeten reageren.

Target Corporation

Stel een bedrijfscompensatiebeleid vast voor het betalen van een leefbaar loon

De indiener van de aandeelhoudersresolutie vraagt Target Corporation, een Amerikaanse warenhuisketen, een beleid op te stellen voor het betalen van een leefbaar loon. Dit betekent dat dit beleid bedoeld is om redelijkerwijs werknemers het minimumloon te bieden dat ze nodig hebben om in hun basisbehoeften te voorzien.

De raad van bestuur is van mening dat de beloning concurrerend is met concurrenten en dat daarmee de gevraagde loonsverhogingen niet nodig zijn. Target Corporation heeft tevens een minimumloon ingevoerd, het publiceert de resultaten van zijn analyse m.b.t. diversiteit en verschillen in beloning tussen mannen en vrouwen en het bestuur houdt effectief toezicht op zaken met betrekking tot personeelsbeheer. Het gevraagde leefbaar loon beleid is op dit moment in de sector nog niet een standaard gegeven.

Het officieel vaststellen van een leefbaar loon gaat echter ten goede komen aan de sector en overzicht creëren met betrekking tot het beheer van human capital. ADP heeft daarom 'voor' de resolutie gestemd. Het voorstel ontving 15% van de stemmen. Het voorstel is daarmee afgewezen.

Gezondheid

Eli Lilly and Company

Rapporteer over de impact van verlengde

octrooiexclusiviteiten op de toegang tot producten

Trinity Health heeft samen met andere co-filers een aandeelhoudersvoorstel ingediend bij Eli Lilly and Company waarin de onderneming wordt verzocht een rapport uit te brengen over het proces 'aanvragen van secundaire patenten' waarin de invloed van verlengde patent-exclusiviteit op de toegang tot producten wordt overwogen.

Het bestuur meent dat de aandeelhouders al voldoende informatie ontvangen en dat dit rapport onnodig is. Ook geeft de onderneming aan dat ze de noodzakelijke investeringen in nieuwe medicijnen niet zou kunnen doen, zonder de wettelijke bescherming die patentaanvragen biedt. Verlenging van het patent wordt volgens Eli Lilly gerechtvaardigd door het hoge aantal niet succesvolle ontdekkingen van nieuwe medicijnen en de hoge kosten die ermee gemoeid zijn om een medicijn op de markt te brengen. Ook verwijst Eli Lilly naar haar 2030 duurzaamheidsdoelstellingen. De onderneming streeft ernaar om betaalbare medicijnen aan te bieden.

Het rapport zou meer transparantie bieden over de inspanningen van de onderneming om de risico's in verband met verlengde patent-exclusiviteit te

mitigeren. Ook zou de informatie aandeelhouders meer zekerheid geven dat de initiatieven en praktijken van de onderneming voldoende bescherming bieden tegen potentiële financiële, juridische en operationele risico's. Om deze redenen heeft ADP 'voor' het aandeelhoudersvoorstel gestemd. Met 8,8% 'voor' stemmen is het aandeelhoudersvoorstel afgewezen.

McDonald's Corporation

Stel een antibioticabeleid op

De indieners verzoeken McDonald's Corporation een beleid op te stellen om het gebruik van medisch relevante antibiotica voor de preventie van ziekten bij de mens geleidelijk uit te bannen in de toeleveringsketens van rund- en varkensvlees.

Het bestuur verklaart dat het verantwoord antibioticagebruik steunt, dat het op de WHO afgestemde beleidslijnen implementeert voor eiwitspecifiek antibioticagebruik en dat het wereldwijde samenwerkingsverbanden leidt om meer te leren over verantwoord antibioticagebruik. Ze stelt dat het gevraagde beleid daarom onnodig is.

McDonald's is transparant over haar antibioticabeleid voor ziektepreventie in de toeleveringsketen van rundvlees. Maar de onderneming maakt dit beleid niet bekend voor de toeleveringsketen van varkensvlees. McDonald's heeft in het verleden doelen gesteld en deze niet gehaald, het is van belang dat ze een transparante en uitvoerbare strategie heeft om doelen te bereiken. Enkele concurrenten van de onderneming hebben al verdergaande doelen gesteld om het antibioticagebruik te verminderen. De wetenschap toont duidelijker aan dat het routinematig gebruik van antibiotica op voedselboerderijen bijdraagt aan het wereldwijde probleem van antibioticaresistentie. Naarmate dit verder komt zullen de industrie en regelgevende instanties naar verwachting overstappen op antibioticavrije vleesproductie. ADP heeft 'voor' het voorstel gestemd. Het voorstel ontving 14.9% steun van aandeelhouders en is daarmee helaas verworpen.

8. Bijlagen

8.1. Uitsluitingslijsten

Per uitsluitingsgrond vindt u hieronder de beleggingen die per 1 januari 2025 zijn uitgesloten.

8.1.1. Controversiële wapens

De volgende ondernemingen zijn uitgesloten:

- Adecco Group AG
- Adecco International Financial Services BV
- AECOM
- Airbus Finance B.V.
- Airbus SE
- Alexandrite Monnet UK Holdco Plc
- ALTEN SA
- Anhui GreatWall Military Industry Co., Ltd
- ArcelorMittal SA
- Aryt Industries Ltd
- Assystem S.A.
- Austal Limited
- Babcock International Group PLC
- BAE Systems (Finance) Ltd.
- BAE Systems Holdings, Inc.
- BAE Systems plc
- Bharat Dynamics Limited
- Boeing Company
- Booz Allen Hamilton Holding Corporation
- Booz Allen Hamilton, Inc.
- Bridging North America GP
- Brookfield Asset Management Limited
- Brookfield Capital Finance LLC
- Brookfield Corporation
- Brookfield Finance I (UK) Plc
- Brookfield Finance II, Inc.
- Brookfield Finance LLC
- Brookfield Finance, Inc.
- Brookfield Property Finance ULC
- Brookfield Property REIT, Inc.
- Brookfield Renewable Corporation
- Brookfield Renewable Partners ULC
- Brookfield Residential Properties Inc.
- BWX Technologies, Inc.
- CACI International Inc
- CAE Inc.
- Cameco Corporation
- Capita Plc
- China Aerospace Science and Industry Corporation Limited
- China Aerospace Science and Technology Corporation
- China North Industries Corporation
- China North Industries Group Corporation Limited.
- China Poly Group Corporation Limited
- China Shipbuilding Industry Company Limited
- Cohort plc
- Comber Wind Financial Corporation
- Costain Group PLC
- Curtiss-Wright Corporation
- Eaton Capital Unlimited Company
- Eaton Corporation
- Eaton Corporation plc
- Elbit Systems Ltd
- Fluor Corporation
- Fortive Corporation
- Fujitsu Limited
- General Dynamics Corporation
- Harris Corporation
- HEICO Corporation
- Honeywell International Inc.
- Huntington Ingalls Industries, Inc.
- IHO Verwaltungs GmbH
- Jacobs Engineering Group, Inc.
- Jacobs Solutions Inc.
- Johns Hopkins University
- Kanadevia Corporation
- KBR, Inc.
- Kier Group Plc
- Kongsberg Gruppen ASA
- Kratos Defense & Security Solutions, Inc.
- L3Harris Technologies, Inc.
- Larsen & Toubro Limited
- Leidos Holdings, Inc.
- Leidos, Inc.
- Leonardo DRS, Inc.
- Leonardo SpA
- Lievre Power Financing Corp.
- LIG Nex1 Co., Ltd.
- Lockheed Martin Corporation
- Lumibird S.A.
- Moog Inc.
- Morgan Sindall Group plc
- MPT Finco Inc.
- MTAR Technologies Limited
- Northrop Grumman Corporation
- Northrop Grumman Systems Corporation
- NRM Cabin Intermediate # 2 Limited Partnership
- Parsons Corporation
- Poongsan Corporation
- POONGSAN HOLDINGS Corporation
- Premier Explosives Limited
- QinetiQ Group plc
- Rolls-Royce Holdings plc
- Rolls-Royce Plc
- RTX Corporation
- Safran SA
- Sandhar Technologies Limited
- Schaeffler AG
- Science Applications International Corporation
- Sec LP
- Serco Group plc
- SGL Carbon SE
- SNT Dynamics Co., Ltd.
- SNT Holdings Co., Ltd.
- Solar Industries India Limited
- Special Machine Building & Metallurgy PJSC
- Spirit AeroSystems Holdings, Inc.

- Spirit AeroSystems Inc.
- Steel Partners Holdings L.P.
- Tennessee Valley Authority
- TerraForm Power Operating, LLC
- Textron Inc.
- Thales SA
- United Technologies Corporation
- Veolia Environnement SA
- Walchandnagar Industries Limited
- Wartsila Oyj Abp

8.1.2. Steenkolen, teerzanden, arctisch olie- en gas, schalie olie- en gas

De volgende ondernemingen zijn uitgesloten:

- Aboitiz Equity Ventures Inc.
- ACEN Corporation
- ACS, Actividades de Construcción y Servicios, S.A.
- Adani Electricity Mumbai Limited
- Adani Energy Solutions Limited
- Adani Enterprises Limited
- Adani Power Limited
- AEP Texas, Inc.
- AEP Transmission Company, LLC
- AES Andes S.A.
- AES Corporation
- African Rainbow Minerals Limited
- AGL Energy Limited
- Aksa Enerji Uretim A.S.
- Alabama Power Company
- Alberta Energy Co. Ltd.
- Alleghany Corporation
- ALLETE, Inc.
- Alliance Resource Operating Partners, L.P.
- Alliant Energy Corporation
- Alliant Energy Finance LLC
- Alpha Metallurgical Resources, Inc.
- AltaLink, L.P.
- Ameren Corporation
- Ameren Illinois Company
- American Electric Power Company, Inc.
- Antero Resources Corporation
- APA Corporation
- Apache Corporation
- Appalachian Power Company
- ARC Resources Ltd.
- Arch Resources, Inc.
- Arizona Public Service Company
- ARU Finance Corp.
- Ascent Resources Utica Holdings, LLC
- Athabasca Oil Corporation
- Banpu Public Company Limited
- Basin Electric Power Cooperative
- Baytex Energy Corp.
- Berkshire Hathaway Energy Company
- Berkshire Hathaway Finance Corp.
- Berkshire Hathaway Inc.
- BHP Billiton Finance (USA) Ltd.
- BHP Billiton Finance Ltd.
- BHP Group Limited
- Birchcliff Energy Ltd.
- Black Hills Corporation
- BNSF Funding Trust I
- Bonanza Creek Energy, Inc.
- Brickworks Limited
- Bulgarian Energy Holding EAD
- Burlington Northern Santa Fe Corp.
- Burlington Northern Santa Fe, LLC
- Burlington Resources Finance Co.
- California Resources Corporation
- Callon Petroleum Company
- Canadian Natural Resources Limited
- Capital Power Corporation
- Carolina Power & Light Company
- Castle Peak Power Finance Co. Ltd.
- Cenovus Energy Inc.
- CenterPoint Energy Houston Electric, LLC
- CenterPoint Energy Resources Corp.
- CenterPoint Energy, Inc.
- CESC Limited
- CEZ, a. s.
- Chesapeake Energy Corporation
- Chevron Corporation
- Chevron U.S.A. Inc.
- China Coal Energy Company Limited
- China Longyuan Power Group Corp. Ltd.
- China Power International Development Limited
- China Resources Power Holdings Co., Limited
- China Shenhua Energy Company Limited
- Chord Energy Corporation
- Chubu Electric Power Company, Incorporated
- Chugoku Electric Power Co., Inc.
- CIMIC Finance (USA) Pty Ltd.
- CIMIC Finance Ltd.
- Civitas Resources, Inc.
- Cleco Corporate Holdings LLC
- Cleco Power LLC
- CLP Holdings Limited
- CLP Power Hong Kong Financing Ltd.
- CNX Midstream Partners LP
- CNX Resources Corporation
- Coal India Limited
- Colbun S.A.
- Colgate Energy Partners III, LLC
- Colorado Interstate Gas Company, L.L.C.
- Columbus Southern Power Company
- Comstock Resources, Inc.
- Conoco Funding Co.
- Conoco, Inc.
- ConocoPhillips
- ConocoPhillips Canada Funding Co. II
- ConocoPhillips Company
- CONSOL Energy Inc.
- Continental Resources, Inc.
- ContourGlobal Power Holdings SA
- Coronado Finance Pty Ltd

- Coronado Global Resources Inc.
- Coterra Energy Inc.
- Crescent Energy Company
- Crescent Energy Finance LLC
- Crew Energy Inc.
- CrownRock, L.P.
- Czech Gas Networks Investments S.a r.l.
- Datang International Power Generation Co., Ltd.
- Dayton Power & Light Company
- Devon Energy Corporation.
- Devon Financing Corp. ULC
- Diamondback Energy, Inc.
- Diversified Energy Company PLC
- DMCI Holdings, Inc.
- Dominion Energy South Carolina, Inc.
- Dominion Energy, Inc.
- DPL Inc.
- Dragados S.A.
- DTE Electric Company
- DTE Energy Company
- Duke Energy Carolinas, LLC
- Duke Energy Corporation
- Duke Energy Florida Project Finance LLC
- Duke Energy Florida, LLC
- Duke Energy Indiana, LLC
- Duke Energy Ohio, Inc.
- Duke Energy Progress, LLC
- Earthstone Energy Holdings, LLC
- Eastern Energy Gas Holdings, LLC
- Eastern Gas Transmission and Storage, Inc.
- El Paso Energy Corp.
- El Paso Natural Gas Company, L.L.C.
- El Paso Pipeline Partners Operating Co. LLC
- Electric Power Development Co., Ltd.
- Electricity Generating Public Company Limited
- Elm Road Generating Station Supercritical LLC
- Emera Incorporated
- Emera US Finance LP
- Enea SA
- Energa Finance AB
- Eneva S.A.
- Engie Energia Chile S.A.
- Entergy Arkansas, LLC
- Entergy Corporation
- Entergy Louisiana, LLC
- Entergy Mississippi, LLC
- Entergy Texas, Inc.
- Entergy Utility Property, Inc.
- EOG Resources, Inc.
- EQM Midstream Partners, LP
- EQT Corporation
- Eskom Holdings SOC Ltd
- Eushi Finance, Inc.
- Evergy Kansas Central, Inc.
- Evergy Kansas South, Inc.
- Evergy Metro, Inc.
- Evergy Missouri West, Inc.
- Evergy, Inc.
- EWE Aktiengesellschaft
- Expand Energy Corporation
- Exxaro Resources Limited
- Exxon Mobil Corporation
- FirstEnergy Corp.
- Florida Power Corporation
- Fortis Inc.
- FortisAlberta Inc.
- FortisBC Energy Inc.
- FortisBC Inc.
- Franco-Nevada Corporation
- Freehold Royalties Ltd.
- GD Power Development Co., Ltd.
- Geo Energy Resources Limited
- Georgia Power Company
- Glencore Canada Corporation
- Glencore Capital Finance DAC
- Glencore Finance (Canada) Ltd.
- Glencore Finance (Europe) Limited
- Glencore Funding LLC
- Glencore plc
- Global Power Synergy Public Company Limited
- Golden Energy and Resources Limited
- Granite Ridge Resources, Inc
- Great River Energy
- Guangdong Investment Limited
- Guanghai Energy Co., Ltd.
- Guangzhou Development District Holding Group Limited
- Gujarat Mineral Development Corporation Limited
- Gulfport Energy Corporation
- Gulfport Energy Operating Corporation
- Hess Corporation
- HighPeak Energy, Inc.
- HK Electric Investments Limited
- Hokkaido Electric Power Company, Incorporated
- Hokuriku Electric Power Company
- Hongkong Electric Finance Ltd.
- Huadian Power International Corporation Limited
- Huaneng Power International, Inc.
- IDACORP, Inc.
- Idaho Power Company
- Imperial Oil Limited
- Indiana Michigan Power Company
- Indianapolis Power & Light Company
- Inner Mongolia Dian Tou Energy Corporation Limited
- Inner Mongolia Junzheng Energy & Chemical Group Co., Ltd.
- Inner Mongolia Yitai Coal Company Limited
- Interstate Power and Light Company
- IPALCO Enterprises, Inc.
- Israel Electric Corp. Ltd.
- ITC Holdings Corp.
- Itochu Enex Co., Ltd.
- Japan Petroleum Exploration Co., Ltd.
- Jardine Matheson Holdings Limited
- Jastrzebska Spolka Weglowa S.A.
- JERA Co., Inc.
- Jersey Central Power & Light Company
- Jizhong Energy Resources Co., Ltd.

- JMH Co. Ltd.
- JSW Energy Limited
- JSW Hydro Energy Ltd.
- Kansai Electric Power Company, Incorporated
- Kentucky Power Company
- Kentucky Utilities Company
- Kimbell Royalty Partners, LP
- Kinder Morgan Energy Partners, L.P.
- Kinder Morgan, Inc.
- Kobe Steel, Ltd.
- Korea East-West Power Co., Ltd.
- Korea Electric Power Corporation
- Korea Hydro & Nuclear Power Co., Ltd.
- Korea Midland Power co., Ltd.
- Korea National Oil Corporation
- Korea South-East Power Co., Ltd.
- Korea Southern Power Co., Ltd.
- Korea Western Power Co., Ltd.
- Kyushu Electric Power Company, Incorporated
- LandBridge Company LLC
- Louisville Gas and Electric Company
- Lubrizol Corporation
- Magnolia Oil & Gas Corporation
- Magnolia Oil & Gas Operating LLC
- Majapahit Holding BV
- Manila Electric Co.
- Marathon Oil Corporation
- Maritime Link Financing Trust
- Matador Resources Company
- MDU Resources Group, Inc.
- MEG Energy Corp.
- MGE Energy, Inc.
- MidAmerican Energy Company
- MidAmerican Energy Holdings Company
- Mississippi Power Company
- Mong Duong Finance Holdings B.V.
- Monongahela Power Company
- Murphy Oil Corporation
- Narragansett Electric Co.
- National Fuel Gas Company
- Nevada Power Company
- New Hope Corporation Limited
- NGPL PipeCo LLC
- Northern Electric Finance Plc
- Northern Natural Gas Co.
- Northern Oil and Gas, Inc.
- Northern Powergrid (Northeast) Plc
- Northern Powergrid (Yorkshire) plc
- Northern States Power Company
- NorthWestern Corporation
- NorthWestern Energy Group, Inc.
- Nova Scotia Power Incorporated
- NTPC Limited
- NuVista Energy Ltd.
- Oasis Petroleum Inc.
- Obsidian Energy Ltd.
- Occidental Petroleum Corporation
- OCI Holdings Company Ltd.
- OGE Energy Corp.
- Oglethorpe Power Corporation
- Ohio Power Company
- Okinawa Electric Power Company, Incorporated
- Oklahoma Gas and Electric Company
- Origin Energy Finance Ltd.
- Origin Energy Limited
- Otter Tail Corporation
- Ovintiv Canada ULC
- Ovintiv Exploration Inc.
- Ovintiv Inc.
- PacifiCorp
- PanCanadian Petroleum Ltd.
- Paramount Resources Ltd.
- Peabody Energy Corporation
- Pennsylvania Electric Company
- Permian Resources Corporation
- Permian Resources Operating, LLC
- Petro-Canada
- Peyto Exploration & Development Corp.
- PGE Polska Grupa Energetyczna S.A.
- Piedmont Natural Gas Company, Inc.
- Pingdingshan Tianan Coal.Mining Co.,Ltd.
- Pinnacle West Capital Corporation
- Pioneer Natural Resources Company
- Polar Tankers, Inc.
- Portland General Electric Company
- Power Assets Holdings Limited
- PPL Capital Funding, Inc.
- PPL Corporation
- PPL Electric Utilities Corporation
- PrairieSky Royalty Ltd.
- Precision Castparts Corp.
- Progress Energy, Inc.
- PT Adaro Energy Indonesia Tbk
- PT Astra International Tbk
- PT Bukit Asam Tbk
- PT Cikarang Listrindo Tbk
- PT Delta Dunia Makmur Tbk
- PT Harum Energy Tbk
- PT Indika Energy Tbk
- PT Indo Tambangraya Megah Tbk.
- PT Perusahaan Listrik Negara (Persero)
- PT United Tractors Tbk
- Public Power Corporation S.A.
- Public Service Company of Colorado
- Public Service Company of New Mexico
- Public Service Company of Oklahoma
- Puget Energy, Inc.
- Puget Sound Energy, Inc.
- Range Resources Corporation
- Reliance Power Limited
- RH International (Singapore) Corporation Pte. Ltd.
- RWE AG
- RWE Finance US, LLC
- San Miguel Corporation
- San Miguel Global Power Holdings Corp.
- Sandridge Energy, Inc.
- Santos Finance Limited
- Santos Limited

- SDIC Power Holdings Co., Ltd.
- Shaanxi Coal Industry Co., Ltd.
- Shan Xi Hua Yang Group New Energy Co., Ltd.
- Shanghai Electric Power Co., Ltd.
- Shanxi Coal International Energy Group Co., Ltd.
- Shanxi Coking Coal Energy Group Co., Ltd.
- Shanxi Lu'an Environmental Energy Development Co., Ltd.
- Shenergy Co., Ltd.
- Shenzhen Energy Group Co., Ltd.
- Shikoku Electric Power Company, Incorporated
- Sierra Pacific Power Company
- SilverBow Resources, Inc.
- Sinosing Services Pte Ltd.
- Sitio Royalties Corp.
- Sitio Royalties Operating Partnership LP
- SM Energy Company
- Solar Star Funding LLC
- Southern Company
- Southern Company Gas Capital Corp.
- Southern Power Company
- Southwestern Electric Power Company
- Southwestern Energy Company
- Southwestern Public Service Company
- Spartan Delta Corp.
- SPIC 2016 US Dollar Bond Co. Ltd.
- SPIC MTN Company Ltd.
- SPIC Preferred Company No. 2 Ltd.
- Sumiseki Holdings, Inc.
- Suncor Energy Inc.
- System Energy Resources, Inc.
- Talen Energy Corporation
- Talen Energy Supply, LLC
- Tampa Electric Company
- Tata Power Company Limited
- TAURON Polska Energia S.A.
- TBEA Co., Ltd.
- TCC Group Holdings CO., LTD.
- Tellurian Inc.
- Tenaga Nasional Berhad
- Tennessee Gas Pipeline Company, L.L.C.
- Tennessee Valley Authority
- Terasen Gas, Inc.
- TerraCom Limited
- Texas Pacific Land Corporation
- Tiandi Science & Technology Co., Ltd.
- TNB Global Ventures Capital Bhd.
- Tohoku Electric Power Company, Incorporated
- Tokyo Electric Power Company Holdings, Incorporated
- Topaz Energy Corp
- Topaz Solar Farms LLC
- Tosco Corp.
- Tourmaline Oil Corp.
- TransAlta Corporation
- Transatlantic Holdings, Inc.
- Tri-State Generation and Transmission Association, Inc.
- Tucson Electric Power Company
- TXNM Energy, Inc.
- Union Electric Company
- Var Energi ASA
- Veren Inc.
- Vermilion Energy Inc.
- Viper Energy, Inc.
- Virginia Electric and Power Company
- Vistra Corp.
- Vistra Operations Co. LLC
- Vital Energy, Inc.
- Vitesse Energy, Inc.
- Washington H. Soul Pattinson and Company Limited
- WEC Energy Group, Inc.
- Whitecap Resources Inc.
- Whitehaven Coal Limited
- Wintime Energy Group Co., Ltd.
- Wisconsin Electric Power Company
- Wisconsin Power and Light Company
- Wisconsin Public Service Corporation
- Woodside Energy Group Ltd
- Woodside Finance Ltd.
- Xcel Energy Inc.
- XTO Energy Inc.
- Yancoal Australia Limited
- Yankuang Energy Group Co., Ltd.
- Yorkshire Power Finance Ltd.
- Zhejiang Zheneng Electric Power Co., Ltd.

8.1.3. Tabak

De volgende ondernemingen zijn uitgesloten:

- 22nd Century Group, Inc.
- Al-Eqbal Company for Investment PLC
- Altria Group, Inc.
- B.A.T Capital Corporation
- B.A.T. International Finance Plc
- B.A.T. Netherlands Finance BV
- BADECO ADRIA d.d.
- British American Tobacco (Malaysia) Berhad
- British American Tobacco Holdings (The Netherlands) BV
- British American Tobacco p.l.c.
- Duvanska Coka Industrija AD
- Eastern Company
- Godfrey Phillips India Ltd.
- Imperial Brands Finance Netherlands BV
- Imperial Brands Finance Plc
- Imperial Brands PLC
- Japan Tobacco Inc.
- JT International Financial Services BV
- Karelia Tobacco Company Inc.
- Khyber Tobacco Company Limited
- KT&G Corporation
- Logista Integral, S.A.
- Ngan Son JSC
- NTC Industries Limited
- Philip Morris International Inc.
- PT Gudang Garam Tbk

- PT Wismilak Inti Makmur Tbk
- Pyxus International, Inc.
- Reinet Investments S.C.A.
- Reynolds American Inc.
- RLX Technology Inc.
- Scandinavian Tobacco Group A/S
- Sinnar Bidi Udyog Limited
- Smoore International Holdings Limited
- Societe Ivoirienne des Tabacs (SITAB)
- Swedish Match AB
- Torii Pharmaceutical Co., Ltd.
- Union Tobacco & Cigarette Industries Co.
- Universal Corporation
- Vector Group Ltd.
- VST Industries Limited

8.1.4. Normschenders

De volgende ondernemingen zijn uitgesloten:

- Athabasca Indigenous Midstream LP
- BG Energy Capital Plc
- Bharat Heavy Electricals Limited
- BHP Billiton Finance (USA) Ltd.
- BHP Billiton Finance Ltd.
- BHP Group Limited
- Centrais Eletricas Brasileiras S.A.
- CNAC (HK) Finbridge Co. Ltd.
- Companhia de Saneamento do Parana
- Companhia Energetica de Minas Gerais SA
- Crestwood Midstream Partners LP
- DCP Midstream LLC (Old)
- DCP Midstream Operating LP
- Dianjian Haiyu Ltd.
- Duke Energy Field Services LLC
- East Ohio Gas Company
- Ecopetrol S.A.
- EL Sewedy Electric Company
- Enable Midstream Partners, LP
- Enbridge Energy Partners, L.P.
- Enbridge Gas Inc.
- Enbridge Inc.
- Enbridge Pipelines, Inc.
- Energy Transfer LP
- Energy Transfer Operating, L.P.
- ETP Legacy LP
- Export-Import Bank of India
- Fertitta Entertainment, LLC
- General Dynamics Corporation
- Gray Oak Pipeline, LLC
- Inco Ltd.
- JBS Luxembourg Co. SARL
- JBS S.A.
- JBS USA Finance, Inc.
- JBS USA Food Company
- JBS USA Lux S.A.
- Korea East-West Power Co., Ltd.
- Korea Electric Power Corporation
- Korea Hydro & Nuclear Power Co., Ltd.

- Korea Midland Power co., Ltd.
- Korea South-East Power Co., Ltd.
- Korea Southern Power Co., Ltd.
- Korea Western Power Co., Ltd.
- Marathon Petroleum Corporation
- Midwest Connector Capital Co. LLC
- MPLX LP
- NTPC Limited
- Petroleos de Venezuela, S.A.
- Phillips 66
- Phillips 66 Company
- Pilgrim's Pride Corporation
- POSCO Corporation
- POSCO Holdings Inc.
- POSCO INTERNATIONAL Corporation
- Power Construction Corporation of China, Ltd.
- Powerchina Roadbridge Group (British Virgin Islands) Ltd.
- PT Krakatau Posco
- Red Rock Resorts, Inc.
- RH International (Singapore) Corporation Pte. Ltd.
- Rosneft Oil Co.
- RTX Corporation
- Samarco Mineracao S.A.
- SEPCO Virgin Ltd.
- Serco Group plc
- Shell Finance US Inc.
- Shell International Finance BV
- Shell plc
- SK Biopharmaceuticals Co., Ltd.
- SK Inc.
- Spectra Energy Partners, LP
- Station Casinos LLC
- Sumitomo Chemical Co., Ltd.
- Sumitomo Pharma Co. Ltd.
- Sunoco Logistics Partners Operations L.P.
- Syngenta Group Finance Ltd.
- Tesla, Inc.
- Texas Eastern Transmission, LP
- TotalEnergies Capital Canada Ltd.
- TotalEnergies Capital International SA
- TotalEnergies Capital SA
- TotalEnergies SE
- United Technologies Corporation
- Vale Overseas Ltd.
- Vale S.A.
- Westcoast Energy Inc.

8.1.5. Goed bestuur

De volgende ondernemingen zijn uitgesloten:

- Athabasca Indigenous Midstream LP
- Crestwood Midstream Partners LP
- DCP Midstream LLC (Old)
- DCP Midstream Operating LP
- Duke Energy Field Services LLC
- East Ohio Gas Company
- Enable Midstream Partners, LP

- Enbridge Energy Partners, L.P.
- Enbridge Gas Inc.
- Enbridge Inc.
- Enbridge Pipelines, Inc.
- Energy Transfer LP
- Energy Transfer Operating, L.P.
- ETP Legacy LP
- Fertitta Entertainment, LLC
- General Dynamics Corporation
- Gray Oak Pipeline, LLC
- JBS Luxembourg Co. SARL
- JBS S.A.
- JBS USA Finance, Inc.
- JBS USA Food Company
- JBS USA Lux S.A.
- Korea East-West Power Co., Ltd.
- Korea Electric Power Corporation
- Korea Hydro & Nuclear Power Co., Ltd.
- Korea Midland Power co., Ltd.
- Korea South-East Power Co., Ltd.
- Korea Southern Power Co., Ltd.
- Korea Western Power Co., Ltd.
- Marathon Petroleum Corporation
- Midwest Connector Capital Co. LLC
- MPLX LP
- Phillips 66
- Phillips 66 Company
- POSCO Corporation
- POSCO Holdings Inc.
- POSCO INTERNATIONAL Corporation
- Red Rock Resorts, Inc.
- RH International (Singapore) Corporation Pte. Ltd.
- RTX Corporation
- Serco Group plc
- SK Inc.
- Spectra Energy Partners, LP
- Station Casinos LLC
- Sunoco Logistics Partners Operations L.P.
- Tesla, Inc.
- Texas Eastern Transmission, LP
- United Technologies Corporation
- Westcoast Energy Inc.
- Kameroen
- China
- Cuba
- Djibouti
- Algerije
- Egypte
- Eritrea
- Ethiopië
- Gabon
- Guinee
- Equatoriaal-Guinea
- Haïti
- Irak
- Iran
- Jordanië
- Kirgizië
- Cambodja
- Noord Korea
- Kazachstan
- Laos
- Libië
- Mali
- Myanmar
- Nicaragua
- Oman
- Oezbekistan
- Katar
- Rusland
- Rwanda
- Saoedi-Arabië
- Soedan
- Somalië
- Swaziland
- Zuid Soedan
- Syrië
- Tsjaad
- Tadzjikistan
- Turkmenistan
- Turkije
- Oeganda
- Venezuela
- Vietnam
- Jemen
- Zimbabwe

8.1.6. Landen en staatsbedrijven

De volgende landen zijn uitgesloten:

- Verenigde Arabische Emiraten
- Afghanistan
- Angola
- Azerbeidzjan
- Burkina Faso
- Bahrein
- Burundi
- Brunei
- Wit-Rusland
- Democratische Republiek Congo
- Centraal Afrikaanse Republiek
- Republiek Congo

De volgende staatsbedrijven zijn uitgesloten:

- Abu Dhabi Commercial Bank
- Abu Dhabi Crude Oil Pipeline LLC
- Abu Dhabi Developmental Holding Company PJSC.
- Abu Dhabi National Energy Company PJSC
- Abu Dhabi National Oil Company for Distribution PJSC
- Abu Dhabi Ports PSJC
- ADCB Finance (Cayman) Ltd.
- ADNOC Drilling Company P.J.S.C.
- ADNOC Murban RSC Ltd
- AECC Aero-engine Control Co., Ltd.
- AECC Aviation Power Co., Ltd

- Agricultural Bank of China (New York Branch)
- Agricultural Bank of China Limited
- Agricultural Bank of China Ltd. (Hong Kong Branch)
- Agricultural Bank of China Ltd. (Singapore Branch)
- Agricultural Development Bank of China
- Airport Authority Hong Kong
- Al Rajhi Bank
- Al Rajhi Sukuk Limited
- Al Rajhi Tier 1 Sukuk Limited
- ALROSA PJSC
- Aluminum Corporation of China Limited
- Amipeace Limited
- Anhui Gujing Distillery Co., Ltd.
- Arabian Internet and Communication Services Company
- ASELSAN Elektronik Sanayi ve Ticaret A.S.
- Avi Funding Co. Ltd.
- AVIC Airborne Systems Co., Ltd.
- AviChina Industry & Technology Company Limited
- AVICOPTER PLC
- Bank of China
- Bank of China (Dubai) Branch
- Bank of China Limited
- Bank of China Ltd. (Luxembourg Branch)
- Bank of China Ltd. (Paris Branch)
- Baoshan Iron & Steel Co., Ltd.
- Beijing Capital International Airport Company Limited
- Beijing Capital Land Ltd.
- Beijing Enterprises Holdings Limited
- Beijing Gas Singapore Capital Corp.
- Beijing Tiantan Biological Products Corporation Limited
- Beijing Tong RenTang Co., Ltd.
- Beijing Yanjing Brewery Co., Ltd.
- Beijing-Shanghai High-Speed Railway Co., Ltd.
- Blossom Joy Ltd.
- Blue Bright Limited
- BOC Aviation (USA) Corp.
- BOC Aviation Limited
- BOC Hong Kong (Holdings) Limited
- BOC International (China) Co., Ltd.
- BOCOM International Blossom Limited
- C&D International Investment Group Limited
- CBB International Sukuk Programme Co. SPC
- Cbb International Sukuk Programme Co. WII
- CCBL (Cayman) 1 Corp. Ltd.
- CCCI Treasure Ltd.
- CCTHK 2021 Ltd.
- CDBL Funding 1
- CDBL Funding 2
- Central Plaza Development Ltd.
- CGN Power Co., Ltd.
- CGNPC International Limited
- Chalco Hong Kong Investment Co. Ltd.
- Charming Light Investments Ltd.
- China Cinda (2020) I Management Ltd.
- China Cinda Finance (2017) I Ltd.
- China Citic Bank Corp. Ltd. (London Branch)
- China CITIC Bank Corporation Limited
- China CITIC Bank International Limited
- China CITIC Financial Asset Management Co., Ltd.
- China Clean Energy Development Limited
- China Coal Energy Company Limited
- China Communications Services Corp. Ltd.
- China Construction Bank Corp.
- China Construction Bank Corporation
- China CSSC Holdings Limited
- China Development Bank
- China Development Bank Corp. (Hong Kong)
- China Development Bank Financial Leasing Co. Ltd.
- China Energy Engineering Corporation Limited
- China Everbright Bank Co. Ltd. Hong Kong Branch
- China Everbright Bank Company Limited
- China Everbright Environment Group Limited
- China Film Co., Ltd.
- China Galaxy Securities Co., Ltd.
- China Great Wall International Holdings III Ltd.
- China Great Wall International Holdings V Ltd.
- China Great Wall Securities Co., Ltd.
- China Huadian Overseas Development 2018 Ltd.
- China Huaneng Group Treasury Management (Hong Kong) Ltd.
- China Life Insurance Company Limited
- China Longyuan Power Group Corp. Ltd.
- China Meheco Group Co., Ltd.
- China Merchants Energy Shipping Co., Ltd.
- China Merchants Expressway Network & Technology Holdings Co., Ltd.
- China Merchants Port Holdings Company Limited
- China Merchants Securities Co., Ltd.
- China Merchants Shekou Industrial Zone Holdings Co., Ltd.
- China National Chemical Engineering co., Ltd.
- China National Medicines Corporation Ltd.
- China National Nuclear Power Co., Ltd.
- China Oilfield Services Limited
- China Overseas Finance (Cayman) III Ltd.
- China Overseas Finance (Cayman) V Ltd.
- China Overseas Finance (Cayman) VI Ltd.
- China Overseas Finance (Cayman) VII Ltd.
- China Overseas Finance (Cayman) VIII Ltd.
- China Overseas Land & Investment Limited
- China Pacific Insurance (Group) Co., Ltd.
- China Petroleum & Chemical Corporation
- China Postal Savings Bank Co. Ltd.
- China Power International Development Limited
- China Railway Group Limited
- China Railway Signal & Communication Corporation Limited
- China Railway Xunjie Co. Ltd.
- China Resources Beer (Holdings) Co. Ltd.
- China Resources Building Materials Technology Holdings Limited
- China Resources Gas Group Limited
- China Resources Land Limited
- China Resources Microelectronics Limited
- China Resources Pharmaceutical Group Limited
- China Resources Power Holdings Co., Limited

- China Resources Sanjiu Medical & Pharmaceutical Co., Ltd.
- China Shenhua Energy Company Limited
- China Shipbuilding Industry Company Limited
- China Southern Airlines Company Limited
- China Southern Power Grid International Finance BVI Co., Ltd.
- China Spacesat Co., Ltd.
- China State Construction Engineering Corporation Limited
- China State Construction Finance (Cayman) I Ltd.
- China State Construction Finance (Cayman) II Ltd.
- China State Construction International Holdings Limited
- China Taiping Insurance Holdings Company Limited
- China Three Gorges Renewables (Group) Co., Ltd.
- China Tourism Group Duty Free Corporation Limited
- China Tower Corporation Limited
- China XD Electric Co., Ltd.
- China Yangtze Power Co., Ltd.
- Chinalco Capital Holdings Ltd.
- CITIC Limited
- Citic Pacific Special Steel Group Co., Ltd.
- CITIC Securities Company Limited
- CITIC Telecom International Holdings Limited
- CMHI Finance (BVI) Co., Ltd.
- CNAC (HK) Finbridge Co. Ltd.
- CNOOC Energy Technology and Services Limited
- CNOOC Finance (2003) Ltd.
- CNOOC Finance (2011) Ltd.
- CNOOC Finance (2012) Limited
- CNOOC Finance (2013) Ltd.
- CNOOC Finance (2014) ULC
- CNOOC Finance (2015) Australia Pty Ltd.
- CNOOC Finance (2015) U.S.A. LLC
- CNOOC Petroleum North America ULC
- CNPC (HK) Overseas Capital Ltd.
- CNPC Capital Company Limited
- CNPC Global Capital Ltd.
- COSCO SHIPPING Ports Limited
- COSL Singapore Capital Ltd.
- CRCC Hean Ltd.
- CRRC Corporation Limited
- CSC Financial Co., Ltd.
- CSCEC Finance (Cayman) II Ltd.
- CSI MTN Ltd.
- CSSC Capital 2015 Ltd.
- DAE Funding LLC
- DAE Sukuk (DIFC) Ltd
- Daqin Railway Co., Ltd.
- Datang International Power Generation Co., Ltd.
- Development Bank of The Republic of Belarus
- Dianjian Haiyu Ltd.
- Dongfang Electric Corporation Limited
- Dongfeng Motor Group Company Limited
- Dongxing Securities Corporation Limited
- Dongxing Voyage Company Limited
- DP World Limited
- Eastern Company
- EDO Sukuk Limited
- EEW Energy from Waste GmbH
- EI Sukuk Co. Ltd.
- Elm Company
- Emirates Development Bank
- Emirates NBD Bank (P.J.S.C)
- Emirates SembCorp Water & Power Co. PJSC
- Emirates Telecommunications Group Company PJSC
- Everdisplay Optronics (Shanghai) Co., Ltd.
- Export Credit Bank of Turkey, Inc.
- Export-Import Bank of China
- Faw Jiefang Group Co., Ltd.
- Federal Hydro-Generating Co. RusHydro PJSC
- Franshion Brilliant Ltd.
- GACI First Investment Co.
- Gazprom Neft PJSC
- GD Power Development Co., Ltd.
- Gosudarstvennaya Transportnaya Lizingovaya Kompaniya OJSC
- Government of Bahrain
- Government of Saudi Arabia
- GRG Banking Equipment Co., Ltd.
- Guangdong Investment Limited
- Guangzhou Automobile Group Co., Ltd.
- Guangzhou Baiyun International Airport Company Limited
- Guangzhou Yuexiu Capital Holdings Group Co., Ltd.
- Gulf International Bank B.S.C.
- Guolian Securities Co., Ltd.
- Guosen Securities Co., Ltd.
- Guotai Junan Holdings Ltd.
- Guotai Junan International Holdings Limited
- Guotai Junan Securities Co., Ltd.
- Guoyuan Securities Company Limited
- Haitong International Securities Group Limited
- Haitong Securities Co., Ltd.
- Hangzhou Oxygen Plant Group Co., Ltd.
- Haohua Chemical Science & Technology Corp. Ltd.
- HBIS Company Limited
- Heilongjiang Agriculture Company Limited
- Horse Gallop Finance Ltd.
- Hua Hong Semiconductor Limited
- Hua Xia Bank Co., Limited
- Huadian Power International Corporation Limited
- Huabei Mining Holdings Co., Ltd.
- Huaneng Lancang River Hydropower Inc.
- Huaneng Power International, Inc.
- Huarong Finance 2017 Co. Ltd.
- Huarong Finance 2019 Co. Ltd.
- Huarong Finance II Co. Ltd.
- HUAYU Automotive Systems Company Limited
- Hunan Changyuan Lico Co.,Ltd.
- Hygon Information Technology Co., Ltd.
- ICBCIL Finance Co. Limited
- ICD Funding Ltd.
- ICD Sukuk Co. Ltd.
- Industrial & Commercial Bank of China / Luxembourg Branch/

- Industrial & Commercial Bank of China Ltd. (London Branch)
- Industrial & Commercial Bank of China Ltd. /New York Branch/
- Industrial and Commercial Bank of China Limited
- Industries Qatar Q.P.S.C.
- Inner Mongolia Baotou Steel Union Co. Ltd.
- Inner Mongolia Dian Tou Energy Corporation Limited
- Inter RAO UES PJSC
- Inventive Global Investments Ltd.
- Jiangsu Expressway Company Limited
- Jiangsu Phoenix Publishing & Media Corporation Limited
- JIC Zhixin Ltd.
- Jinduicheng Molybdenum Co., Ltd.
- Jizhong Energy Resources Co., Ltd.
- Joy Treasure Assets Holdings, Inc.
- JSC Development Bank of Kazakhstan
- JSC National Company KazMunayGas
- KSA Sukuk Ltd.
- KunLun Energy Company Limited
- Kweichow Moutai Co., Ltd.
- Liaoning Port Company Limited
- Logisor Financing SARL
- Luzhou Laojiao Company Limited
- Maanshan Iron & Steel Company Limited
- Magnit PJSC
- Magnitogorsk Iron & Steel Works PJSC
- Mamoura Diversified Global Holding PJSC
- Mango Excellent Media Co., Ltd
- Mazoon Assets Co. Saoc
- MDGH GMTN (RSC) Ltd
- MDGH Sukuk Ltd.
- MDGH-GMTN BV
- Mega Advance Investments Ltd.
- Mesaieed Petrochemical Holding Company Q.P.S.C.
- Metalloinvest Finance DAC
- Metallurgical Corporation of China Ltd.
- Minmetals Bounteous Finance (BVI) Limited
- MMG Limited
- Mobile TeleSystems PJSC
- Moscow Exchange MICEX-RTS PJSC
- Motiva Enterprises LLC
- MTR Corporation (C.I.) Ltd.
- MTR Corporation Limited
- Mumtalakat Sukuk Holding Co.
- Nanjing Securities Co., Ltd.
- Nanyang Commercial Bank, Limited.
- NARI Technology Co., Ltd.
- National Bank of Ras Al-Khainah PSC
- National Central Cooling Company PJSC
- National Silicon Industry Group Co.,Ltd.
- NAURA Technology Group Co.,Ltd
- Navoi Mining and Metallurgical Combine JSC
- NCB Tier 1 Sukuk Ltd.
- nogaholding Sukuk Ltd.
- NOVATEK JSC
- Novolipetsk Steel
- Ocean Laurel Co.Limited
- OGK-2 PJSC
- Oil and Gas Holding Company B.S.C.
- Oil Co. LUKOIL PJSC
- OmGrid Funding Ltd.
- Ooredoo International Finance Ltd.
- Ooredoo QPSC
- Open Joint Stock Company Russian Railway
- OQ SAOC
- Orient Overseas (International) Limited
- Orient Securities Co., Ltd.
- OTEL Sukuk Limited
- Oztel Holdings SPC Limited
- Pangang Group Vanadium & Titanium Resources Co.,Ltd.
- People.cn Co., Ltd.
- People's Insurance Company (Group) of China Limited
- PetroChina Company Limited
- Petroleos de Venezuela, S.A.
- PhosAgro PJSC
- PICC Property and Casualty Company Limited
- Power Construction Corporation of China, Ltd.
- Powerchina Roadbridge Group (British Virgin Islands) Ltd.
- Promsvyazbank PJSC
- Public Joint Stock Company Mining and Metallurgical Company NORILSK NICKEL
- Public Joint Stock Company Polyus
- Public Joint Stock Company Transneft
- Public Joint-Stock Company Gazprom
- Qatar Electricity & Water Company
- QatarEnergy Corp.
- QazaqGaz National Co. JSC
- Qinghai Salt Lake Industry Co., Ltd.
- Qtel International Finance Ltd.
- RAK Capital
- Riyadh Bank
- Riyadh Tier 1 Sukuk Ltd.
- Rongshi International Finance Ltd.
- Rosneft Oil Co.
- Rosselkhozbank JSC
- Ruwais Power Company PJSC
- SA Global Sukuk Ltd.
- SABIC Agri-Nutrients Co.
- SABIC Capital I BV
- SABIC Capital II B.V.
- SAIC Motor Corporation Limited
- Samba Funding Ltd.
- Samruk-Kazyna Sovereign Wealth Fund JSC
- Saudi Arabian Mining Co.
- Saudi Arabian Oil Company
- Saudi Aramco Base Oil Company- Luberef
- Saudi Basic Industries Corporation
- Saudi Electricity Company
- Saudi Electricity Global Sukuk Co. - 2
- Saudi Electricity Global Sukuk Co. - 3
- Saudi Electricity Global Sukuk Co. - 4
- Saudi Electricity Global Sukuk Co. - 5
- Saudi Electricity Sukuk Programme Company

- Saudi National Bank
- Saudi Tadawul Group Holding Company
- Saudi Telecom Company
- Sberbank Russia PJSC
- SCF Capital Ltd.
- SDG Finance Ltd.
- SDIC Capital Co., Ltd.
- SDIC Power Holdings Co., Ltd.
- Senaat General Holding Corp.
- SEPCO Virgin Ltd.
- Severstal PAO
- Shaanxi Coal Industry Co., Ltd.
- Shan Xi Hua Yang Group New Energy Co., Ltd.
- Shandong Gold Mining Co., Ltd.
- Shanghai Baosight Software Co., Ltd.
- Shanghai Construction Group Co., Ltd.
- Shanghai Electric Group Co., Ltd.
- Shanghai Electric Power Co., Ltd.
- Shanghai Industrial Holdings Limited
- Shanghai International Airport Co., Ltd.
- Shanghai Lingang Holdings Co., Ltd.
- Shanghai Lujiazui Finance & Trade Zone Development Co., Ltd.
- Shanghai Pharmaceuticals Holding Co., Ltd.
- Shanghai Port Group (BVI) Development 2 Co., Limited
- Shanghai Port Group (BVI) Development Co. Ltd.
- Shanghai Pudong Development Bank Co., Ltd.
- Shanghai Rural Commercial Bank Co., Ltd.
- Shanghai Zhangjiang Hi-Tech Park Development Co., Ltd.
- Shanxi Coal International Energy Group Co., Ltd.
- Shanxi Coking Coal Energy Group Co., Ltd.
- Shanxi Lu'an Environmental Energy Development Co., Ltd.
- Shanxi Securities Co., Ltd.
- Shanxi Taigang Stainless Steel Co., Ltd.
- Shanxi Xinghuacun Fen Wine Factory Co., Ltd.
- Shenergy Co., Ltd.
- Shennan Circuits Co., Ltd.
- Shenwan Hongyuan Group Co., Ltd.
- Shenwan Hongyuan International Finance Ltd.
- Shenzhen Energy Group Co., Ltd.
- Sichuan Chuantou Energy Co.Ltd
- Sichuan New Energy Power Company Limited
- Sichuan Road & Bridge Co., Ltd.
- Sinochem Offshore Capital Company Limited
- Sinochem Overseas Capital Co. Ltd.
- Sinoma International Engineering Co., Ltd.
- Sinoma Science & Technology Co., Ltd.
- Sino-Ocean Group Holding Limited
- Sinopec Capital (2013) Ltd.
- Sinopec Capital Co., Ltd.
- Sinopec Group Overseas Development (2013) Ltd.
- Sinopec Group Overseas Development (2015) Ltd.
- Sinopec Group Overseas Development (2016) Ltd.
- Sinopec Group Overseas Development (2017) Ltd.
- Sinopec Group Overseas Development (2018) Ltd.
- Sinopec Group Overseas Development Ltd.
- Sinopec Shanghai Petrochemical Company Limited
- Sinopharm Group Co., Ltd.
- Sinosing Services Pte Ltd.
- Sinotrans Limited
- Sinotruk Hong Kong Ltd.
- SNB Sukuk Ltd.
- Soar Wise Ltd.
- Solidcore Resources plc
- Southern Gas Corridor CJSC
- Southwest Securities Co.,Ltd.
- SPIC 2016 US Dollar Bond Co. Ltd.
- SPIC MTN Company Ltd.
- State Elite Global Ltd.
- State Grid Europe Development (2014) Plc
- State Grid Overseas Investment (2013) Ltd.
- State Grid Overseas Investment BVI Ltd.
- State Oil Company of the Azerbaijan Republic
- STC Sukuk Company Limited
- Sunny Express Enterprises Corp.
- Surgutneftegas PJSC
- Sweihan PV Power Co. PJSC
- Syngenta Group Finance Ltd.
- Tabreed Sukuk SPC Ltd.
- Talent Yield International Ltd.
- Tatneft PJSC
- Three Gorges Finance I (Cayman Islands) Ltd.
- Tiandi Science & Technology Co., Ltd.
- Tianma Microelectronics Co., Ltd
- Turk Telekomunikasyon A.S.
- Turkcell Iletisim Hizmetleri A.S
- Turkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasi A.S.
- Turkiye Varlik Fonu Yonetimi AS
- United Company RUSAL, international public joint-stock company
- Unity 1 Sukuk Ltd.
- Uzbekneftegaz National Holding Co.
- Vnesheconombank
- VTB Bank PJSC
- Western Securities Co., Ltd.
- Wuchan Zhongda Group Co., Ltd.
- Wuliangye Yibin Co., Ltd.
- Xiamen Tungsten Co.,Ltd.
- Xingcheng (BVI) Limited
- Yanbu National Petrochemical Company
- YONGDA Investment Limited
- Yuexiu Real Estate Investment Trust
- Yuexiu Reit MTN Co. Ltd.
- Zhangzhou Pientzhuang Pharmaceutical Co., Ltd.
- Zhejiang China Commodities City Group Co.,Ltd
- Zhejiang Expressway Co., Ltd.
- Zhejiang Juhua Co., Ltd.
- Zhejiang Zheneng Electric Power Co., Ltd.
- Zheshang Securities Co., Ltd.
- Zhongjin Gold Corporation Limited
- Zhongtai Securities Co., Ltd.
- Zhuzhou CRRC Times Electric Co., Ltd.
- Ziraat Katilim Varlik Kiralama AS

8.2. Achtergrond thematische dialogen

Het aangaan van de dialoog met ondernemingen in de beleggingsportefeuille is een belangrijk instrument om financiële-, sociale en milieu risico's te beheersen, kansen te benutten en daarnaast positieve maatschappelijke impact te behalen. Daarom heeft de thematische dialoog een centrale plek binnen het MVB-beleid. De thematische dialoog wordt gericht op het beheersen van risico's en het benutten van kansen op specifieke thematiek die binnen een sector of een keten speelt. Beter beleid, transparantie en optimalisatie van bedrijfsprocessen worden rondom specifieke thema's centraal gesteld.

Wat maakt engagement effectief?

Uit onderzoek blijkt dat meerdere factoren bepalend zijn voor het effectief uitvoeren van engagement. De resultaten uit deze onderzoeken zijn geïntegreerd in de engagementstrategie:

Een gedegen voorbereiding is cruciaal voor een effectieve dialoog

Een gedegen vooronderzoek en voorbereiding per onderneming is het vertrekpunt van ons proces. Daarnaast wordt er voor een beperkt aantal thema's gekozen, deze focus verhoogt de effectiviteit van de inzet.

Een goede relatie met het bedrijf maakt de dialoog effectiever

Relatiebeheer vraagt geduld. Daarom nemen we de tijd en duurt een dialoog ongeveer drie jaar, vanaf het eerste onderzoek, tot de laatste gesprekken en evaluatie van het resultaat. Daarnaast houden we bij de selectie van de ondernemingen ook rekening met de openheid van een onderneming en eventuele cultuurverschillen.

Maak de verbinding met financiële materialiteit en actuele thema's binnen de onderneming

Bij de voorbereiding van de dialoog onderzoeken we niet alleen hoe onderneming presteert op het thema van de dialoog maar onderzoeken we ook hoe de onderneming er financieel voorstaat en hoe 'materieel' het onderwerp van de dialoog is voor de onderneming. Met die 'materialiteit' onderstrepen we het belang van het betreffende thema voor ons als belegger en laten we de onderneming zien dat verbeteringen ook kunnen bijdragen aan het succes van de onderneming.

Doelstellingen sluiten zoveel mogelijk aan

De hoofddoelstelling van thematische dialogen is om binnen het MVB-beleid concrete invulling te geven aan de strategie van onze klanten en het speerpuntenbeleid. Dit is weergegeven in onderstaande tabel. Deze speerpunten zijn een logisch startpunt voor de samenstelling en ordening van het totale thematische engagementprogramma. Ook sluiten we waar mogelijk ook aan bij de Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties (VN).

TABEL 8.2.1 SPEERPUNTENBELEID¹

Thema	Symbool
Klimaat	
Mensenrechten	
Gezondheid	
Arbeidsnormen	
Natuur & Milieu	

¹ Bron: Achmea Investment Management

Sustainable Development Goals (hierna: SDG's)

Binnen het engagementprogramma -op het niveau van individuele thema's- stellen wij doelen op. Wij hechten er belang aan om onze doelstellingen daar waar mogelijk en relevant te koppelen aan de SDG's. Deze duurzame ontwikkelingsdoelstellingen zijn in 2015 door de VN vastgesteld en hebben als doel om in 2030 belangrijke mondiale kwesties op 17 uiteenlopende aandachtsgebieden te hebben opgelost. De kwesties variëren van armoedebestrijding tot klimaatverandering en van duurzame consumptie tot gendergelijkheid. Voortgang op de verschillende SDG's wordt gemeten aan de hand van 169 onderliggende doelstellingen. Deze doelstellingen worden elk weer gemeten op basis van 232 vooraf vastgestelde indicatoren. Het idee achter de SDG's is dat verschillende actoren in de samenleving binnen de eigen invloedssfeer bijdragen aan behalen van de doelen. Nationale staten hebben in veel gevallen een belangrijke bijdrage te leveren, maar ook het bedrijfsleven en institutionele beleggers kunnen binnen de eigen invloedssfeer een bijdrage leveren aan het behalen van de doelstellingen.

TABEL 8.2.2 LOPENDE ENGAGEMENTTHEMA'S

Thema		
Klimaat en Transport		
Klimaatadaptatie en Water		
Reductie CO ₂ uitstoot		
Access to Nutrition		
Afbouw plastic in verpakking van consumentengoe		

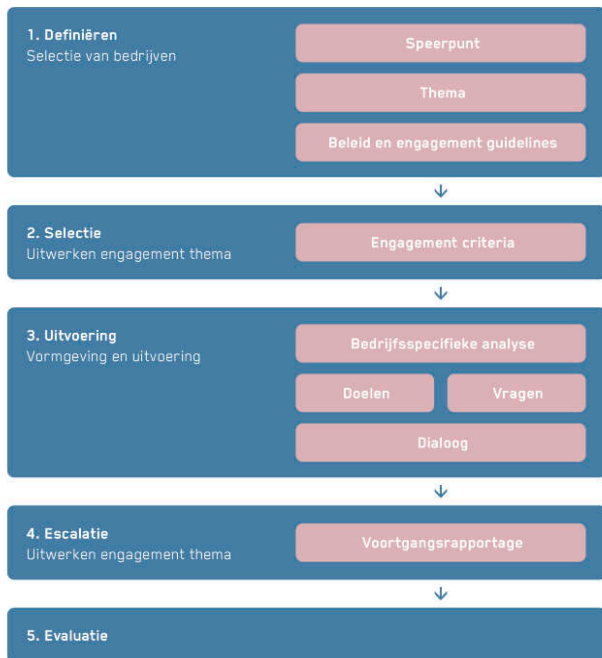
TABEL 8.2.3 LOPENDE ENGAGEMENTTHEMA'S VERVOLG

Thema			
Biodiversiteit in de landbouwketen			
Access to Healthcare			
Arbeidsomstandigheden			
Mensenrechten & Governance			
Kleding en circulariteit			

Engagementproces

Ons thematisch engagementproces kent vijf fases, zoals weergegeven in de volgende figuur.

FIGUUR 8.2.1 PROCES THEMATISCH ENGAGEMENT

Definiëren

Binnen de speerpunthema's identificeert het MVB team van Achmea IM in samenspraak met klanten en beleggers de engagementthema's. Dit leidt tot een engagement long-list die potentiële thema's bevat voor opname in het thematische engagementprogramma. Belangrijke input voor definiëring van thema's zijn ESG-analyses van onze beleggers en externe onderzoeksbureaus, actuele en relevante maatschappelijke thema's en wetenschappelijke onderzoeken.

Selectie

Op basis van verder vooronderzoek en met oog voor een goede verdeling van thema's over de 5 speerpunten kunnen thema's op de short-list komen. Op basis van klantwensen en de inhoudelijke analyses van ondernemingen in de beleggingsportefeuilles maken wij een selectie van subthema's en ondernemingen die in het programma worden opgenomen. Hierbij identificeren wij met name ondernemingen die nog stappen kunnen maken om te voldoen aan best-practices die in de sector of keten gelden en ondernemingen waarvan we verwachten dat ze open staan voor engagement.

Uitvoering

Het MVB team van Achmea IM start de dialogen en voert ze uit. De start van de dialoog verloopt veelal via brief of email. Hierin introduceren wij onszelf en onze klanten, alsmede het onderwerp dat wij zullen bespreken. Het vervolg van de dialoog bestaat doorgaans uit meerdere conference calls of bezoeken aan de onderneming.

Escalatie

Indien een onderneming niet (goed) reageert proberen we via andere wegen het contact tot stand te brengen en escaleren wij indien noodzakelijk. Bijvoorbeeld door samen te werken met andere investeerders, het stembeleid aan te passen of een aandeelhoudersresolutie te overwegen.

Evaluatie

Wij evalueren de dialogen, doelen en de samenstelling van het engagementprogramma elk halfjaar. Op basis daarvan stellen wij ondernemingsdoelstellingen scherper wanneer wenselijk en kunnen we de selectie wijzigen afhankelijk van de voortgang. Elk engagementprogramma wordt bij afronding nadrukkelijk geëvalueerd.

Communicatie

Over de omvang, doelstellingen en voortgang van de dialogen rapporteren wij op jaarbasis in dit verslag. Daarnaast lichten wij indien gewenst mondeling de voortgang van de dialogen toe.

Reikwijdte van engagementbeleid

Beleggers kunnen bedrijven financieren als aandeelhouder en als obligatiehouder. Wij vinden het dan ook relevant om de mogelijkheid te hebben ondernemingen vanuit beide perspectieven aan te kunnen spreken. Dat betekent dat we zowel beoordelen welke aandelenholdings als bedrijfsobligatieholdings onze klanten hebben in de onderneming. Mede op basis van deze analyse komen ondernemingen in aanmerking voor opname in het engagementprogramma.

Capaciteit en team

Het MVB-team van Achmea IM bestaat uit 14 medewerkers die allen bijdragen leveren aan de verschillende fasen van het engagementproces. Binnen ons team zijn 5 specialisten dagelijks met thematische dialogen bezig, allen op hun eigen specialisme (Environment, Social en Governance). Ten slotte werken wij daar waar relevant en opportuun in meerdere samenwerkingsverbanden samen met andere institutionele beleggers of andere (inter)nationale samenwerkingsverbanden. Op deze manier kunnen wij een gedegen invulling geven aan het thematisch engagementprogramma voor onze klanten.

Toelichting voortgang thema's

Om doelgericht en gestructureerd te werk te gaan worden alle thematische engagement mijlpalen gebruikt voor het meten en het rapporteren van

de voortgang. De onderstaande tabel toont een gedetailleerd overzicht. Deze mijlpalen geven aan welke voortgang er per thema en per onderneming is geboekt.

TABEL 8.2.4 STAPPEN DIALOOG¹

	Mijlpaal	Uitleg	Indicator
1	Analyse van het bedrijf	Bij het opstarten van een nieuwe thematische dialoog wordt bepaald welke ondernemingen in het programma worden opgenomen. Per onderneming wordt een nulmeting uitgevoerd op basis van publieke informatie en ESG-analyses in relatie tot het thema. De nulmeting geeft aan in welke fase de onderneming zich bevindt ten aanzien van het thema.	Afgerond/ gestart
2	Initiëren dialoog	Wij initiëren de dialoog veelal door een inleidende brief of e-mail te sturen, wanneer nodig gevolgd door een follow-up telefoongesprek. Dit vormt de start van een meerjarig dialoogtraject.	Brief verzonden en ontvangst bevestigd / brief verzonden
3	Voeren van dialoog	Wanneer de onderneming bevestigt dat zij in gesprek willen wordt er een bijeenkomst of een telefonische vergadering opgezet. Tijdens het eerste gesprek worden o.a. de bevindingen van het vooronderzoek voorgelegd en de stappen die de onderneming op dit thema zet besproken.	Gesprekken ingepland of gevoerd / gesprekken nog niet ingepland / gesprek afgewezen
4	Toezegging onderneming	De wijze waarop de onderneming aangeeft zich in te willen spannen om zaken verder te onderzoeken, ontwikkelen en uitvoeren documenteren wij als toezeggingen. Deze kunnen kwalitatief hoogwaardig zijn (positief), of nog niet volledig voldoen aan de door ons gestelde ambities (neutraal), of kunnen uitblijven (geen toezegging).	Toezegging beleidswijziging/ toezegging beleidswijziging nog niet voldoende
5	Aanpassen beleid & proces	De mate waarin de gedane toezeggingen daadwerkelijk worden vertaald in stappen door de onderneming. Bijvoorbeeld door het beleid te vernieuwen, zaken te onderzoeken of processen aan te passen.	Beleidswijziging doorgevoerd / beleidswijziging nog niet voldoende / beleidswijziging wordt niet doorgevoerd
6	Afronden dialoog	Wanneer de onderneming aantoonbaar de gewenste stappen heeft gezet ten aanzien van de doelstellingen kan de dialoog worden afgesloten. Indien dit niet het geval is binnen de gestelde termijn voor het engagementtraject wordt de dialoog niet succesvol afgerond.	Dialoog succesvol afgerond / dialoog onsuccesvol afgerond / dialoog tussentijds beëindigd

¹ Bron: Achmea Investment Management

8.3. Achtergrond normatieve dialogen

8.3.1. De basis voor onze normatieve dialoog

Wij hanteren de uitgangspunten van diverse internationale breed gedragen richtlijnen voor maatschappelijk verantwoord ondernemen als minimale norm waar ondernemingen zich aan moeten houden. Voorbeelden zijn de 10 principes van het VN Global Compact, de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen, de UN Guiding Principles on Business & Human Rights, de conventies van de ILO (Internationale Arbeidsorganisatie) en de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. Daarnaast toetsen we hoe onze normatieve dialogen bijdragen aan de 'Sustainable Development Goals' (SDGs) van de Verenigde Naties, de 17 internationaal overeengekomen duurzame ontwikkelingsdoelen om van de wereld een betere plek te maken in 2030.

Er zijn vier hoofdthema's te onderscheiden waar het gedrag van ondernemingen op kan worden beoordeeld, namelijk Mensenrechten, Arbeidsnormen, Milieunormen en Anti-corruptie. Institutionele beleggers kunnen als kapitaalverschaffers van ondernemingen een belangrijke rol spelen bij het aanspreken van ondernemingen als principes binnen deze hoofdthema's geschonden worden. Dit geldt niet alleen voor schendingen die binnen de onderneming worden vastgesteld, maar ook voor schendingen in de toeleveranciersketen.

Institutionele beleggers kunnen er bij ondernemingen op aandringen dat:

- ✓ de schending wordt opgeheven;
- ✓ het ondernemingsbeleid wordt aangepast;
- ✓ soortgelijke schendingen zich niet meer voordoen;
- ✓ waar relevant herstel en verhaal mogelijk wordt gemaakt.

Het aangaan van de dialoog over de schending is dan ook een belangrijk middel voor de institutionele belegger om financiële-, reputatie-, sociale- of milieu schade te beheersen.

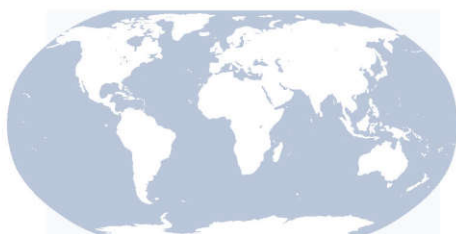
Door het screenen van bedrijven die de internationale normen schenden identificeren we ondernemingen die daadwerkelijk of potentiële negatieve impact hebben op de samenleving en milieu. Dit is een belangrijk onderdeel in het OESO due diligence traject.

Hierbij wordt naast de impact van het gedrag van de onderneming op de samenleving en/of milieu ook naar de **ernst, schaal** en **onomkeerbaarheid** van de schending gekeken:

- Ernst verwijst naar de heftigheid van de negatieve impact.
- Met schaal wordt het bereik van het gevolg bedoeld, bijvoorbeeld het aantal mensen dat wordt getroffen, kan worden getroffen of de omvang van de milieuschade.
- Onomkeerbaarheid verwijst naar de grenzen aan de mogelijkheden om de situatie van de getroffen personen of het milieu te herstellen zodat deze overeenkomt met de situatie die voortvloeit uit de negatieve impact.

Door middel van het Normatieve engagementprogramma spreken we ondernemingen aan op hun gedrag om zo de (potentiële) negatieve impact te voorkomen of te verminderen. Over het monitoren van voortgang en de resultaten van dialoog rapporteren we in deze jaarlijkse voortgangsrapportage. Wanneer een onderneming schade heeft veroorzaakt aan samenleving of milieu zal Achmea IM de onderneming nadrukkelijk oproepen tot herstel- en verhaal mogelijkheden voor degene die schade hebben geleden.

In de volgende pagina's gaan wij dieper in op de vier hoofdthema's waarop wij onze normatieve dialoog voeren en de relevante internationale richtlijnen.

De OESO-richtlijnen worden onderschreven door 46 landen

9 thema's

Mensenrechten

Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen

Milieu

Bestrijding van corruptie, omkopingsverzoeken en afpersing

Consumentenbelangen

Wetenschap en technologie

Mededinging

Belastingen

Transparantie

Opgericht in 2000 De OESO richtlijnen voor multinationale ondernemingen zijn aangenomen in 1971. Het beschrijft wat 46 landen van bedrijven, inclusief institutionele beleggers, verwachten bij het internationaal zakendoen op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO).

8.3.1.1. Mensenrechtenkwesaties en internationale verdragen

De 'rechten van de mens' vormen één van de vier hoofdthema's van het Global Compact en worden geadresseerd door de eerste twee principes. Deze principes staan echter niet op zichzelf en zijn gekoppeld aan, en uitgewerkt in, diverse richtlijnen en verdragen. Deze richtlijnen en verdragen worden door ISS ESG dan ook meegenomen bij het screenen van bedrijven op eventuele schendingen van mensenrechten.

In de *UN Guiding Principles on Business & Human Rights* (UNGPs), staat specifiek beschreven hoe bedrijven met deze richtlijnen en verdragen dienen om te gaan en wat hun verantwoordelijkheden zijn. Of zoals de opsteller van de UNGPs, Professor John Ruggie stelt:

"The Guiding Principles' normative contribution lies not in the creation of new international law obligations but in elaborating the implications of existing standards and practices for states and businesses; integrating them within a single, logically coherent and comprehensive template; and identifying where the current regime falls short and how it could be improved".

TABEL 8.3.1.1.1 PRINCIPES VN GLOBAL COMPACT EN GELIEERDE VERDRAGEN OP HET THEMA MENSENRECHTEN

Thema	VN Global Compact Principe	Inhoud principe	Relevante hoofdstukken OESO-richtlijnen	Relevante verdragen per principe
Mensenrechten	Principe 1	Bedrijven dienen binnen de eigen invloedssfeer de internationaal vastgelegde mensenrechten te ondersteunen en te respecteren.	IV. Mensenrechten	Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.
			V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	De VN-verklaring over de rechten van inheemse volkeren.
			VIII. Consumentenbelangen	ILO conventie 169 betreffende inheemse en in stamverband levende volken in onafhankelijke landen. Tripartite ILO-verklaring inzake multinationale ondernemingen en sociaal beleid. Geneefse conventie. Haagse conventie.
	Principe 2	Bedrijven dienen ervoor te zorgen dat zij niet medeplichtig zijn aan schendingen van de mensenrechten.	IV. Mensenrechten	Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.

In de praktijk hebben mensenrechtenschendingen in het beleggingsuniversum veelal het volgende karakter:

- ✓ Beperking van het recht op zelfbeschikking
- ✓ Activiteiten in controversiële landen strijdig met het humanitair recht
- ✓ Het niet respecteren van rechten van inheemse volken
- ✓ Beperking van vrijheid van meningsuiting

Activiteiten in controversiële landen strijdig met het humanitair recht

Ten aanzien van de kwestie 'Activiteiten in controversiële landen strijdig met het humanitair recht' is het van belang dat ondernemingen ten aanzien van degenen die gevolgen van hun activiteiten ondervinden internationaal erkende mensenrechten respecteren. De '*UN Guiding Principles on Business & Human Rights*', die zijn geïntegreerd in de OESO-richtlijnen, bieden voor bedrijven een hanteerbaar beleidskader over de toepassing van mensenrechten en de Global Compact principes. Specifiek voor de activiteiten van bedrijven die te maken hebben met oorlogen of bezettingen biedt ook de Geneefse conventie een geschikt raamwerk.

Het niet respecteren van rechten van inheemse volken

De VN aanvaardde in 2007 een *'Verklaring over de rechten van inheemse volken'*. De rechten van inheemse volken zijn daarmee pas in recente jaren formeel erkend. In de *'VN-richtlijnen voor mensenrechten ten behoeve van bedrijven'* wordt gewezen op de landrechten en andere rechten van inheemse volken. Enkele landen met belangrijke inheemse minderheden stemden tegen de verklaring, waaronder de VS, Canada, Nieuw Zeeland en Australië. Het belangrijkste verdrag is de ILO conventie (no. 169) over inheemse en tribale volken in onafhankelijke landen. Voor deze toetsing is de bepaling dat ondernemingen 'de mensenrechten van personen die tot specifieke (bevolkings-)groepen horen die bijzondere aandacht vereisen' dienen te respecteren, indien zij een ongunstig effect op de mensenrechten van die personen kunnen hebben.

Beperking van vrijheid van meningsuiting

Vrijheid van meningsuiting is de vrijheid van burgers om hun overtuigingen kenbaar te maken, zonder voor vervolging door de staat te hoeven vrezen. Vrijheid van meningsuiting wordt vaak beschouwd als een integraal concept in democratieën maar is soms minder evident bij andere staatsvormen. De vrijheid om zonder angst voor vervolging je mening te kunnen uiten staat expliciet vermeld in de *'Universele Verklaring van de Rechten van de Mens'*.

8.3.1.2. Arbeidsnormenkwesties en internationale verdragen

Het respecteren van arbeidsnormen is één van de vier hoofdthema's van het Global Compact en wordt geadresseerd door de principes 3,4,5 en 6. Deze principes zijn gekoppeld aan, en uitgewerkt in, diverse richtlijnen en verdragen (zie de volgende tabel). Deze richtlijnen en verdragen worden door ISS ESG dan ook meegenomen bij het screenen van bedrijven op eventuele schendingen van arbeidsnormen.

TABEL 8.3.1.2.1 PRINCIPES VN GLOBAL COMPACT EN GELIEERDE VERDRAGEN OP HET THEMA ARBEIDSRECHTEN

Thema	VN Global Compact Principe	Inhoud principe	Relevante hoofdstukken OESO-richtlijnen	Relevante verdragen per principe
Arbeidsrechten	Principe 3	Bedrijven dienen de vrijheid van vakvereniging en de effectieve erkenning van het recht op collectieve onderhandelingen te handhaven.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	ILO conventie 87 betreffende de vrijheid tot het oprichten van vakverenigingen en de bescherming van het vakverenigingsrecht. ILO conventie 98 betreffende Toepassing van het recht van organisatie en collectieve onderhandeling.
	Principe 4	Bedrijven dienen alle vormen van verplichte en gedwongen arbeid te elimineren.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	ILO conventie 29 over dwangarbeid. ILO conventie 105 betreffende de afschaffing van dwangarbeid.
	Principe 5	Bedrijven dienen zich in te spannen voor de effectieve afschaffing van kinderarbeid.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	ILO conventie 138 betreffende de minimumleeftijd voor arbeid. ILO conventie 182 betreffende het effectief afschaffen van kinderarbeid. UN Verdrag over de rechten van het kind.
	Principe 6	Bedrijven dienen discriminatie met betrekking tot werk en beroep te bestrijden.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	ILO conventie 100 betreffende gelijke beloning. ILO conventie 111 betreffende discriminatie met betrekking tot arbeid en beroep.

Naast de Global Compact principes over arbeidsnormen zijn de internationale afspraken over minimale arbeidsnormen die zijn vastgelegd in Conventies van de Internationale Arbeidsorganisatie van de Verenigde Naties van belang: de ILO-Conventies. Deze bieden een internationaal breed geaccepteerd raamwerk om bedrijven te beoordelen. Ook de 'UN Guiding Principles on Business & Human Rights' bieden een praktisch raamwerk om te beoordelen waar de verantwoordelijkheden van bedrijven bij arbeidsrechten beginnen en eindigen.

In de praktijk hebben arbeidsnormenschendingen in het beleggingsuniversum veelal het volgende karakter:

- ✓ Beperking van vrijheid van vereniging en recht op collectief onderhandelen
- ✓ Gebruik van dwangarbeid in de toeleveringsketen
- ✓ Kinderarbeid in de toeleveringsketen
- ✓ Discriminatie met betrekking tot arbeid en beroep
- ✓ Veiligheid van werknemers

Beperking van vrijheid van vereniging en recht op collectief onderhandelen

Vakbondsvrijheid in het bijzonder wordt genoemd in de derde richtlijn van het Global Compact. Deze luidt: “Businesses should uphold the freedom of association and the effective recognition of the right to collective bargaining.” De ILO-conventies 87 en 98 stellen dat vakbonden ongestoord moeten kunnen onderhandelen met werkgevers over arbeidsvoorwaarden en dat vrijheid van organisatie en daarmee het recht om lid te worden van een vakbond tot de fundamentele mensenrechten behoort. Nederland heeft beide verdragen geratificeerd.

Gebruik van dwangarbeid in de toeleveringsketen

Het vierde principe van het Global Compact behandelt verplichte en gedwongen arbeid. Deze worden geadresseerd in de ILO conventies 29 en 105 en hierin wordt onder andere gesteld dat bedrijven niet mogen profiteren van dwangarbeid of slavernij.

Kinderarbeid in de toeleveringsketen

Het vijfde principe uit het Global Compact stelt dat bedrijven zich dienen in te spannen om kinderarbeid uit te bannen. Ook is kinderarbeid in strijd met richtlijn van de OESO-richtlijnen voor internationale ondernemingen en met de International Labour Organisation (ILO) conventies ten aanzien van ‘de fundamentele principes en rechten op het werk’ en het ‘effectief afschaffen van kinderarbeid’ (ILO-verdragen 138 en 182).

Discriminatie met betrekking tot arbeid en beroep

Het zesde principe van het Global Compact gaat over het voorkomen van discriminatie in relatie tot werk en beroep. De ILO conventies 100 en 111 en de OESO-richtlijnen bieden een kader voor bedrijven.

Veiligheid van werknemers

Niet expliciet genoemd in de principes van het Global Compact rond arbeidsrechten, maar vanzelfsprekend wel gelieerd aan de principes 1 en 2 op het gebied van mensenrechten, is de veiligheid van werknemers op de werkvloer. De OESO-richtlijnen bieden bedrijven handvaten om hier invulling aan te geven.

8.3.1.3. Milieunormenkwesities en internationale verdragen

Het milieu is het derde hoofdthema van het Global Compact en wordt geadresseerd door de principes 7, 8 en 9. Deze principes zijn gekoppeld aan, en uitgewerkt in, diverse richtlijnen en verdragen (zie de volgende tabel). Deze richtlijnen en verdragen worden door ISS ESG dan ook meegenomen bij het screenen van bedrijven op eventuele schendingen van milieunormen.

TABEL 8.3.1.3.1 PRINCIPES VN GLOBAL COMPACT EN GELIEERDE VERDRAGEN OP HET THEMA MILIEU

Thema	VN Global Compact Principe	Inhoud principe	Relevante hoofdstukken OESO-richtlijnen	Relevante verdragen per principe
Milieunormen	Principe 7	Bedrijven dienen het voorzichtigheidsbeginsel te hanteren met betrekking tot milieukwesties.	VI. Milieu	Verdrag van Bazel inzake de beheersing van de grensoverschrijdende overbrenging van gevaarlijke afvalstoffen en de verwijdering ervan. Verdrag van Rio de Janeiro inzake biodiversiteit. Rio verklaring over milieu en ontwikkeling.
	Principe 8	Bedrijven dienen initiatieven te ondernemen om grotere verantwoordelijkheid op milieugebied te bevorderen.	VI. Milieu	Kyoto Protocol. VN Raamwerk verdrag over klimaatverandering. Akkoord van Parijs.
	Principe 9	Bedrijven dienen de ontwikkeling en verspreiding van milieuvriendelijke technologieën te stimuleren.	VI. Milieu	Rio verklaring over milieu en ontwikkeling. Agenda 21.

De richtlijnen van het Global Compact betreffende het milieu zijn afgeleid van de ‘Rio verklaring inzake milieu en ontwikkeling’ en luiden: “*Business should support a precautionary approach to environmental challenges*”, “*Business should undertake initiatives to promote greater environmental responsibility*” en “*Business should encourage the development and diffusion of environmentally friendly technologies*.” In de praktijk hebben schendingen van milieunormen in het beleggingsuniversum veelal het volgende karakter:

- ✓ Milieuvervuiling – grond, of watervervuiling
- ✓ Milieuvervuiling – bedreigen biodiversiteit

Milieuvervuiling – grond, of watervervuiling en bedreigen biodiversiteit

Het preventie- en voorzichtigheidsbeginsel, samen met het beginsel dat de vervuiler betaalt, zijn terug te vinden in de Rio Verklaring en vormen de basis van het referentiekader. Een strikter referentiekader wordt geboden door het *Kyoto Protocol*, het *Verdrag van Bazel* (gericht op gevaarlijke afvalstoffen en de verwijdering ervan) en het *Biodiversiteitsverdrag van Rio de Janeiro*. Deze specifieke en internationaal breed gedragen verdragen en conventies verwoorden welke verantwoordelijkheden ondernemingen hebben voor de effecten van hun activiteiten op lucht, water, bodem, klimaat, ecosystemen, biodiversiteit en gezondheid.

Klimaatverandering

De richtlijnen die we hanteren m.b.t. het klimaat betreffen het VN Raamwerk verdrag over klimaatverandering en het Akkoord van Parijs. Schendingen hiervan betreffen:

1. het falen om de impact van klimaatverandering te mitigeren door activiteiten of producten van bedrijven, en ook bedrijven die boetes en rechtszaken tegen zich hebben lopen voor bv het schenden van greenhouse gas standaarden.
2. tegenstand tegen mitigatie van klimaatverandering, bijvoorbeeld door lobby of rechtszaken.

Daarnaast nemen wij additionele maatregelen om klimaatverandering te beperken.

8.3.1.4. Anticorruptiekwesties en internationale verdragen

Anti-corruptiebeleid is het vierde hoofdthema van het Global Compact en wordt geadresseerd door principe 10. Dit principe is gekoppeld aan, en uitgewerkt in, diverse richtlijnen en verdragen (zie de volgende tabel). Deze richtlijnen en verdragen worden door ISS ESG dan ook meegenomen bij het screenen van bedrijven op het naleven van anti-corruptienormen.

TABEL 8.3.1.4.1 PRINCIPES VN GLOBAL COMPACT EN GELIEERDE VERDRAGEN OP HET THEMA MILIEU

Thema	VN Global Compact Principe	Inhoud principe	Relevante hoofdstukken OESO-richtlijnen	Relevante verdragen per principe
Anti-corruptie	Principe 10	Bedrijven dienen alle vormen van corruptie, inclusief afpersing en omkoping, tegen te gaan.	III. Informatieverstrekking	VN conventie tegen corruptie
			VII. Bestrijding van corruptie, omkopingsverzoeken, en afpersing	VN conventie tegen internationale georganiseerde criminaliteit
			X. Mededinging	
			XI. Belastingen	

Principe 10 van het Global Compact betreft anti-corruptie en is afgeleid van de 'VN Conventie tegen corruptie' en de 'VN Conventie tegen internationale georganiseerde criminaliteit' en luidt: *"Businesses should work against corruption in all its forms, including extortion and bribery."*

Het tiende principe uit het Global Compact stelt dat bedrijven alle vormen van corruptie, inclusief afpersing en omkoping, dienen te voorkomen en te bestrijden. In de praktijk hebben anti-corruptieschendingen in het beleggingsuniversum veelal het volgende karakter:

- ✓ Omkopingspraktijken
- ✓ Afpersingspraktijken

8.3.2. Het normatieve engagementproces

Het beleggingsuniversum wordt doorlopend gescreend op ondernemingen die betrokken zijn bij schendingen van internationale normen. Dit gebeurt door onderzoeksbureau ISS ESG. Bij vermoedens van een dreigende schending start ISS ESG een dialoog met de onderneming om zo verdere escalatie te voorkomen. Ook bij een vastgestelde schending start ISS ESG een dialoog met deze ondernemingen met als doel de schending zo snel mogelijk op te heffen en nieuwe schendingen in de toekomst te voorkomen. Achmea IM spreekt ISS ESG halfjaarlijks over de lopende dialogen om de voortgang van het engagementprogramma te monitoren.

ISS ESG screent potentiële betrokkenheid van ondernemingen bij het niet naleven van internationale normen en standaarden. Het volgt meer dan 23.000 uitgevende instellingen in de grote wereldwijde indices (large, mid en small cap).

Het filteren en beoordelen van vermeende schendingen wordt gedaan met behulp van digitaal onderzoek, waarbij wereldwijd in 12 talen meer dan 4.400 mediabronnen en nog eens 200 deskundige bronnen van belanghebbenden worden gesorteerd, verwerkt en geanalyseerd. Onder mediabronnen vallen commerciële kranten, nieuwsbrieven, blogs en andere bronnen op internet. Onder bronnen van belanghebbenden valt informatie van overheidsinstanties en gezaghebbende internationale instellingen, Non Governmental Organisations (NGOs)'s en vakbonden. Omdat de bronnen van belanghebbenden vaak veel relevante informatie bevatten, beoordelen de analisten van ISS ESG deze zonder tussenkomst van een filter.

De onderzoeksmethodologie die ISS ESG gebruikt bij het onderzoeken van potentiële schendingen is kwalitatief. De methodologie doorloopt vijf stappen, in wisselende volgorde:

1. Bepalen of de vermeende schending betrekking heeft op het niet naleven van internationale normen en standaarden;
2. Bepalen van de relatie van de onderneming met de vermeende schending;
3. Beoordeling van de ernst, geloofwaardigheid en omvang van de vermeende schending. Hierbij wordt ook meegewogen of de vermeende schending incidenteel of structureel van aard is;
4. Beoordeling van herstelmaatregelen;
5. Bepalen of de beschuldigingen zijn geverifieerd door een gezaghebbende bron.

De scores ROOD, ORANJE en GROEN

Op basis van de onderzoeksmethode onderscheiden analisten de gevonden schendingen naar beoordelingscategorieën, waar scores bij horen. Op basis van deze scores krijgt de schending de status ROOD, ORANJE of GROEN. De score 10 leidt tot de status ROOD, scores 6 tot en met 9 leiden tot de status ORANJE en scores 1 tot 5 leiden tot de status GROEN. Voor een gedetailleerde omschrijving van de verschillende scores en bijbehorende beoordelingscategorieën verwijzen wij naar de onderstaande tabel.

TABEL 8.3.2.1 GEDETAILLEERDE OMSCHRIJVING VAN DE VERSCHILLENDE SCORES EN BIJBEHORENDE BEOORDELINGSCATEGORIEËN

Beoordelingssignaal	Score	Beoordelingscategorie	Uitleg beoordelingscategorie
Rood	10	Geverifieerde schending van internationale normen	De schending is geverifieerd door een gezaghebbende instantie. De onderneming heeft de schending niet geadresseerd.
Oranje	9	Dreigende schending van internationale normen	De onderneming is een contractuele verbintenis aangegaan waarvan de realisatie zal leiden tot een schending van internationale normen.
Oranje	8	Vermeende schending van internationale normen	Er zijn geloofwaardige, maar niet geverifieerde beschuldigingen dat een onderneming betrokken is bij een schending van internationale normen.
Oranje	7	Geverifieerde schending van internationale normen gevolgd door adequate maatregelen van de onderneming.	De schending is geverifieerd door een gezaghebbende instantie. De onderneming heeft de schending echter adequaat geadresseerd en is bezig de maatregelen te adresseren.
Oranje	6	Gefragmenteerde informatievoorziening	De beschuldigingen en risico's zijn geloofwaardig, maar de betrokkenheid van de onderneming bij de vermeende schending is onduidelijk.
Groen	5	Onder observatie	Er zijn beschuldigingen dat een onderneming betrokken is bij een schending van internationale normen. Er is echter onvoldoende informatie beschikbaar om de ernst van de situatie of de betrokkenheid van de onderneming te kunnen beoordelen.
Groen	4	De schending wordt geadresseerd	De schending is nog niet hersteld, maar niet heel ernstig. De onderneming is responsief en neemt adequate maatregelen of heeft toegezegd dat te zullen doen.
Groen	3	Onvoldoende betrokkenheid	De onderneming is onvoldoende betrokken bevonden bij de vermeende of geverifieerde schendingen.
Groen	2	Historische betrokkenheid	De betrokkenheid van de onderneming is niet langer relevant doordat maatregelen doeltreffend genomen zijn of de schending lang geleden plaats vond.
Groen	1	Geen beschuldiging	

Bij een **RODE** of **ORANJE** beoordelingen wordt engagement opgestart met de onderneming. De dialoog heeft dan drie mogelijke doelen:

1. Het opheffen van de schending.
2. Het voorkomen van toekomstige schendingen.
3. Het beheersen van reputatie- en financiële schade voor onderneming en belegger.

Engagement

Het versturen van een initiatiebrief markeert de start van de dialoog. Afhankelijk van de urgentie en aard van de schending zal de dialoog zich daarna per conference call, bezoek op kantoor, e-mail of brief verder ontwikkelen. De doorlooptijd van deze normatieve dialogen kan erg verschillen, afhankelijk van de complexiteit van de schending en de bereidheid van een bedrijf om mee te werken. Tijdens de dialoog krijgt de onderneming de schending voorgelegd en de gelegenheid om zijn standpunt uiteen te zetten. Deze dialoog wordt voortgezet zolang ISS ESG de onderneming in onderzoek houdt. Voorafgaand aan de publicatie van de onderzoeksresultaten krijgt de onderneming de mogelijkheid om het conceptrapport te beoordelen en feedback te geven.

Om toch doelgericht en gestructureerd te werk te gaan worden bij alle dialogen mijlpalen gebruikt voor het meten van en het rapporteren over de voortgang. Deze mijlpalen geven de voortgang aan per thema en per casus en deze spelen tevens een belangrijke rol in de volgende hoofdstukken van dit rapport. Als bij een beoordeling/schending ook externe partijen geen ontwikkelingen plaatsvinden, geen nieuwe informatie beschikbaar komt en er tevens geen berichten zijn van mogelijke schade dan wordt de volgende uitfasering gevolgd.

•3 jaar ROOD > 2 jaar ORANJE > GROEN

•2 jaar ORANJE > GROEN

NORMATIEVE DIALOOG

Hoe voeren wij de dialoog?

EINDDOELEN

OPHEFFING SCHENDING

VOORKOMEN
TOEKOMSTIGE SCHENDING

BEHEERSEN REPUTATIE-
SCHADE & FINANCIËLE
SCHADE BELEGGER

HERSTEL EN VERHAAL

8.4. Lijst van ondernemingen

8.4.1. Thematische Dialogen

Onderneming	Sector	Land van herkomst	Engagement omschrijving
1 Ajinomoto Co., Inc.	Voedselproducten	Japan	Arbeidsomstandigheden in de voedingsmiddelenketen
2 Anheuser-Busch InBev	Dranken	België	Goede Voeding
3 Associated British Foods plc	Voedselproducten	Verenigd Koninkrijk	Goede Voeding
4 Canadian National Railway Company	Spoortransport	Canada	Klimaat en Transport
5 Canadian Pacific Kansas City	Spoortransport	Canada	Klimaat en Transport
6 Carlsberg A/S Class B	Dranken	Denemarken	Arbeidsomstandigheden in de voedingsmiddelenketen
7 Carrefour SA	Supermarktketens	Frankrijk	Afbouw plastic in verpakking van consumentengoederen
8 Chocoladefabriken Lindt & Spruengli AG	Voedselproducten	Zwitserland	Arbeidsomstandigheden in de voedingsmiddelenketen
9 Conagra Brands, Inc.	Voedselproducten	Verenigde Staten	Nature Action
10 Corteva agriscience	Chemicaliën	Verenigde Staten	Nature Action
11 CSX Corporation	Spoortransport	Verenigde Staten	Klimaat en Transport
12 Domino's Pizza, Inc.	Hotels, restaurants en vrije tijd	Verenigde Staten	Goede Voeding
13 FMC Corporation	Chemicaliën	Verenigde Staten	Nature Action
14 George Weston Limited	Consumentengoederen Distributie en Retail	Canada	Arbeidsomstandigheden in de voedingsmiddelenketen
15 Henkel AG & Co. KGaA	Huishoudelijke en persoonlijke producten	Duitsland	Afbouw plastic in verpakking van consumentengoederen
16 Hershey Company	Voedselproducten	Verenigde Staten	Arbeidsomstandigheden in de voedingsmiddelenketen
17 Hydro One Ltd.	Elektriciteitsbedrijven	Canada	Reductie CO2 uitstoot
18 J. M. Smucker Company	Voedselproducten	Verenigde Staten	Arbeidsomstandigheden in de voedingsmiddelenketen
19 Jeronimo Martins, SGPS S.A.	Supermarktketens	Portugal	Afbouw plastic in verpakking van consumentengoederen
20 Kellanova	Voedselproducten	Verenigde Staten	Goede Voeding
21 Kimberly-Clark Corp	Huishoudelijke en persoonlijke producten	Verenigde Staten	Afbouw plastic in verpakking van consumentengoederen
22 L'Oreal SA	Persoonlijke producten	Frankrijk	Afbouw plastic in verpakking van consumentengoederen
23 Martin Marietta Materials, Inc.	Bouwmaterialen	Verenigde Staten	Reductie CO2 uitstoot
24 Marubeni Corporation	Handelsbedrijven & Distributeurs	Japan	Nature Action
25 McDonald's Corp.	Hotels, restaurants en vrije tijd	Verenigde Staten	Goede Voeding
26 Mitsui & Co.,Ltd	Handelsbedrijven & Distributeurs	Japan	Nature Action

	Onderneming	Sector	Land van herkomst	Engagement omschrijving
27	Mondelez International, Inc. Class A	Voedselproducten	Verenigde Staten	Arbeidsomstandigheden in de voedingsmiddelenketen
28	Norfolk Southern Corporation	Spoortransport	Verenigde Staten	Klimaat en Transport
29	Nucor Corporation	Metaal en Mijnbouw	Verenigde Staten	Reductie CO2 uitstoot
30	Nutrien	Chemicaliën	Canada	Nature Action
31	Nutrien Ltd.	Chemicaliën	Canada	Reductie CO2 uitstoot
32	ONEOK, Inc.	Bouwmaterialen	Verenigde Staten	Reductie CO2 uitstoot
33	PepsiCo, Inc.	Dranken	Verenigde Staten	Goede Voeding
	PepsiCo, Inc.	Dranken	Verenigde Staten	Nature Action
34	Procter & Gamble Company	Huishoudelijke en persoonlijke producten	Verenigde Staten	Afbouw plastic in verpakking van consumentengoederen
35	Repsol SA	Olie en gas	Spanje	Afbouw plastic in verpakking van consumentengoederen
36	Sodexo SA	Hotels, restaurants en vrije tijd	Frankrijk	Goede Voeding
37	Steel Dynamics, Inc.	Metaal en Mijnbouw	Verenigde Staten	Reductie CO2 uitstoot
38	Target Corporation	Consumentengoederen Distributie & Retail	Verenigde Staten	Nature Action
39	TFI International Inc	Wegtransport	Canada	Klimaat en Transport
40	The Coca-Cola Company	Dranken	Verenigde Staten	Goede Voeding
41	Uber Technologies, Inc.	Passagiersvervoer	Verenigde Staten	Klimaat en Transport
42	Umicore	Chemicaliën	België	Reductie CO2 uitstoot
43	Union Pacific Corporation	Spoortransport	Verenigde Staten	Klimaat en Transport
44	Valero Energy Corporation	Olie, gas en brandstoffen	Verenigde Staten	Reductie CO2 uitstoot
45	WH Group Ltd. (HK)	Voedselproducten	Hong Kong	Nature Action
46	Woolworths Ltd	Consumentengoederen Distributie & Retail	Australië	Goede Voeding

8.4.2. Normatieve Dialogen

	Onderneming	Dialogoog geïnitieerd	Normschending
1	ABB Ltd.	17-04-2023	Corruptie
2	Accenture Plc	15-10-2022	Arbeidsnormen
3	Acciona SA	01-04-2024	Mensenrechten
	Acciona SA	01-04-2024	Milieu
4	Actividades de Construcción y Servicios SA	01-04-2024	Mensenrechten
	Actividades de Construcción y Servicios SA	01-04-2024	Milieu
5	Activision Blizzard, Inc.	16-10-2023	Arbeidsnormen
6	Albemarle Corporation	16-10-2023	Mensenrechten
	Albemarle Corporation	16-10-2023	Milieu

	Onderneming	Dialogoog geïnitieerd	Normschending
7	Alphabet Inc.	16-10-2023	Arbeidsnormen
	Alphabet Inc.	16-10-2023	Corruptie
8	Alphabet Inc. Class C	15-07-2021	Arbeidsnormen
	Alphabet Inc. Class C	16-10-2023	Mensenrechten
9	AltaGas Ltd.	17-04-2023	Milieu
10	Amazon.com, Inc.	15-07-2022	Arbeidsnormen
	Amazon.com, Inc.	15-07-2022	Arbeidsnormen
	Amazon.com, Inc.	15-07-2022	Arbeidsnormen
	Amazon.com, Inc.	15-07-2022	Arbeidsnormen
	Amazon.com, Inc.	15-07-2022	Arbeidsnormen
	Amazon.com, Inc.	15-07-2022	Corruptie
11	Amgen Inc.	17-07-2023	Mensenrechten
12	Anheuser-Busch InBev	15-10-2024	Arbeidsnormen
13	Apple Inc.	15-10-2024	Arbeidsnormen
	Apple Inc.	15-10-2024	Corruptie
	Apple Inc.	15-10-2024	Mensenrechten
14	Baker Hughes, a GE Company Class A	16-10-2023	Milieu
15	Bank of America Corporation	01-04-2024	Mensenrechten
16	Barrick Gold Corporation	15-07-2024	Mensenrechten
	Barrick Gold Corporation	15-07-2024	Mensenrechten
	Barrick Gold Corporation	15-07-2024	Milieu
	Barrick Gold Corporation	15-07-2024	Milieu
17	Bayer AG	16-10-2023	Milieu
18	BlackRock, Inc.	15-07-2024	Mensenrechten
19	Bolloré SA	14-02-2018	Mensenrechten
	Bolloré SA	15-02-2024	Arbeidsnormen
	Bolloré SA	15-02-2024	Mensenrechten
	Bolloré SA	15-02-2024	Mensenrechten
	Bolloré SA	15-02-2024	Mensenrechten
	Bolloré SA	15-02-2024	Mensenrechten
20	Bunge Limited	17-04-2023	Milieu
21	Carrefour SA	15-10-2024	Arbeidsnormen
22	Coca-Cola Amatil Limited	15-10-2022	Arbeidsnormen
23	Compass Group PLC	17-04-2023	Arbeidsnormen
24	Consolidated Edison, Inc.	17-04-2023	Milieu
25	Delta Air Lines, Inc.	16-10-2023	Arbeidsnormen
26	Deutsche Telekom AG	15-02-2023	Arbeidsnormen
	Deutsche Telekom AG	15-02-2023	Mensenrechten
27	Electricite de France SA	15-02-2023	Corruptie

Onderneming	Dialogoog geïnitieerd	Normschending
Electricite de France SA	15-02-2023	Milieu
Electricite de France SA	15-02-2023	Milieu
28 Empresas Copec SA	15-07-2024	Mensenrechten
29 Enel SpA	16-10-2023	Mensenrechten
30 ENEOS Holdings, Inc.	15-07-2024	Milieu
31 ENGIE SA	15-02-2024	Milieu
32 Eni SpA	16-10-2023	Arbeidsnormen
Eni SpA	16-10-2023	Milieu
Eni SpA	16-10-2023	Milieu
33 EXOR N.V.	15-07-2024	Corruptie
34 Experian PLC	17-04-2023	Mensenrechten
35 Exxon Mobil Corp.	15-10-2022	Mensenrechten
Exxon Mobil Corp.	15-10-2022	Milieu
Exxon Mobil Corp.	17-10-2022	Milieu
Exxon Mobil Corp.	17-10-2022	Milieu
36 FAST RETAILING CO., LTD.	15-04-2022	Arbeidsnormen
37 First Quantum Minerals Ltd.	15-02-2023	Milieu
38 Fortescue Metals Group Ltd.	15-02-2023	Arbeidsnormen
39 Hankook Tire & Technology Co., Ltd.	15-07-2024	Arbeidsnormen
40 HD HYUNDAI Co., Ltd.	15-07-2024	Arbeidsnormen
41 HD Hyundai Heavy Industries Co., Ltd.	15-07-2024	Arbeidsnormen
42 Iberdrola SA	17-07-2023	Mensenrechten
Iberdrola SA	17-07-2023	Milieu
43 Iflytek Co., Ltd.	15-07-2024	Mensenrechten
44 JD Sports Fashion Plc	15-10-2024	Mensenrechten
45 Kinross Gold Corporation	01-04-2024	Milieu
46 Korea Shipbuilding & Offshore Engineering Co Ltd	15-07-2024	Arbeidsnormen
47 Lens Technology Co., Ltd.	15-07-2021	Arbeidsnormen
48 Levi Strauss & Co.	15-07-2024	Arbeidsnormen
49 LG Electronics, Inc.	15-07-2024	Arbeidsnormen
50 Lundin Mining Corporation	16-10-2023	Milieu
51 Marriott International, Inc.	15-02-2023	Mensenrechten
52 Marubeni Corporation	15-02-2024	Mensenrechten
53 McDonald's Corp.	17-07-2023	Arbeidsnormen
54 Mercedes-Benz Group AG	17-07-2023	Milieu
Mercedes-Benz Group AG	17-07-2023	Milieu
55 Meta Platforms, Inc.	15-10-2024	Arbeidsnormen
Meta Platforms, Inc.	15-10-2024	Arbeidsnormen
Meta Platforms, Inc.	15-10-2024	Arbeidsnormen

	Onderneming	Dialogoog geïnitieerd	Normschending
	Meta Platforms, Inc.	15-10-2024	Mensenrechten
	Meta Platforms, Inc.	15-10-2024	Mensenrechten
	Meta Platforms, Inc.	15-10-2024	Mensenrechten
	Meta Platforms, Inc.	15-10-2024	Mensenrechten
56	Microsoft Corporation	15-07-2024	Arbeidsnormen
57	Mitsubishi Corporation	15-02-2024	Mensenrechten
	Mitsubishi Corporation	15-02-2024	Milieu
58	Mitsui & Co.,Ltd	15-02-2024	Milieu
59	NextEra Energy, Inc.	16-05-2019	Milieu
60	Norfolk Southern Corporation	17-07-2023	Milieu
61	Nutrien Ltd.	15-01-2022	Mensenrechten
	Nutrien Ltd.	15-01-2022	Milieu
62	Osaka Gas Co., Ltd.	01-04-2024	Milieu
63	Pan American Silver Corp.	16-10-2023	Mensenrechten
64	Paramount Global	17-10-2022	Arbeidsnormen
65	Pegatron Corp	15-10-2024	Arbeidsnormen
66	PG&E Corporation	15-10-2022	Mensenrechten
67	Renault SA	15-10-2022	Milieu
68	Repsol SA	15-10-2022	Mensenrechten
	Repsol SA	15-10-2022	Milieu
69	Rio Tinto plc	15-02-2023	Mensenrechten
	Rio Tinto plc	15-10-2024	Arbeidsnormen
	Rio Tinto plc	15-10-2024	Mensenrechten
	Rio Tinto plc	15-10-2024	Milieu
	Rio Tinto plc	15-10-2024	Milieu
70	Robinhood Markets, Inc.	15-07-2024	Mensenrechten
71	Royal Philips NV	16-10-2023	Mensenrechten
72	Schlumberger NV	16-10-2023	Milieu
73	Seatrium Ltd.	01-04-2024	Milieu
74	Securitas AB	01-04-2024	Mensenrechten
75	Sony Group Corporation	15-10-2022	Arbeidsnormen
76	Starbucks Corporation	17-07-2023	Arbeidsnormen
77	Stellantis NV	15-07-2024	Milieu
78	Target Corporation	15-10-2024	Arbeidsnormen
79	TC Energy Corporation	01-04-2024	Mensenrechten
80	The Coca-Cola Company	15-10-2022	Arbeidsnormen
	The Coca-Cola Company	15-10-2022	Arbeidsnormen
81	T-Mobile US, Inc.	15-02-2023	Arbeidsnormen
	T-Mobile US, Inc.	15-02-2023	Mensenrechten

	Onderneming	Dialogoog geïnitieerd	Normschending
82	Tokyo Gas Co., Ltd.	15-02-2023	Milieu
83	Tyson Foods, Inc.	17-10-2022	Arbeidsnormen
84	Uber Technologies, Inc.	15-07-2021	Mensenrechten
	Uber Technologies, Inc.	15-07-2024	Arbeidsnormen
	Uber Technologies, Inc.	15-07-2024	Arbeidsnormen
85	UBS AG	15-10-2021	Mensenrechten
86	UBS Group AG	17-07-2023	Mensenrechten
87	Universal Health Services, Inc. Class B	16-10-2023	Mensenrechten
88	Verizon Communications, Inc.	15-10-2022	Arbeidsnormen
89	Vestas Wind Systems A/S	15-07-2021	Arbeidsnormen
	Vestas Wind Systems A/S	15-07-2021	Mensenrechten
90	Volkswagen AG	15-10-2022	Milieu
91	Wal-Mart Stores, Inc.	15-10-2019	Arbeidsnormen
	Wal-Mart Stores, Inc.	16-10-2023	Arbeidsnormen
	Wal-Mart Stores, Inc.	16-10-2023	Arbeidsnormen
92	Woolworths Ltd	15-10-2024	Mensenrechten

8.4.3. Dutch Engagement Network

TABEL 8.4.3.1

	Onderneming	Sector	Land van herkomst	Engagement omschrijving
1	Avery Dennison Corporation	Verpakkingsmaterialen	Verenigde Staten	Afval & Circulaire Economie
2	Brown-Forman Corporation	Dranken	Verenigde Staten	Water in de toeleveringsketen
3	Chipotle Mexican Grill, Inc.	Hotels, restaurants en vrije tijd	Verenigde Staten	Afval & Circulaire Economie
4	Davide Campari-Milano S.P.A.	Dranken	Italië	Water in de toeleveringsketen
5	GFL Environmental	Commerciële diensten en leveringen	Canada	Afval & Circulaire Economie
6	Kraft Heinz Company	Voedingsproducten	Verenigde Staten	Water in de toeleveringsketen
7	Puma SE	Textiel, kleding en luxeproducten	Duitsland	Water in de toeleveringsketen
8	Restaurant Brands International Inc	Hotels, restaurants, vrije tijd	Canada	Afval & Circulaire Economie
9	Treasury Wine Estates	Alcoholische dranken	Australië	Water in de toeleveringsketen
10	Yum! Brands, Inc.	Hotels, restaurants, vrije tijd	Verenigde Staten	Afval & Circulaire Economie

8.5. Categorieën voorstellen aandeelhoudersvergaderingen

TABEL 8.5.1

Categorie	Toelichting
Aandelen gerelateerd	O.a. uitgifte aandelen, speciale rechten, share classes
Audit gerelateerd	O.a. benoeming accountants, accountant fees
Beleggingsfondsen	Bepalingen omtrent beleggingsfondsen
Beloning	O.a. beloningsbeleid, beloning zelf, say on pay enz
Benoemingen	O.a. benoeming RvB, RvC
Bestuurders gerelateerd	O.a. benoeming commissies, beloning commissies, aanpassen termijn bestuurders, enz
Corporate Governance	O.a. aanpassen aandeelhoudersrechten, stembepalingen
Duurzaamheid	O.a. duurzaamheidsonderwerpen zoals rapportages, verantwoordelijkheid. Met name aandeelhoudersvoorstellen op het gebied van duurzaamheid bevat zowel klimaat als sociaal mix.
Klimaat	Say on Climate en aandeelhoudersvoorstellen op het gebied van klimaat
Niet-routinematig	O.a. proxy contest kosten, speciale rapporten, additionele allocatie
Overig	
Geen research	Agendapunten waar geen onderliggende documentatie voor aanwezig is vanuit de onderneming
Overname gerelateerd	O.a. Aanpassen statuten tegen overname, supermajority vote instellen, control shares
Routine	O.a. AGM bepalingen, dividend, belasting
Sociaal	O.a. goedkeuring donaties goede doelen, politieke donaties en aandeelhoudersvoorstellen op het gebied van Sociaal
Statuten gerelateerd	O.a. aanpassen van de statuten
Strategische transacties	O.a. fusie overeenkomst, verkoop van assets

8.6. Relevante bepalingen Nederlandse Corporate Governance Code (2022 versie)

Principe 4.1 De algemene vergadering

De algemene vergadering kan een zodanige invloed uitoefenen op het beleid van het bestuur en de raad van commissarissen van de vennootschap, dat zij een volwaardige rol speelt in het systeem van checks and balances binnen de vennootschap. Goede corporate governance veronderstelt een volwaardige deelname van aandeelhouders aan de besluitvorming in de algemene vergadering.

Relevante best practice bepalingen

4.1.1 Het toezicht van de raad van commissarissen op het bestuur omvat mede het toezicht op de verhouding met aandeelhouders.

4.1.5 Indien een aandeelhouder een onderwerp op de agenda heeft laten plaatsen, licht hij dit ter vergadering toe en beantwoordt hij zo nodig vragen hierover.

4.1.6 Een aandeelhouder oefent het agenderingsrecht slechts uit nadat hij daaromtrent in overleg is getreden met het bestuur. Wanneer één of meer aandeelhouders het voornemen hebben de agendering te verzoeken van een onderwerp dat kan leiden tot wijziging van de strategie van de vennootschap, bijvoorbeeld door het ontslag van één of meer bestuurders of commissarissen, wordt het bestuur in de gelegenheid gesteld een redelijke termijn in te roepen om hierop te reageren (de responstijd). De mogelijkheid van het inroepen van de responstijd geldt ook voor een voornemen als hiervoor bedoeld dat strekt tot rechterlijke machtiging voor het bijeenroepen van een algemene vergadering op grond van artikel 2:110 BW. De desbetreffende aandeelhouder respecteert de door het bestuur ingeroepen responstijd, bedoeld in best practice bepaling 4.1.7.

Principe 4.3 Uitbrengen van stemmen

Deelname van zoveel mogelijk aandeelhouders aan de besluitvorming in de algemene vergadering is in het belang van de checks and balances van de vennootschap. De vennootschap stelt, voor zover het in haar mogelijkheid ligt, aandeelhouders in de

gelegenheid op afstand te stemmen en met alle (andere) aandeelhouders te communiceren.

hebben gestemd op algemene vergaderingen. Dit verslag wordt op de website van de institutionele belegger geplaatst.

Relevante best practice bepalingen

4.3.1 Een aandeelhouder stemt naar eigen inzicht.

Van een aandeelhouder die gebruik maakt van stemadviezen van derden wordt verwacht dat hij zich een eigen oordeel vormt over het stembeleid of de door deze adviseur verstrekte stemadviezen.

4.3.5 Institutionele beleggers (pensioenfondsen, verzekeraars, beleggingsinstellingen, vermogensbeheerders) plaatsen jaarlijks in ieder geval op hun website hun beleid ten aanzien van het uitoefenen van het stemrecht op aandelen die zij houden in beursvennootschappen.

4.3.6 Institutionele beleggers plaatsen jaarlijks op hun website en/of in hun bestuursverslag een verslag van de uitvoering van hun beleid voor het uitoefenen van het stemrecht in het desbetreffende boekjaar. Daarnaast brengen zij ten minste eenmaal per kwartaal op hun website verslag uit of en hoe zij als aandeelhouders

Colofon

Deze halfjaarrapportage Maatschappelijk Verantwoord Beleggen is een uitgave van Achmea Investment Management.

Disclaimer

Achmea Investment Management B.V. ('Achmea IM') heeft de informatie in dit document met zorg samengesteld. De informatie is alleen bestemd voor gekwalificeerde beleggers en/of professionele beleggers zoals bedoeld in de Wet op het financieel toezicht (Wft). Dit document is of bevat (i) geen aanbod of uitnodiging om financiële instrumenten te kopen, te verkopen of te verhandelen, (ii) geen beleggingsaanbeveling of beleggingsadvies, (iii) geen juridisch, fiscaal of ander advies. Achmea IM raadt u af een (beleggings)beslissing uitsluitend te baseren op de informatie in dit document. Raadpleeg in voorkomende gevallen een juridisch, fiscaal of andere adviseur. Achmea IM is niet aansprakelijk voor schade die het gevolg is van zo'n (beleggings)beslissing. De informatie in dit document is (mede) gebaseerd op informatie die Achmea IM van betrouwbaar geachte informatiebronnen heeft verkregen. Achmea IM garandeert niet de betrouwbaarheid van die bronnen en de juistheid en volledigheid van de van die bronnen verkregen informatie. De informatie in dit document is puur informatief en u kunt daaraan geen rechten ontleen. Alle informatie is een momentopname, tenzij uitdrukkelijk anders is aangegeven. Het verstrekken van dit document na de oorspronkelijke publicatiedatum is geen garantie dat de hierin opgenomen informatie op die latere datum nog juist en volledig is. Achmea IM heeft het recht om deze informatie zonder aankondiging te wijzigen. Het noemen van rendementen op beleggingen in dit document dient uitsluitend als uitleg en toelichting. Achmea IM spreekt daarmee geen verwachting uit over het rendement of koersverloop van die beleggingen. De waarde van uw belegging kan fluctueren en in het verleden behaalde resultaten bieden geen garantie voor de toekomst. U mag de informatie in dit document alleen voor eigen persoonlijk gebruik kopiëren.

U mag de informatie niet overnemen, vermenigvuldigen, distribueren of openbaren zonder schriftelijke toestemming van Achmea IM. Alle informatie (teksten, foto's, illustraties, grafisch materiaal, handelsnamen, logo's, woord en beeldmerken) blijft eigendom van of in licentie bij Achmea IM en wordt beschermd door auteursrecht, merkenrecht en/of intellectueel eigendomsrecht. Er worden geen rechten of licenties overgedragen bij gebruik van of toegang tot deze informatie. Achmea Investment Management B.V., statutair gevestigd te Zeist (KvK 18059537), beschikt over een vergunning als beheerder van beleggingsinstellingen zoals bedoeld in de Wet op het financieel toezicht. Achmea Investment Management B.V. is ingeschreven in het register van de Stichting Autoriteit Financiële Markten onder nummer 15001209.

8.7. Afkortingenlijst

Afkorting	Uitgeschreven afkorting	Toelichting
AVA	Algemene Vergaderingen van Aandeelhouders	Stemmen op de AVA is voor actieve aandeelhouders een manier om de corporate governance of de activiteiten van een onderneming te beïnvloeden. De resultaten van stemmingen tijdens AVA's worden openbaar gemaakt. Als aandeelhouders tegen een voorstel stemmen, moet een onderneming maatregelen nemen.
CCS	Carbon capture and storage	CCS houdt in dat bij de verbranding van fossiele brandstoffen koolstofdioxide wordt afgevangen en vervolgens ondergronds geïnjecteerd en opgeslagen. Op die manier wordt voorkomen dat dit vervuilende broeikasgas de atmosfeer binnendringt.
CDP	Carbon Disclosure Project	De CDP is een organisatie die bedrijven en steden ondersteunt om de milieu-impact van grote bedrijven bekend te maken. Het doel is om van milieuraportage en risicobeheer een bedrijfsnorm te maken en openbaarmaking, inzicht en actie naar een duurzame economie te stimuleren.
CHRB	Corporate Human Rights Benchmark	In 2017 opgerichte benchmark vergelijkt zo'n 100 bedrijven op hun mensenrechtenbeleid.
ESG	Environmental Social Governance	Criteria op het gebied van milieu, maatschappij en ondernemingsbestuur die worden gebruikt binnen verantwoord beleggen om ondernemingen te analyseren en beoordelen.
GRI	Global Reporting Initiative	GRI is een internationale organisatie die richtlijnen voor duurzaamheidsverslaggeving opstelt. In een duurzaamheidsverslag communiceert een organisatie publiekelijk over haar economische, milieu- en sociale prestaties.
ICCR	Interfaith Center on Corporate Responsibility	ICCR is een coalitie van geloof- en waarden gedreven investeerders die betrokken aandeelhouderschap en 'engagement' met ondernemingen zien als een krachtige katalysator voor verandering.
KPI	Key Performance Indicators	Key Performance Indicators (KPI's) zijn meetbare indicatoren die aantonen hoe de onderneming presteert en of het organisatorische doelstellingen gaat halen. Organisaties gebruiken KPI's op alle niveau's van de organisatie om prestaties en resultaten te evalueren. KPI's helpen de aandacht te richten op zaken die belangrijk zijn.
OESO Richtlijnen/ 'OECD Guidelines'	Richtlijnen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling	De OESO richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen zijn één van de belangrijkste internationaal erkende richtlijnen voor Corporate Social Responsibility, alle 34 OESO lidstaten en 10 andere landen hebben deze richtlijnen geaccepteerd. De OESO-richtlijnen bieden handvatten voor bedrijven om met kwesties om te gaan zoals ketenverantwoordelijkheid, mensenrechten, kinderarbeid, milieu en corruptie.
PRI	Principles for Responsible Investing	Mondiale vereniging van pensioenfondsen, vermogensbeheerders en ondernemingen die verantwoord beleggen willen bevorderen.
SBT's	Science Based Targets	SBT's zijn de wetenschappelijke kaders of doelstellingen, die nodig zijn om een transitie naar een koolstofarme economie te maken, waarin binnen de 1,5 graad (maximaal 2 graden) opwarming van de aarde wordt gebleven. De ambitie van de dat ondernemingen deze SBT's onderdeel maken van hun korte- of langetermijn klimaatstrategie.
SDG	Sustainable Development Goal	Een reeks duurzame ontwikkelingdoelstellingen, in 2015 opgesteld door de Verenigde Naties ter vervanging van de Millenniumdoelstellingen. 193 landen hebben samen afgesproken de 17 Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen te realiseren vóór 2030. De doelen zijn gericht op het aanpakken van maatschappelijke en milieu-uitdagingen, zoals klimaatverandering, het stimuleren van schone energie, extreme armoede, gendergelijkheid en duurzame landbouw. De doelen doen een beroep op zowel de publieke als de private sector om nauw samen te werken met de overheden van de landen die hebben ondertekend.
TCFD	Task Force on Climate-related Financial Disclosures	TCFD is een vrijwillige en consistente rapportagemethode voor ondernemingen over klimaatgerelateerde financiële risico's. De taskforce structureert haar aanbevelingen rond vier thema's: bestuur, strategie, risicobeheer en doelstellingen. TCFD is ontwikkeld door de Raad voor Financiële Stabiliteit. Ondernemingen kunnen deze aanbevelingen gebruiken om investeerders, kredietverstrekkers, verzekeraars en andere belanghebbenden van relevante informatie te voorzien.
TPI	Transition Pathway Initiative	Een initiatief van investeerders die de transitie naar een koolstofarme economie monitoren.

Colofon

Deze jaarrapportage Maatschappelijk Verantwoord Beleggen is een uitgave van Achmea Investment Management.

Disclaimer

Achmea Investment Management B.V. ('Achmea IM') heeft de informatie in dit document met zorg samengesteld. De informatie is alleen bestemd voor gekwalificeerde beleggers en/of professionele beleggers zoals bedoeld in de Wet op het financieel toezicht (Wft). Dit document is of bevat (i) geen aanbod of uitnodiging om financiële instrumenten te kopen, te verkopen of te verhandelen, (ii) geen beleggingsaanbeveling of beleggingsadvies, (iii) geen juridisch, fiscaal of ander advies. Achmea IM raadt u af een (beleggings)beslissing uitsluitend te baseren op de informatie in dit document. Raadpleeg in voorkomende gevallen een juridisch, fiscaal of andere adviseur. Achmea IM is niet aansprakelijk voor schade die het gevolg is van zo'n (beleggings)beslissing. De informatie in dit document is (mede) gebaseerd op informatie die Achmea IM van betrouwbaar geachte informatiebronnen heeft verkregen. Achmea IM garandeert niet de betrouwbaarheid van die bronnen en de juistheid en volledigheid van de van die bronnen verkregen informatie. De informatie in dit document is puur informatief en u kunt daaraan geen rechten ontleen. Alle informatie is een momentopname, tenzij uitdrukkelijk anders is aangegeven. Het verstrekken van dit document na de oorspronkelijke publicatiedatum is geen garantie dat de hierin opgenomen informatie op die latere datum nog juist en volledig is. Achmea IM heeft het recht om deze informatie zonder aankondiging te wijzigen. Het noemen van rendementen op beleggingen in dit document dient uitsluitend als uitleg en toelichting. Achmea IM spreekt daarmee geen verwachting uit over het rendement of koersverloop van die beleggingen. De waarde van uw belegging kan fluctueren en in het verleden behaalde resultaten bieden geen garantie voor de toekomst. U mag de informatie in dit document alleen voor eigen persoonlijk gebruik kopiëren. U mag de informatie niet overnemen, vermenigvuldigen, distribueren of openbaren zonder schriftelijke toestemming van Achmea IM. Alle informatie (teksten, foto's, illustraties, grafisch materiaal, handelsnamen, logo's, woord en beeldmerken) blijft eigendom van of in licentie bij Achmea IM en wordt beschermd door auteursrecht, merkenrecht en/of intellectueel eigendomsrecht. Er worden geen rechten of licenties overgedragen bij gebruik van of toegang tot deze informatie. Achmea Investment Management B.V. is statutair gevestigd en houdt kantoor in Zeist (Handelsregister nr. 18059537). Achmea IM is als beheerder van beleggingsinstellingen, zoals bedoeld in artikel 2:65a Wft, geregistreerd bij de Autoriteit Financiële Markten ("AFM") in Amsterdam (AFM registratie 15001209).

Disclaimer bij het uitsluitingsproces

Uitsluitingslijsten worden jaarlijks of tweejaarlijks opgesteld. Hierbij wordt onder andere gebruik gemaakt van ESG-informatie van onafhankelijke dataleveranciers zoals ISS ESG en MSCI ESG-Research. Om tot een uitsluitingslijst te komen worden de door ons gebruikte marktbrede benchmarks gescreend op naleving dan wel overtreding van de ESG-normen zoals opgenomen in het MVB-beleid. Voldoet een land of ondernemingen op basis van de beschikbare ESG-informatie niet aan onze ESG-normen, dan komt deze in aanmerking voor uitsluiting van het beleggingsuniversum van de Achmea IM beleggingsfondsen. Zowel interne als externe portefeuille beheerders worden gevraagd te controleren of er posities in deze landen of ondernemingen in hun beleggingsportefeuilles voorkomen. Indien dit het geval is, worden zij gevraagd deze binnen een redelijke termijn te verkopen. Mutaties in de beleggingsportefeuilles, door bijvoorbeeld corporate actions, beleggingen buiten de reguliere benchmark of wijzigingen in de benchmark, worden tussentijds niet aan de uitsluitingslijsten getoetst. Ook wordt de beschikbare ESG-informatie niet getoetst op volledigheid. Hierdoor is het mogelijk dat er wordt belegd in landen en ondernemingen die op de uitsluitingslijst staan of die conform de in het MVB-beleid opgenomen ESG-normen, uitgesloten hadden moeten worden. Op het eerst volgende moment van het opstellen van de uitsluitingslijst wordt het proces, zoals hierboven geschetst weer gevolgd. Achmea IM kan geen garanties geven over de volledigheid en juistheid bij de vaststelling en implementatie van de uitsluitingslijsten. Wij aanvaarden daarvoor geen aansprakelijkheid.